Ostoja

Pakiet

120 gotowych zajęć rewalidacyjnych

Scenariusze i ilustrowane materiały

5 sfer rozwoju

Rozwój poznawczy

Motoryka

Komunikacja i mowa

Emocje i relacje

Samodzielność

Wybierz cel. Dostosuj wsparcie. Obserwuj postępy.

Ostoja

Jak korzystać z materiału

Materiał pedagogiczny do indywidualnego doboru przez nauczyciela. Scenariusze nie zastępują rozpoznania potrzeb ucznia ani pracy zespołu.

Dobieraj cel do aktualnych umiejętności, zaleceń i możliwości uczestnictwa. Nazwa diagnozy nie określa jednego sposobu pracy.

Przykłady są fikcyjne. Zapisuj obserwacje zgodnie z zasadami ochrony danych w placówce.

Przerwij zadanie przy bólu, zmęczeniu lub wyraźnej odmowie. Zaproponuj przerwę i inną formę udziału.

Wsparcie | Ostoja wsparcie@ostoja.online

Dwie strony – jedno zajęcie

1. Wybierz cel

Przeczytaj scenariusz i sprawdź, czy zadanie odpowiada potrzebom ucznia.

2. Przygotuj materiał

Wydrukuj kartę. Cięcie i przygotowanie drobnych elementów należą do dorosłego.

3. Pokaż przykład

Zapowiedz przebieg i sposób odpowiedzi. Daj czas na przetworzenie informacji.

4. Dostosuj udział

Zmieniaj liczbę elementów, zakres ruchu i sposób komunikacji. Zachowaj sens wybranego celu.

5. Zapisz obserwację

Odnotuj odpowiedź i poziom pomocy. Porównuj wyniki w podobnych warunkach.

Najpierw zrozumienie, potem większa trudność.

Cel, dostęp i obserwacja

CEL

Wybierz jedną umiejętność możliwą do zaobserwowania, np. dobranie obrazka lub zakomunikowanie wyboru.

DOSTĘP

Umożliw odpowiedź mową, gestem, wskazaniem, spojrzeniem lub z użyciem znanego uczniowi systemu AAC. Sprawdź komfort pozycji i wielkość elementów.

POMOC

Zapisz, czy uczeń działa samodzielnie, po pokazie, po podpowiedzi czy z innym uzgodnionym wsparciem.

OBSERVACJA

Notuj warunki, reakcję i pomoc. Brak odpowiedzi nie oznacza automatycznie braku umiejętności.

DECYZJA

Utrzymaj poziom, uprość zadanie albo zwiększ jeden parametr. Nie zmieniaj wszystkiego naraz.

PRZYKŁAD FIKCYJNY

Zosia dobiera obrazek po pokazie. Następna próba: ten sam zestaw i tyle samo czasu, ale mniej podpowiedzi.

Spis treści

Poznawanie i ruch

MODUŁ 1 • ROZWÓJ POZNAWCZY

24 zajęcia • strony 8–56

Wybrane punkty wejścia	strony
Taki sam obrazek	9
Gdzie jest druga połowa	17
Zapamiętaj trzy przedmioty	25
Na, pod, obok	33
Część i całość	41
Plan dwóch kroków	49

MODUŁ 2 • ROZWÓJ RUCHOWY

24 zajęcia • strony 57–105

Wybrane punkty wejścia	strony
Oburącz do celu	58
Przekładanie dużych elementów	66
Nawlekanie dużych kształtów	74
Cięcie po krótkiej linii	82
Ruch i zatrzymanie	90
Odpoczynek dla dłoni	98

Każde zajęcie ma scenariusz i kartę na kolejnej stronie.

Spis treści
Komunikacja i relacje

MODUŁ 3 • KOMUNIKACJA I MOWA
24 zajęcia • strony 106–154

Wybrane punkty wejścia	
Tak i nie po mojemu	107
Potrzebuję pomocy	115
Nazywam codzienne czynności	123
Powitanie na mój sposób	131
Komentuję to, co widzę	139
Naprawiam nieporozumienie	147

MODUŁ 4 • EMOCJE I RELACJE
24 zajęcia • strony 155–203

Wybrane punkty wejścia	
Przyjemnie i nieprzyjemnie	156
Niepewność przed zmianą	164
Bezpiecznie wyrażam złość	172
Zapraszam do współpracy	180
Gdy przegrywam w grze	188
Kto może mnie wesprzeć	196

Dobieraj formę odpowiedzi do znanych sposobów komunikacji ucznia.

Spis treści
Samodzielność i źródła

MODUŁ 5 • SAMODZIELNOŚĆ
24 zajęcia • strony 204–252

Wybrane punkty wejścia

	Mój plan zajęć	205
	Mycie rąk krok po kroku	213
	Nakrywam swoje miejsce	221
	Sprawdzam godzinę przerwy	229
	Bezpiecznie w sali	237
	Moje dane są prywatne	245

ŹRÓDŁA

Podstawy i granice materiału	253
Komunikacja i dostosowania	254

JAK WRACAĆ DO ZAJĘĆ

- Zapisuj numer zajęcia, cel i poziom pomocy. Następnym razem porównaj warunki oraz sposób odpowiedzi.
- Numer zajęcia nie oznacza poziomu trudności. Nie trzeba realizować całego zbioru po kolei.

120 zajęć • 5 sfer rozwoju

MODUŁ 1
Rozwój poznawczy
24 zajęcia z kartami pracy

Od zauważania podobieństw do własnej strategii

UWAGA I SPOSTRZEGANIE
Dopasowywanie obrazków i wyszukiwanie szczegółów.

SEKWENCJE
Porządkowanie etapów i rozpoznawanie rytmów.

POJĘCIA I RELACJE
Porównywanie wielkości, ilości i położenia.

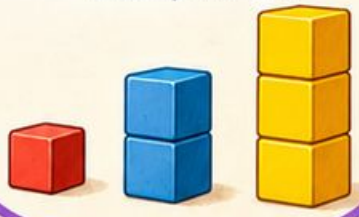

PAMIĘĆ
Zapamiętywanie przedmiotów i odtwarzanie układów.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW
Wybór rozwiązania i sprawdzanie odpowiedzi.

JAK WYBRAĆ ZAJĘCIA

Zacznij od umiejętności ucznia. Pokaż przykład i dobierz poziom pomocy.

RÓŻNE SPOSOBY ODPOWIEDZI

Uczeń może mówić, wskazywać, patrzeć na wybrany obrazek lub korzystać z AAC.

CEL → PRÓBA → OBSERWACJA

TAKI SAM OBRAZEK

Rozwój poznawczy • Zajęcia 001

CEL

Uczeń dobiera identyczny obrazek spośród dwóch możliwości. Obserwuj pięć prób i zapisz poziom pomocy.

MATERIAŁY

Osiem kart z następnej strony: cztery pary. Nożyczki obsługuje dorosły.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty. Odłóż jeden komplet. Z drugiego wybierz dwa obrazki do porównania.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż plan i zapowiedz zmianę kart.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednej pary i pokaż dopasowanie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** ustabilizuj karty; umożliw wskazanie wzrokiem lub skanowanie partnerskie.
- **Szczególne uzdolnienia:** zwiększ wybór do czterech kart i poproś o wyjaśnienie strategii.

JAK POPROWADZIĆ

1. Zaproś ucznia do wyboru sposobu odpowiedzi.

2. Pokaż wzór oraz dwie karty. Powiedz: „Znajdź taki sam".

3. Daj czas na odpowiedź. W razie potrzeby pokaż przykład.

4. Zmieniaj położenie kart. Przeprowadź pięć prób.

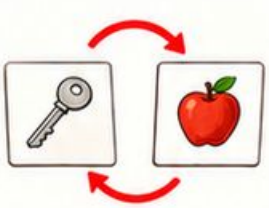

5. Zapisz samodzielne odpowiedzi i udzieloną pomoc.

OBSERWACJA
Czy uczeń porównuje obrazki?
Czy wybiera niezależnie od ich położenia?

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

Jeśli zadanie jest trudne, ogranicz wybór i wróć do pokazu.

TAKI SAM OBRAZEK

Karty do zajęć 001

Znajdź dwa takie same obrazki.

jabłko

kubek

klucz

liść

kubek

jabłko

liść

klucz

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij osiem kart wzdłuż linii. Przygotuj wzór i dwie karty do wyboru.
Uczeń może wskazać, spojrzeć, podać kartę lub odpowiedzieć za pomocą AAC.

KOLORY W NAJBLIŻSZYM OTOCZENIU

Rozwój poznawczy • Zajęcia 002

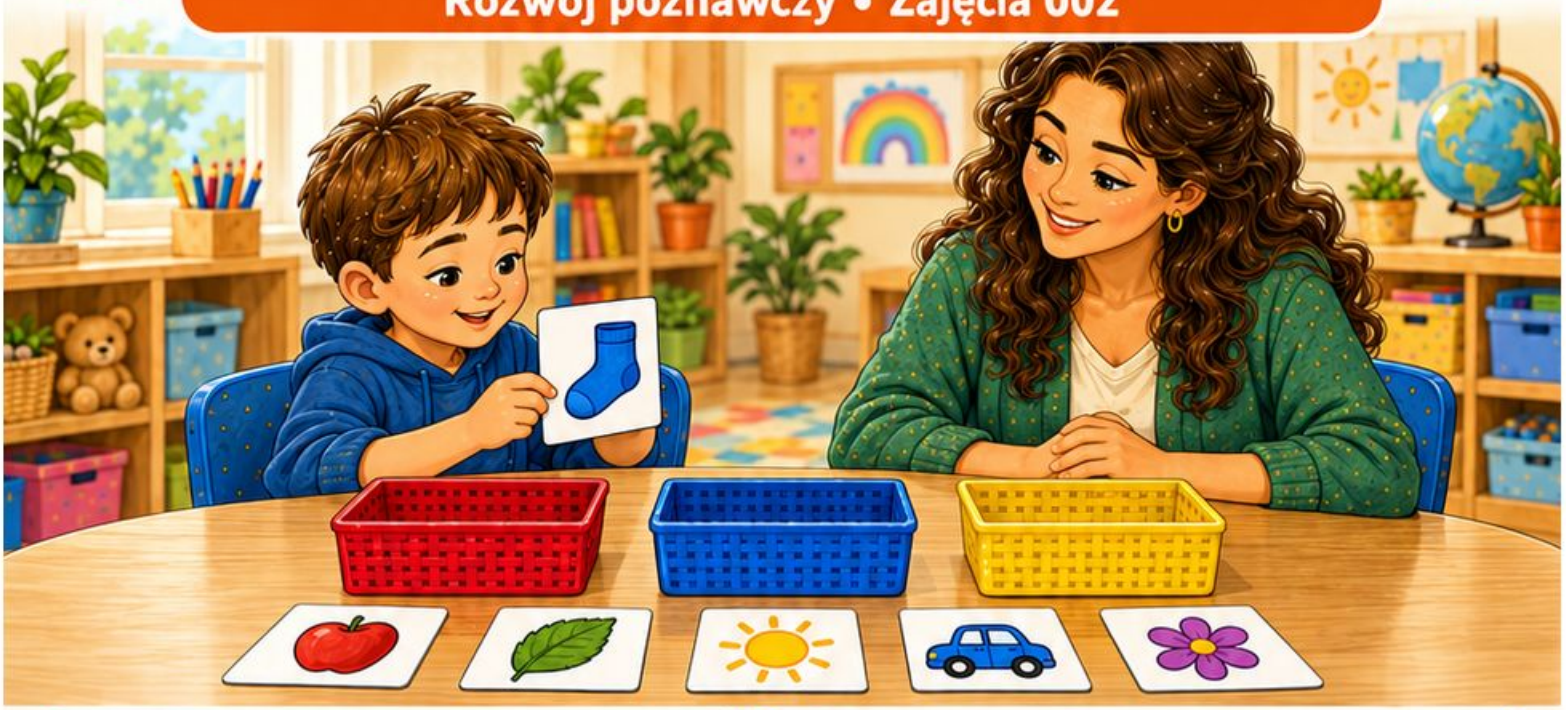

CEL

Uczeń przyporządkowuje kartę do jednego z trzech kolorów. Sprawdź pięć wyborów po ćwiczeniu.

MATERIAŁY

Karta obok, trzy podkładki, opcjonalnie przedmioty w wyraźnych kolorach. Karty wycina dorosły.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij dziewięć kart. Oddziel koszyki. Usuń z blatu zbędne rzeczy; zapewnij dobre oświetlenie.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż kolejność „karta — koszyk — koniec”; zapowiedz przestawienie koszyków.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** rozpocznij od dwóch kolorów i dużych jednobarwnych przedmiotów.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** przymocuj koszyki; przyjmij spojrzenie, a kartę przełóż po potwierdzeniu.
- **Szczególne uzdolnienia:** dodaj odcienie i poproś o uzasadnienie przyporządkowania.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż koszyki i nazwij kolory.

2. Wspólnie porównaj jedną kartę z koszykiem.

3. Podawaj kolejne karty: „Gdzie pasuje ten kolor?”

4. Zmień położenie koszyków przed pięcioma próbami.

5. Poproś o znalezienie podobnego koloru w sali.

OBSERWACJA

Czy uczeń porównuje barwy, czy kieruje się kształtem? Odróżnij trudność rozpoznania koloru od trudności nazwania.

Zapisz wynik każdej z pięciu prób: samodzielnie, po wskazówce albo po pokazie. Nie zaliczaj pokazu jako samodzielnej odpowiedzi.

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

KOLORY W NAJBLŻSZYM OTOCZENIU

Karty do zajęć 002

Dopasuj karty do kolorów.

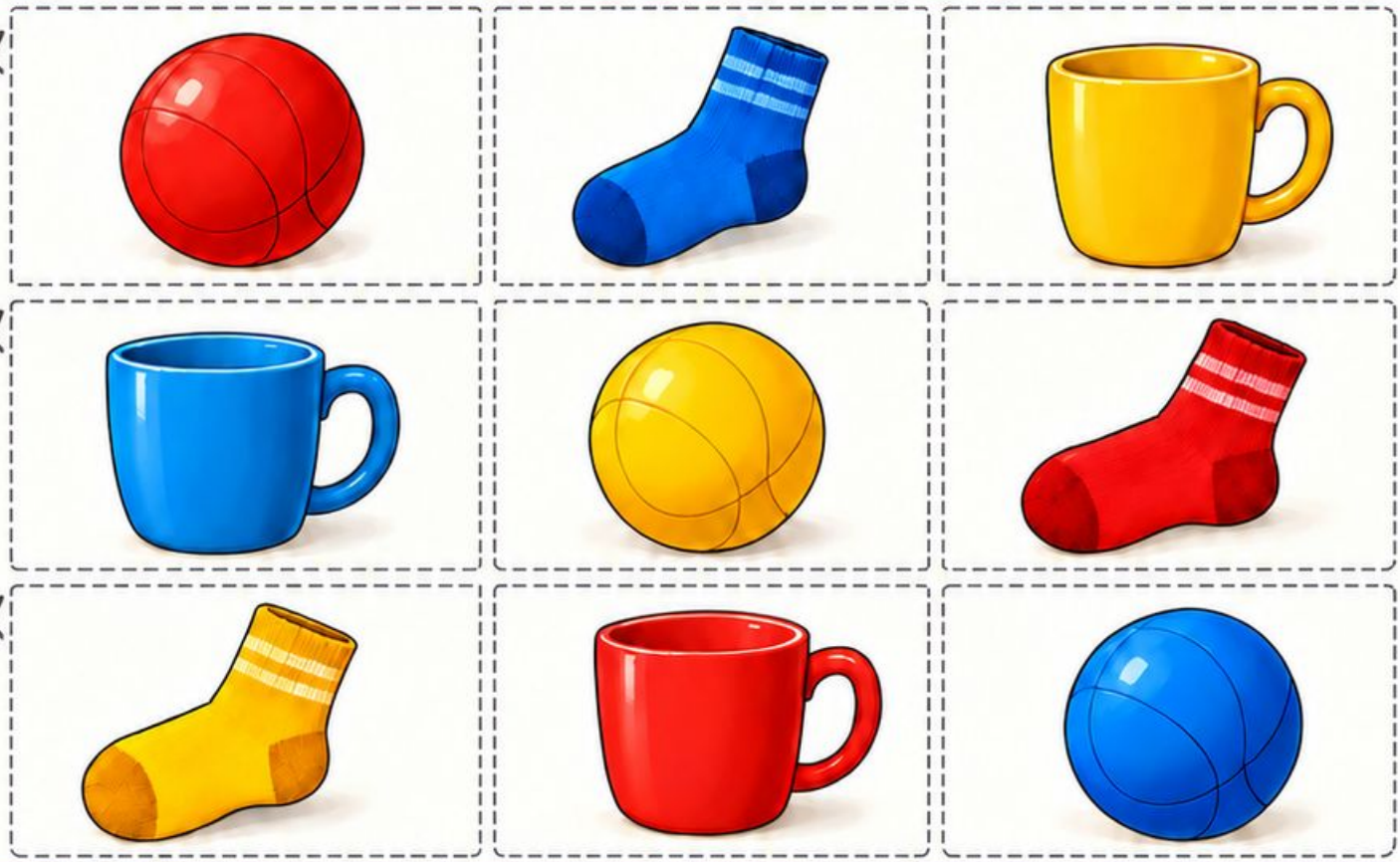

DLA PROWADZĄCEGO

- Wytnij trzy koszyki i dziewięć kart. Nazwij kolory; uczeń nie musi ich wypowiadać.
- Możesz wskazać, spojrzeć lub podać kartę.

DUŻY, ŚREDNI, MAŁY

Rozwój poznawczy • Zajęcia 003

CEL

Uczeń układa trzy obrazki według wielkości, od najmniejszego do największego, w pięciu próbach.

MATERIAŁY

Dziewięć kart z następnej strony, pasek z trzema pustymi polami, opcjonalnie trzy pudełka.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty i potasuj każdy zestaw osobno. Porównuj wielkość rysunku, nie rozmiar samej karty.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zachowaj ten sam pasek i zapowiedz zmianę zestawu przedmiotów.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** porównaj najpierw skrajne rozmiary; średni dodaj po pokazie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** rozsuń karty; uczeń wskazuje kolejność, a dorosły przesuwa je według wyboru.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o porządek malejący i wyjaśnienie, dlaczego średni pozostaje w środku.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż trzy misie i wspólnie znajdź najmniejszego.

2. Ustal kierunek układania od lewej strony.

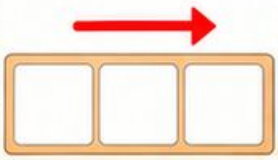

3. Powiedz: „Ułóż od najmniejszego do największego".

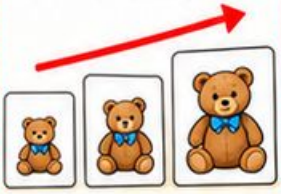

4. Powtórz z kubkami i drzewami.

5. Zmień kolejność kart, aby uzyskać pięć prób.

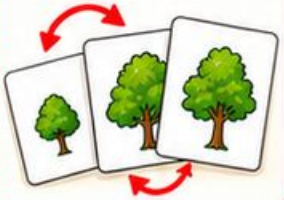

OBSERWACJA

Czy uczeń porównuje wszystkie trzy obrazki? Sprawdź, czy zna regułę po zmianie przedmiotu, a nie tylko pamięta ustawienie.

Zapisz wynik każdej z pięciu prób: samodzielnie, po wskazówce albo po pokazie. Nie zaliczaj pokazu jako samodzielnej odpowiedzi.

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

DUŻY, ŚREDNI, MAŁY

Karty do zajęć 003

Ułóż od najmniejszego do największego.

1	2	3
		
		
		

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dziewięć kart. Podawaj jeden zestaw naraz. Karty mają jednakowe ramki; obrazki różnią się wielkością.

CO TUTAJ NIE PASUJE

Rozwój poznawczy • Zajęcia 004

CEL

Uczeń wskazuje element spoza podanej kategorii w czterech zestawach i jednej powtórzonej próbie.

MATERIAŁY

Cztery rzędy obrazków z następnej strony; zasłona z papieru do odkrywania pojedynczego rzędu.

PRZYGOTOWANIE

Przygotuj kategorie: owoce, ubrania, pojazdy, przybory plastyczne. Nie wymagaj czytania podpisów.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** podaj kategorię wprost; przyjmij logiczne wyjaśnienie oparte na innej zauważonej cesze.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch pasujących przedmiotów i jednego wyraźnie odmiennego.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** pokazuj obrazki kolejno; uczeń potwierdza wybraną kartę ustalonym sygnałem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o dwie różne reguły grupowania tych samych obrazków.

JAK POPROWADZIĆ

1. Odkryj pierwszy rząd i nazwij wszystkie obrazki.

2. Powiedz: „Szukamy owoców. Co nie jest owocem?".

3. Poproś o wskazanie i dowolne wyjaśnienie.

4. Przy kolejnych rzędach podaj nazwę kategorii.

5. Powtórz jeden rząd, zmieniając położenie kart.

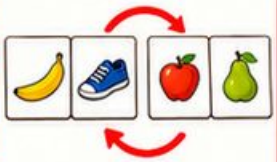

OBSERVACJA

Czy wybór wynika z podanej kategorii? Zanotuj także nietypowe, spójne uzasadnienie; nie poprawiaj go bez rozmowy.

Zapisz wynik każdej z pięciu prób: samodzielnie, po wskazówce albo po pokazie. Nie zaliczaj pokazu jako samodzielnej odpowiedzi.

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

CO TUTAJ NIE PASUJE

Karty do zajęć 004

W każdym rzędzie znajdź obrazek spoza podanej grupy.

Owoce

jabłko

gruszka

banan

but

Ubrania

czapka

łyżka

kurtka

skarpeta

Pojazdy

rower

autobus

kubek

samochód

Przybory plastyczne

kredka

pędzel

pisak

piłka

DLA PROWADZĄCEGO

Czytaj nazwę grupy. Zasłaniaj pozostałe rzędy. W razie potrzeby wytnij obrazki.

GDZIE JEST DRUGA POŁOWA

Rozwój poznawczy • Zajęcia 005

CEL

Uczeń łączy połówki tego samego obrazka. Sprawdź pięć dopasowań, zmieniając położenie dostępnych części.

MATERIAŁY

Dwanaście połówek z karty obok; kartonowa podkładka, opcjonalnie rzepy. Dorosły przygotowuje elementy.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij sześć prostokątów, a następnie rozdziel każdy po pionowej linii. Odłóż połówki do dwóch grup.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zachowaj pionowy podział; pokaż, które części pozostają po lewej stronie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch całych obrazków; rozdziel jeden przy uczniu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zamocuj lewą część; prawą dosuwa dorosły dopiero po potwierdzonym wyborze.
- **Szczególne uzdolnienia:** obróć wybrane połówki i poproś o opis cech potrzebnych do połączenia.

JAK POPROWADZIĆ

1. Złóż wspólnie jeden obrazek i rozsuń jego części.

2. Pokaż lewą połowę oraz dwie prawe.

3. Zapytaj: „Która część dokończy obrazek?”.

4. Po wyborze pozwól sprawdzić styk krawędzi.

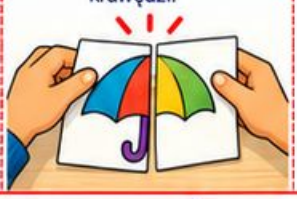

5. Przeprowadź pięć prób, wymieniając obrazki.

OBSERVACJA

Czy uczeń porównuje kontur przy przecięciu, kolor czy znany przedmiot? Rozróżnij trafny wybór od trudności precyzyjnego dosunięcia.

Zapisz wynik każdej z pięciu prób: samodzielnie, po wskazówce albo po pokazie. Nie zaliczaj pokazu jako samodzielnej odpowiedzi.

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

GDZIE JEST DRUGA POŁOWA

Karty do zajęć 005

Połącz dwie części jednego obrazka.

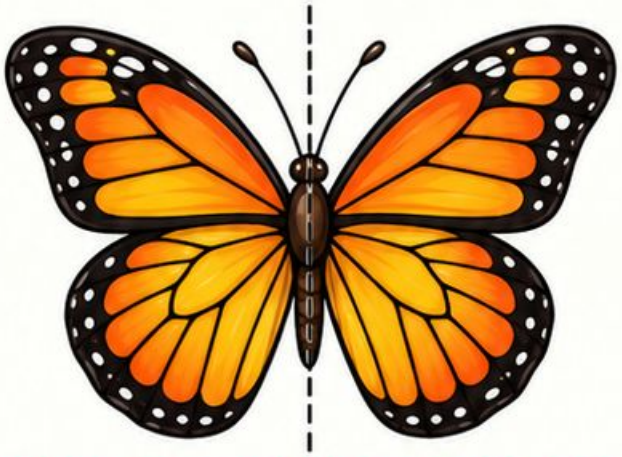

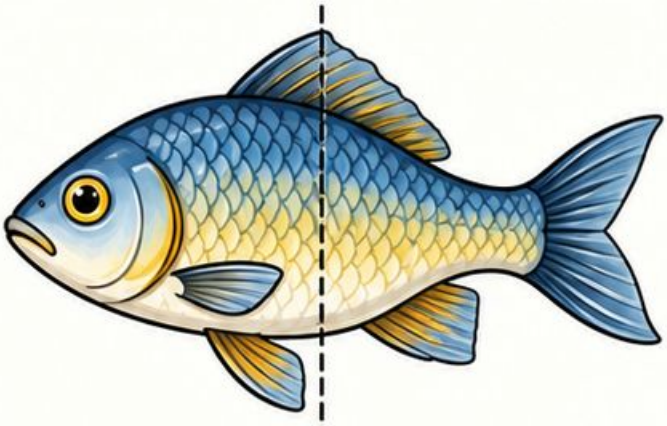

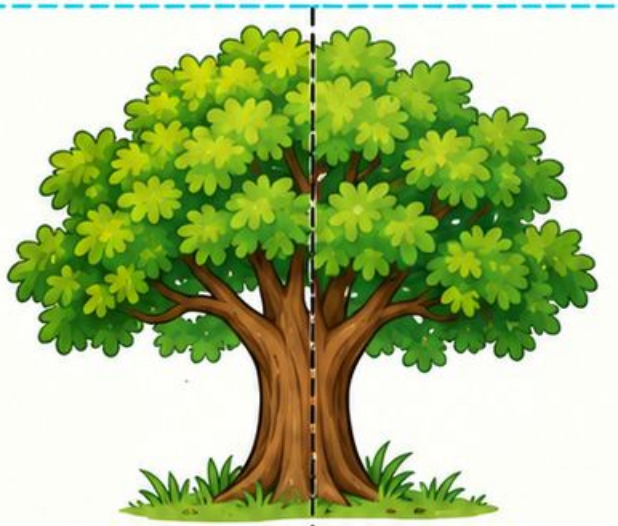

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij sześć obrazków. Każdy przetnij pionowo wzdłuż linii. Wymieszaj prawe połówki, lewe zostaw jako wzory.

Obrazki: motyl, dom, parasol, ryba, drzewo, czajnik.

NAJPIERW, POTEM, NA KOŃCU

Rozwój poznawczy • Zajęcia 006

CEL

Uczeń porządkuje trzy etapy codziennej czynności. Obserwuj pięć ułożeń z trzech dostępnych historyjek.

MATERIAŁY

Dziewięć kart zdarzeń, pasek z trzema polami, opcjonalnie kubek i dzbanek z niewielką ilością wody.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty. Rozdziel historyjki: nalewanie wody, zakładanie butów, rysowanie. Przygotuj tylko jeden komplet naraz.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** wybierz znaną rutynę; uprzedź, że obrazki pokazują jeden możliwy przebieg.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** odegraj czynność i zacznij od początku oraz końca.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** uczeń podaje kolejność spojrzeniem na rozłożone szeroko karty; dorosły je układa.
- **Szczególne uzdolnienia:** zaproponuj pominięcie jednego etapu i omów, kiedy nadal byłoby to możliwe.

JAK POPROWADZIĆ

1. Omów, co przedstawia każda karta.

2. Zapytaj: „Co musi wydarzyć się najpierw?".

3. Uczeń układa początek, środek i zakończenie.

4. Przejdź palcem przez całą historyjkę i sprawdź sens.

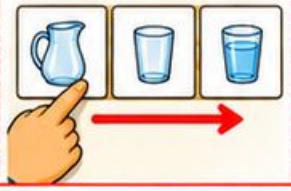

5. Potasuj karty; zmieniaj historyjki przez pięć prób.

OBSERWACJA

Czy kolejność ma związek z przebiegiem zdarzenia? Przyjmij inną wykonalną sekwencję po wyjaśnieniu ucznia; nie oceniaj samego sposobu opowiadania.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

NAJPIERW, POTEM, NA KOŃCU

Karty do zajęć 006

Ułóż trzy etapy jednej czynności.

NAJPIERW	POTEM	NA KOŃCU
		
		
	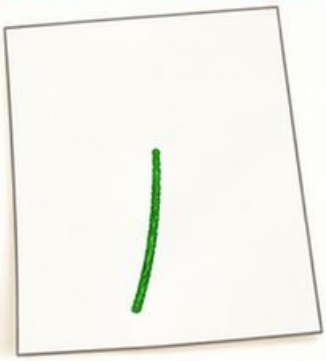	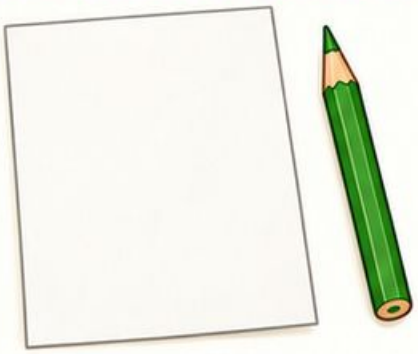

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dziewięć kart i podawaj po jednej historyjce. Kolejność obrazków na stronie jest wymieszana.

RYTMY Z DWÓCH ELEMENTÓW

Rozwój poznawczy • Zajęcia 007

CEL

Uczeń dokłada dwa kolejne elementy do naprzemiennego rytmu. Oceń pięć prób, powtarzając jeden z czterech pasków.

MATERIAŁY

Cztery paski AB i szesnaście kart uzupełniających z następnej strony; opcjonalnie klocki oraz łyżki.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij paski i karty. Zostaw dwa puste pola każdego paska. Przygotuj właściwe elementy z zapasem.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż długość paska i oznacz koniec pracy osobną kartką; nie przyspieszaj tempa.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** układaj rytm z dwóch realnych przedmiotów; pozostaw widoczną pierwszą parę.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** podawaj wybór między dwoma dużymi elementami; partner wkłada wybrany do pola.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o ten sam rytm zapisany innymi przedmiotami lub gestami.

JAK POPROWADZIĆ

1. Wskaż kolejno cztery widoczne elementy.

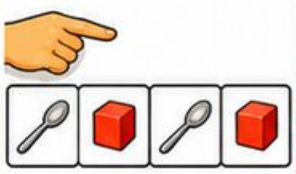

2. Nazwij powtarzaną parę, zachowując równy rytm głosu.

3. Zapytaj: „Co będzie dalej? A potem?".

4. Uczeń uzupełnia dwa pola. Odczytajcie cały ciąg.

5. Wymień pasek i przeprowadź pięć prób.

OBSERVACJA

Czy uczeń powtarza parę, czy wybiera ostatnio widziany element? Zapisuj poprawność obu uzupełnień osobno, bez wymogu nazywania.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

RYTMY Z DWÓCH ELEMENTÓW

Karty do zajęć 007

Dokończ każdy rytm. Wypełnij dwa puste pola.

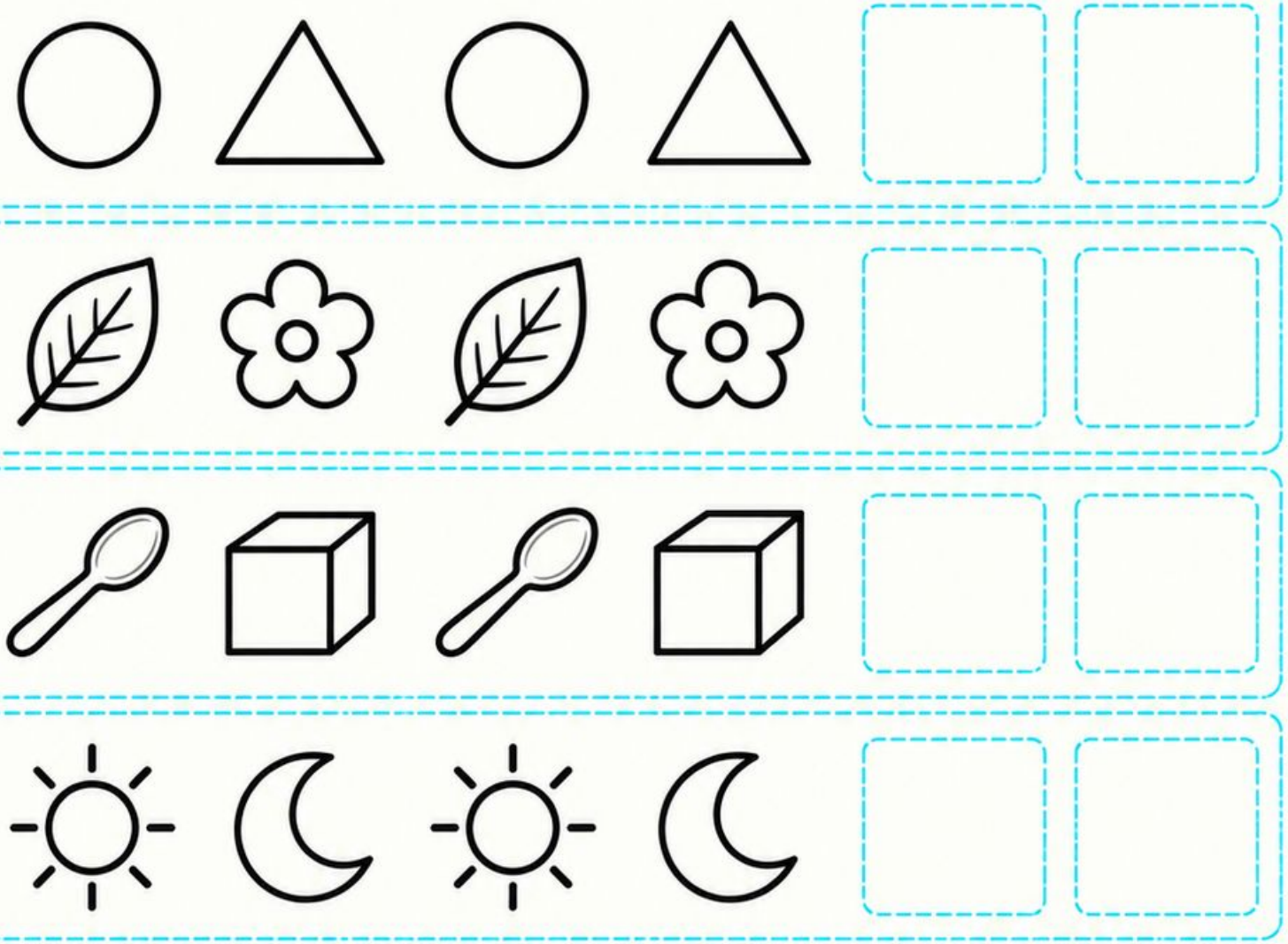

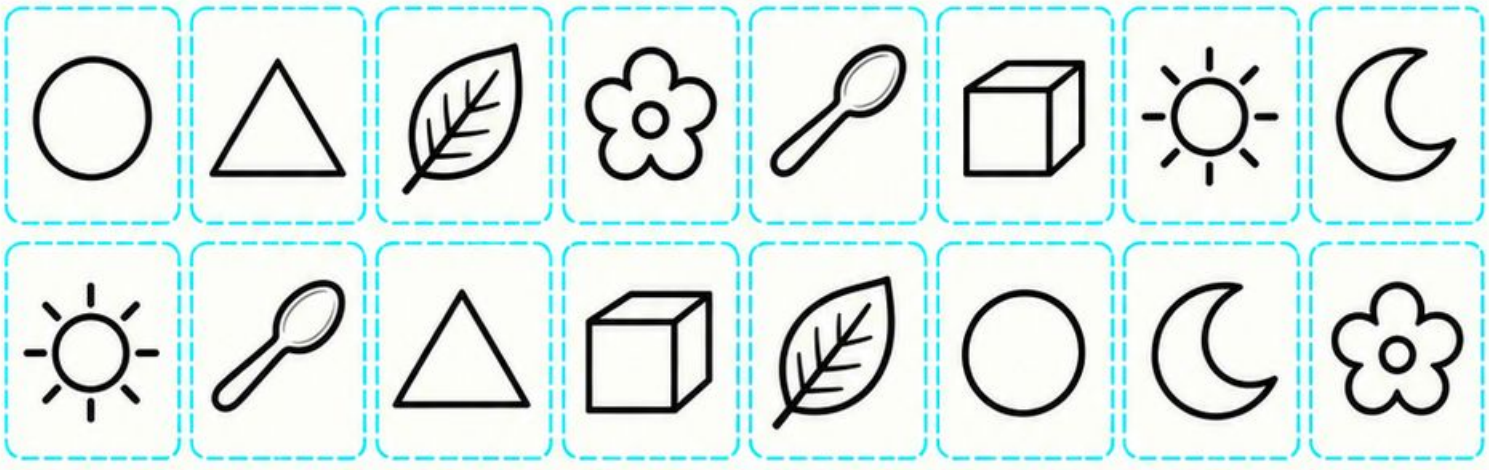

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij paski oraz małe karty. Podawaj jeden pasek i dwa rodzaje elementów naraz. Możesz też ułożyć rytm z przedmiotów.

RYTMY Z TRZECH ELEMENTÓW

Rozwój poznawczy • Zajęcia 008

CEL

Uczeń uzupełnia brakujący element rytmu ABC i wskazuje jednostkę, która się powtarza. Obserwuj pięć prób.

MATERIAŁY

Cztery paski z karty obok, dwanaście luźnych kart, papier do zasłaniania pozostałych pasków.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij elementy. W każdym pasku zostaw jedno puste pole. Podaj trzy różne karty do wyboru.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zaznacz początek odczytywania neutralnym znacznikiem; odkrywaj zawsze tylko jeden pasek.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** najpierw kopiuj pełną trójkę; brak wprowadź dopiero po takim dopasowaniu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** przymocuj pasek; przedstawiaj trzy odpowiedzi kolejno i oczekuj potwierdzenia ustalonym sygnałem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o przewidzenie dziewiątego elementu bez dokładania wszystkich pośrednich kart.

JAK POPROWADZIĆ

1. Odczytaj pierwszy pełny fragment rytmu.

2. Powtórz go, wskazując trzy kolejne miejsca.

3. Zapytaj: „Czego brakuje w pustym polu?”.

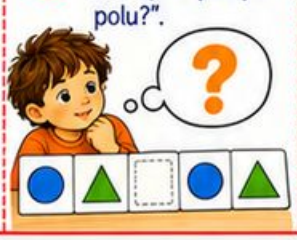

4. Po wyborze wspólnie sprawdźcie całą sekwencję.

5. Zmień pasek; piątą próbę wykonaj z ponownie potasowanym wyborem.

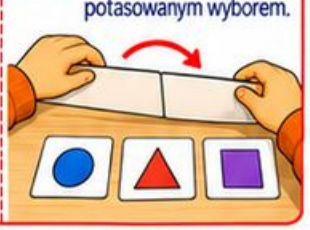

OBSERWACJA

Czy uczeń korzysta z powtarzanej trójki także wtedy, gdy luka jest w środku? Zanotuj, czy potrzebował głośnego odczytywania lub wskazywania.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

RYTMY Z TRZECH ELEMENTÓW

Karty do zajęć 008

Znajdź brakujący element.

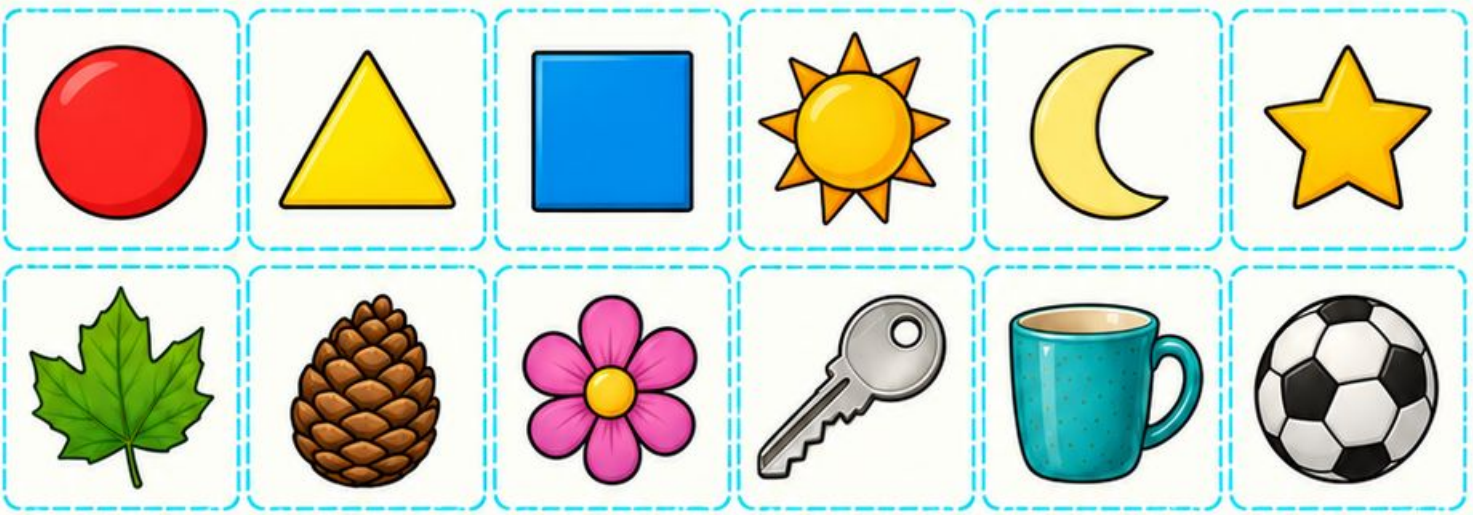

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij paski i karty. Odczytuj od lewej strony. Każdy pasek ma jedną lukę. Pokaż trzy różne możliwości.

ZAPAMIĘTAJ TRZY PRZEDMIOTY

Rozwój poznawczy • Zajęcia 009

CEL

Uczeń po zasłonięciu wzoru odtwarza zestaw trzech przedmiotów spośród sześciu. Kolejność nie jest oceniana.

MATERIAŁY

Sześć kart przedmiotów, pasek ekspozycji, trzy pola odtworzenia, nieprzezroczysta kartka; wydrukuj kartę dwukrotnie.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij oba komplety. Jeden służy do wzoru, drugi do wyboru. Ustal z uczniem wygodny czas oglądania.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż zapowiedź zasłonięcia i nie skracaj niespodziewanie czasu oglądania.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednego przedmiotu wśród dwóch; stopniowo zwiększaj zestaw.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zapisuj potwierdzone wybory wzrokowe; partner odkłada karty, nie sugerując następnej.
- **Szczególne uzdolnienia:** w kolejnej rundzie dodaj odtwarzanie położenia, uprzedzając o nowej zasadzie.

JAK POPROWADZIĆ

1. Ułóż na pasku trzy różne obrazki.

2. Pozwól uczniowi je obejrzeć, nazwać lub wskazać.

3. Zasłoń pasek i rozłóż sześć kart wyboru.

4. Poproś: „Wybierz trzy, które były na pasku".

5. Odkryj wzór; zmieniaj zestaw przez pięć prób.

OBSERWACJA

Ile spośród trzech elementów uczeń rozpoznał bez podpowiedzi? Zapisz czas ekspozycji i wielkość wyboru; porównuj próby w takich samych warunkach.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

ZAPAMIĘTAJ TRZY PRZEDMIOTY

Karty do zajęć 009

Obejrzyj. Zapamiętaj. Odtwórz.

POKAŻ

ODTWÓRZ

klucz

jabłko

kubek

piłka

liść

łyżka

DLA PROWADZĄCEGO

Wydrukuj dwa egzemplarze. Wytnij karty. Na pasku POKAŻ ułóż trzy obrazki, a potem go zasłoń.

CO ZNIKNĘŁO ZE STOŁU

Rozwój poznawczy • Zajęcia 010

CEL

Uczeń rozpoznaje jeden brakujący przedmiot po porównaniu sceny przed zmianą i po zmianie. Oceń pięć prób.

MATERIAŁY

Cztery pary scen z następnej strony, zasłona z papieru, opcjonalnie cztery rzeczy przedstawione na obrazkach.

PRZYGOTOWANIE

Przygotuj po jednej parze. W scenach po zmianie pozostające przedmioty nie zmieniają miejsca ani wyglądu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zapowiedz usunięcie tylko jednej rzeczy; nie wprowadzaj dodatkowych zmian w obrazku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pozostaw obie sceny widoczne i porównuj po jednym przedmiocie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** ustaw sceny pionowo; uczeń wskazuje brakującą rzecz wzrokiem na scenie PRZED.
- **Szczególne uzdolnienia:** zwiększ odstęp między oglądaniem a odpowiedzią, zachowując ten sam zestaw.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż scenę PRZED i pozwól obejrzeć wszystkie rzeczy.

2. Zasłoń ją, zapowiadając zmianę.

3. Odkryj scenę PO i zapytaj: „Czego nie ma?".

4. Przyjmij nazwę, wskazanie na scenie PRZED lub wybór przedmiotu.

5. Porównajcie sceny; wykonaj pięć prób.

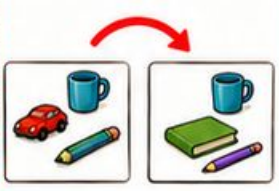

OBSERWACJA

Czy trudność dotyczy pamiętania, przeszukiwania obrazu czy nazwania? Zanotuj, czy scena PRZED była zasłonięta; to odrębny warunek zadania.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

CO ZNIKNĘŁO ZE STOŁU

Karty do zajęć 010

Czego brakuje?

PRZED

PO

PRZED

PO

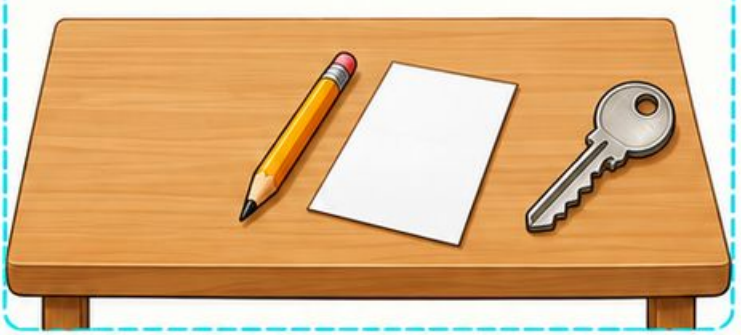

PRZED

PO

PRZED

PO

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij pary lub zasłaniaj pozostałe rzędy. Scenę PRZED możesz pokazać ponownie do wskazania odpowiedzi. Zapisz, czy była widoczna podczas wyboru.

ZNAJDŹ SZCZEGÓŁ

Rozwój poznawczy • Zajęcia 011

CEL

Uczeń odnajduje na scenie wskazany detal. Oceń pięć poszukiwań spośród sześciu dostępnych fragmentów.

MATERIAŁY

Duża ilustracja pokoju, sześć kart detali, papierowa ramka ograniczająca oglądany obszar.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij dolne karty. Scenę pozostaw w całości. Upewnij się, że uczeń może oglądać obraz z wygodnej odległości.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż jeden detal naraz i zasłoń nieużywane karty, ograniczając konkurujące obrazy.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż połowę sceny i wybierz duży, charakterystyczny fragment.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj stojaka; potwierdź spojrzenie przez wskazywanie kolejnych obszarów pokoju.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o opis położenia detalu bez używania nazwy przedmiotu.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż pokój i pozwól spokojnie obejrzeć całość.

2. Podaj jedną kartę detalu, bez nazywania miejsca.

3. Zapytaj: „Gdzie w pokoju widzisz ten fragment?".

4. Po wskazaniu porównajcie kartę z odpowiednim miejscem.

5. Wymień detal; przeprowadź pięć prób.

OBSERWACJA

Czy uczeń porównuje kształt i wzór, czy szuka przypadkowo? Zapisz zakres odsłoniętej sceny oraz użycie ramki; nie oceniaj szybkości.

CZAS: około 10–15 minut, z przerwami.

Zapisz wynik każdej z pięciu prób: samodzielnie, po wskazówce albo po pokazie. Nie zaliczaj pokazu jako samodzielnej odpowiedzi.

ZNAJDŹ SZCZEGÓŁ

Karty do zajęć 011

Znajdź w pokoju każdy pokazany fragment.

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij sześć kart detali. Dużą scenę pozostaw w całości. Nie zaznaczaj miejsc przed odpowiedzią ucznia.

DROGA WEDŁUG STRZAŁEK

Rozwój poznawczy • Zajęcia 012

CEL

Uczeń przesuwa pionek o jedno pole zgodnie z każdą strzałką. Obserwuj pięć przejść po krótkich trasach.

MATERIAŁY

Siatka cztery na cztery, cztery paski strzałek, duży pionek lub znacznik na rzep.

PRZYGOTOWANIE

Ustaw siatkę zawsze w tej samej orientacji. Start znajduje się w lewym dolnym polu. Każdą trasę rozpoczynaj od nowa.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozostaw widoczny znacznik startu; zapowiedz powrót na początek przed następną trasą.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednego ruchu; dodawaj strzałki po poprawnym wykonaniu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** uczeń wskazuje sąsiednie pole wzrokiem; dorosły przesuwa pionek po potwierdzeniu.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o zapisanie innej trasy prowadzącej do tego samego pola.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż ruch o jedno pole w prawo i w górę.

2. Połóż pionek na starcie i wybierz pasek.

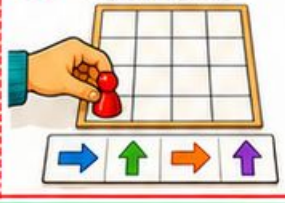

3. Odczytujcie strzałki od lewej do prawej.

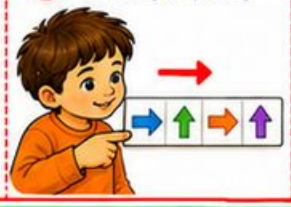

4. Po każdym ruchu zakryj wykorzystaną strzałkę.

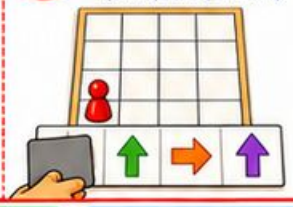

5. Powtórz jeden pasek, uzyskując pięć prób.

OBSERVACJA

Czy uczeń zachowuje kierunek i zasadę jednego pola? Zapisz liczbę poprawnych ruchów; nie utożsamiaj trudności przesuwania pionka z rozumieniem.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

DROGA WEDŁUG STRZAŁEK

Karty do zajęć 012

Przesuwaj pionek o jedno pole na każdą strzałkę.

START			

A → → ↑

B ↑ ↑ →

C → ↑ → ↑

D ↑ → → ↑

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij paski. Każdą trasę rozpocznij w polu **START**. Nie obracaj planszy.

NA, POD, OBOK

Rozwój poznawczy • Zajęcia 013

CEL

Uczeń wybiera scenę odpowiadającą określeniu „na", „pod" lub „obok". Obserwuj pięć wyborów spośród trzech możliwości.

MATERIAŁY

Sześć kart z misiem i pudełkiem, prawdziwe pudełko oraz figurka; stabilny blat.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij sceny. Każde położenie występuje dwa razy. Zacznij od kart pokazujących ten sam widok pudełka.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** używaj stale tych samych trzech określeń; dodawaj nowe dopiero w kolejnych zajęciach.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od kontrastu „na — pod" z figurką i przezroczystym pudełkiem.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** nie wymagaj manipulowania pudełkiem; przyjmuj wskazanie zdjęcia lub potwierdzony wybór wzrokowy.
- **Szczególne uzdolnienia:** opisz relację odwrotną, na przykład położenie pudełka względem misia.

JAK POPROWADZIĆ

1. Ustaw figurkę na pudełku i nazwij położenie.

2. Pokaż pozostałe relacje na prawdziwych przedmiotach.

3. Rozłóż trzy sceny i powiedz: „Pokaż misia pod pudełkiem".

4. Zmieniaj określenie i pozycje kart.

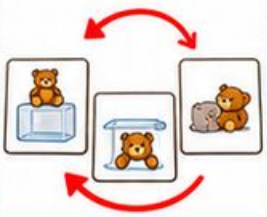

5. Po pięciu próbach zamień role: uczeń wydaje polecenie.

OBSERWACJA

Czy odpowiedź zmienia się wraz z określeniem? Zapisz każde pojęcie osobno. Nie wymagaj wypowiadania przyimka, jeśli celem jest jego rozumienie.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

NA, POD, OBOK

Karty do zajęć 013

Posłuchaj i wybierz odpowiedni obrazek.

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij sześć kart. Wybierz trzy różne położenia. Powiedz: „Pokaż misia na pudełku", „pod pudełkiem" albo „obok pudełka".

POLICZ I DOPASUJ

Rozwój poznawczy • Zajęcia 014

CEL

Uczeń dobiera cyfrę od 1 do 5 do liczby przedmiotów. Obserwuj pięć dopasowań, po jednym dla każdej liczebności.

MATERIAŁY

Pięć kart zbiorów, pięć kart cyfr, duże żetony do przykrywania policzonych elementów.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty. Potasuj cyfry niezależnie od obrazków. Przed rozpoczęciem sprawdź, czy wszystkie elementy są dobrze widoczne.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż stałą kolejność „policz — wybierz — sprawdź"; nie zmieniaj jej podczas próby.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od zbiorów jednoelementowych i dwuelementowych oraz odpowiadających im cyfr.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** partner wskazuje elementy według sygnałów ucznia; wybór cyfry może odbywać się wzrokiem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o ułożenie innego zbioru o tej samej liczbie elementów.

JAK POPROWADZIĆ

1. Wybierz zbiór i poproś o policzenie przedmiotów.
2. Uczeń wskazuje każdy przedmiot raz, w dogodnej kolejności.
3. Zapytaj: „Ile jest razem? Wybierz cyfrę".
4. Porównajcie odpowiedź z ponownym przeliczeniem.
5. Powtórz dla wszystkich pięciu zbiorów.

OBSERWACJA

Czy uczeń pomija albo liczy coś dwukrotnie? Oddziel poprawne ustalenie liczebności od rozpoznawania zapisu cyfry; zapisz obie obserwacje.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

POLICZ I DOPASUJ
Karty do zajęć 014

Policz przedmioty. Dobierz cyfrę.

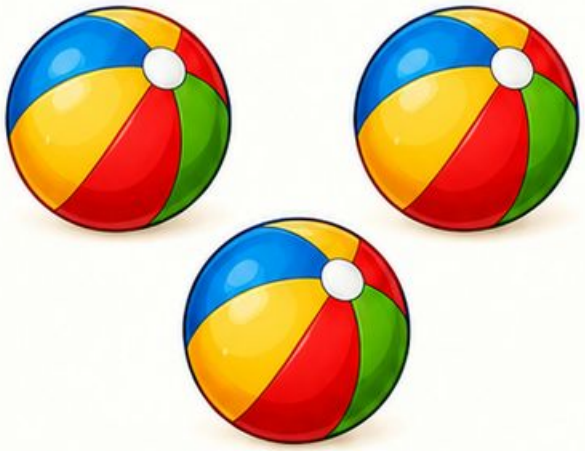

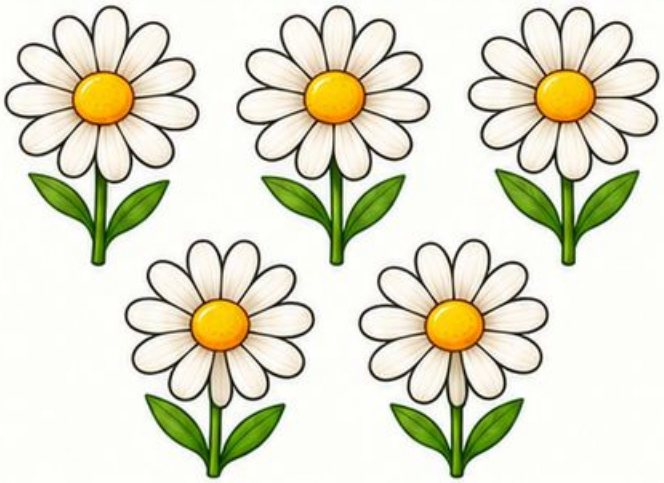

1	2	3	4	5

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij karty zbiorów i cyfr. Rozłóż cyfry w zmiennej kolejności. Nie łącz kart przed odpowiedzią ucznia.

TYLE SAMO

Rozwój poznawczy • Zajęcia 015

CEL

Uczeń uzupełnia drugi zbiór tak, aby zawierał tyle samo elementów co pierwszy. Obserwuj pięć prób.

MATERIAŁY

Cztery pary pól z następnej strony, co najmniej dziesięć dużych żetonów; antypoślizgowa podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Pozostaw pola po prawej puste. Żetony połóż w osobnej miseczce; nie rozdzielaj wcześniej potrzebnych porcji.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** uprzedź o zmianie ustawienia; pokaż, że pole na odpowiedź pozostaje po prawej stronie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch elementów; układaj pary blisko siebie, bez wymagania liczenia słownego.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** przyjmij sygnał „jeszcze" i „stop"; partner dokłada po jednym żetonie.
- **Szczególne uzdolnienia:** rozsyp tę samą liczbę żetonów szerzej i poproś o uzasadnienie równości.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż pierwszy rząd i nazwij zadanie: „Zrób tyle samo".

2. Zaproponuj dobranie jednego żetonu do każdego obrazka.

3. Uczeń układa żetony w pustym polu.

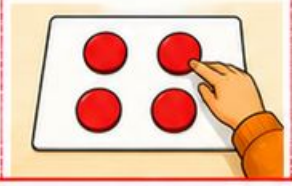

4. Sprawdźcie pary, wskazując obrazek i odpowiadający mu żeton.

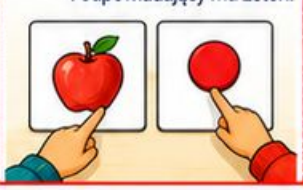

5. Powtórz jeden rząd po przestawieniu żetonów.

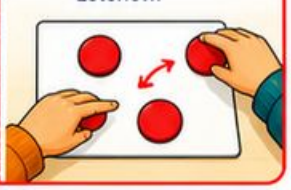

OBSERWACJA

Czy uczeń kończy po uzyskaniu równoliczności, czy zapełnia całe pole? Zapisz zastosowaną metodę: dobieranie parami, liczenie lub inna.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

TYLE SAMO

Karty do zajęć 015

Zrób tyle samo po prawej stronie.

WZÓR

TWOJE ŻETONY

WZÓR

TWOJE ŻETONY

WZÓR

TWOJE ŻETONY

WZÓR

TWOJE ŻETONY

DLA PROWADZĄCEGO

Przygotuj duże żetony. Nie trzeba niczego wycinać. Po każdej próbie usuń żetony z pola odpowiedzi.

WIĘCEJ CZY MNIEJ

Rozwój poznawczy • Zajęcia 016

CEL

Uczeń wskazuje zbiór z większą lub mniejszą liczbą elementów. Obserwuj pięć porównań i zapisz użyte określenie.

MATERIAŁY

Pięć par zbiorów z karty, żetony do odtworzenia liczebności, papier do zasłaniania pozostałych rzędów.

PRZYGOTOWANIE

Odkrywaj jedną parę. Zwróć uwagę, że większy rysunek albo szersze rozmieszczenie nie oznaczają większej liczby.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** przed próbą pokaż, którego określenia używasz; unikaj nagłej zmiany pytania w trakcie odpowiedzi.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od pary jeden i trzy; odtwórz zbiory żetonami ustawionymi parami.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** pozwól wybrać lewą lub prawą stronę ustalonym sygnałem; nie wymagaj zakreślania.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o przekształcenie pary tak, aby oba zbiory miały tyle samo.

JAK POPROWADZIĆ

1. Zaproponuj policzenie albo dobranie elementów w pary.
2. Zapytaj: „Gdzie jest więcej?".
3. W kolejnym rzędzie zapytaj: „Gdzie jest mniej?".
4. Po wyborze porównajcie oba zbiory.
5. Powtórz dla pięciu par, zmieniając określenia.

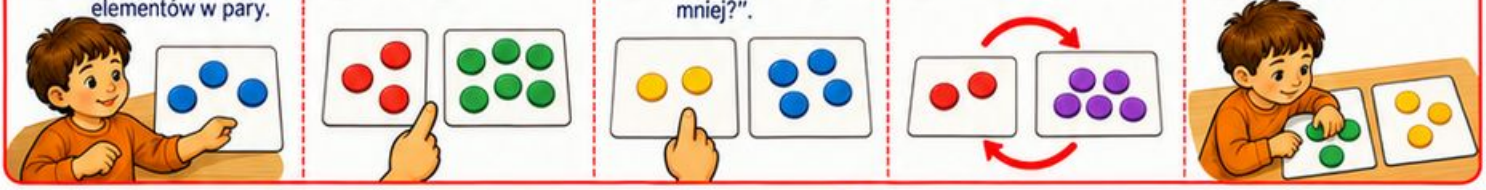

OBSERWACJA

Czy uczeń porównuje liczby, czy powierzchnię zajmowaną przez obrazki? Zapisz osobno odpowiedzi na „więcej" i „mniej" oraz sposób sprawdzenia.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

WIĘCEJ CZY MNIEJ

Karty do zajęć 016

Porównaj dwa zbiory. Posłuchaj pytania prowadzącego.

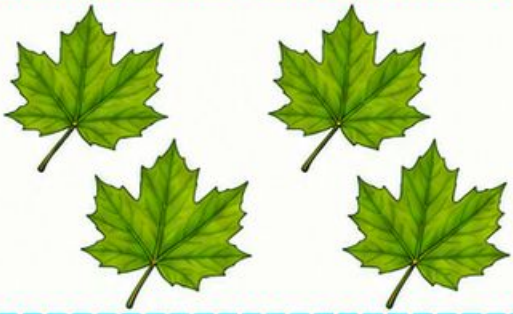

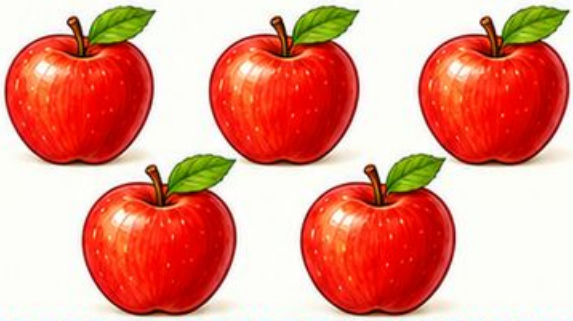

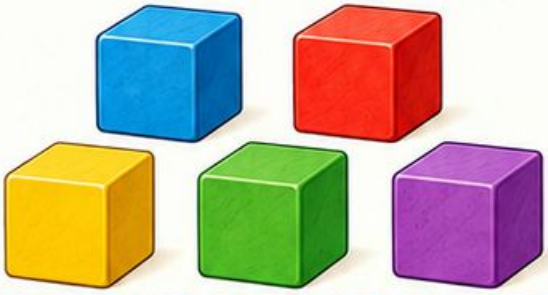

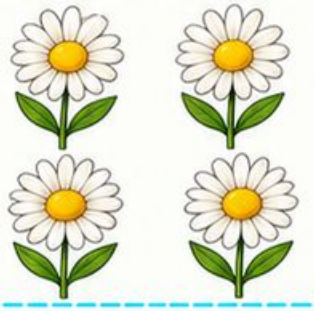

DLA PROWADZĄCEGO

Pytaj o „więcej”albo „mniej”. Odsłaniaj jeden rząd. Uczeń może policzyć elementy lub dobrać je w pary.

CZĘŚĆ I CAŁOŚĆ

Rozwój poznawczy • Zajęcia 017

CEL

Uczeń dobiera widoczny fragment do przedstawionego w całości przedmiotu. Sprawdź pięć wyborów, powtarzając jedną z czterech par.

MATERIAŁY

Osiem kart z następnej strony; opcjonalnie rower na zdjęciu, prawdziwy kubek, but i kurtka.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty. Oddziel cztery całości od czterech fragmentów. Zadbaj o widoczność tej samej części na obrazku całości.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż, że fragment jest powiększeniem, a nie osobnym uszkodzonym przedmiotem.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od oglądania części na prawdziwym kubku; porównaj go z kartą.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zamocuj karty całości w stałych miejscach; fragment trzymaj pośrodku, umożliwiając wybór wzrokiem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o podanie innych przedmiotów z podobną częścią i omów widoczne różnice.

JAK POPROWADZIĆ

1. Obejrzyjcie jeden przedmiot i wskażcie jego części.

2. Pokaż fragment oraz dwa obrazki całości.

3. Zapytaj: „Z którego przedmiotu pochodzi ta część?”.

4. Po wyborze znajdźcie fragment na całym obrazku.

5. Zmień propozycje i wykonaj pięć prób.

OBSERWACJA

Czy uczeń dopasowuje charakterystyczny szczegół, czy kieruje się samym kolorem? Zanotuj liczbę kart wyboru i potrzebę pokazania rzeczywistego przedmiotu.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

CZĘŚĆ I CAŁOŚĆ
Karty do zajęć 017

Dobierz część do całego przedmiotu.

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij osiem kart. Cztery przedstawiają całości, cztery ich powiększone fragmenty. Podawaj jeden fragment i dwie całości.

CO DO CZEGO SŁUŻY

Rozwój poznawczy • Zajęcia 018

CEL

Uczeń dobiera przedmiot do przedstawionej czynności. Sprawdź pięć par spośród sześciu dostępnych.

MATERIAŁY

Dwanaście kart, opcjonalnie bezpieczne odpowiedniki: szczotka, łyżka, ołówek, konewka, ręcznik i miotła.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij obrazki. Oddziel przedmioty od scen czynności. Nie pokazuj wszystkich kart naraz podczas pierwszego wyboru.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż jedno typowe zastosowanie, lecz przyjmij inne bezpieczne i logiczne wyjaśnienie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pozwól wykonać czynność prawdziwą szczotką lub łyżką przed wyborem sceny.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** nie wymagaj odgrywania ruchu; uczeń może wskazać scenę albo potwierdzić ją wzrokiem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o zaproponowanie dwóch narzędzi do tej samej czynności i porównanie wyborów.

JAK POPROWADZIĆ

1. Zaprezentuj jeden przedmiot i zapytaj, co można nim robić.

2. Pokaż dwie sceny czynności.

3. Poproś o wybranie sceny pasującej do przedmiotu.

4. Przyjmij również gest pokazujący zastosowanie.

5. Zmień przedmiot i położenie scen przez pięć prób.

OBSERWACJA

Czy uczeń rozpoznaje funkcję przedmiotu, czy tylko podobny kształt? Zapisz trafne dopasowania oraz uzasadnione alternatywy. Nie oceniaj sprawności wykonywania czynności.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

CO DO CZEGO SŁUŻY

Karty do zajęć 018

Połącz przedmiot z czynnością.

szczotka

łyżka

ołówek

konewka

ręcznik

miotła

rysowanie

zamiatanie

wycieranie rąk

czesanie

podlewanie

jedzenie zupy

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dwanaście kart. Dobieraj dwie sceny do wyboru.

DLACZEGO TO SIĘ STAŁO

Rozwój poznawczy • Zajęcia 019

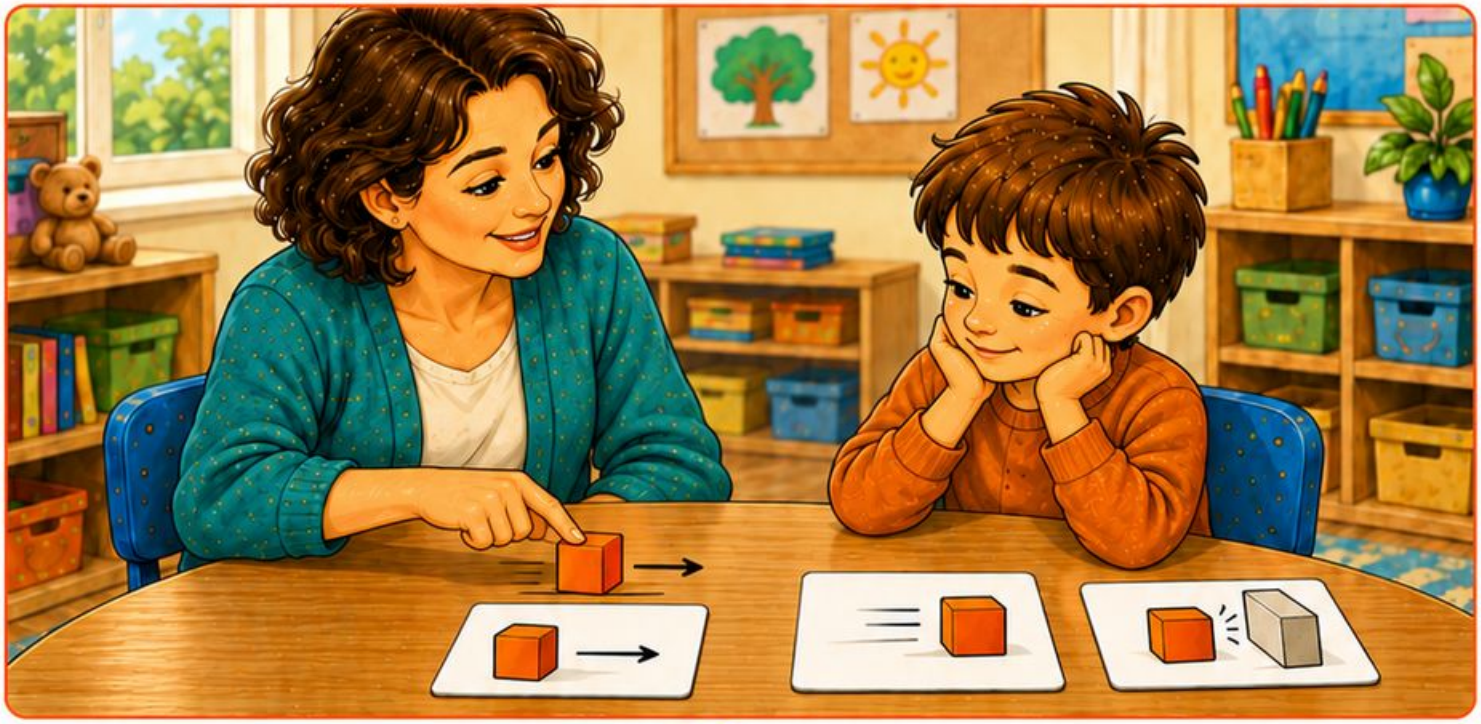

CEL

Uczeń łączy przedstawione zdarzenie z jego widocznym następstwem. Obserwuj pięć wyborów spośród czterech par.

MATERIAŁY

Osiem kart przyczyn i skutków; opcjonalnie papier, kredka i lekki klocek do bezpiecznego pokazu.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij sceny. Oddziel przyczyny od skutków. Podczas rozmowy pytaj o przedstawioną sytuację, nie o intencje postaci.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** używaj dosłownych opisów widocznych zmian; unikaj pytań wymagających odgadywania ukrytych zamiarów.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż odrysowanie kreski albo przesunięcie klocka, a następnie dobierz obrazek.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** wykonaj pokaz na polecenie ucznia; wybór skutku przyjmuj ustalonym sygnałem.
- **Szczególne uzdolnienia:** zapytaj, jakie inne przyczyny mogłyby prowadzić do podobnego skutku.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż scenę zdarzenia i wspólnie ją opiszcie.

2. Podaj dwa obrazki możliwych następstw.

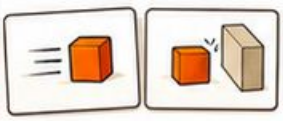

3. Zapytaj: „Co wydarzyło się po tym zdarzeniu?”.

4. Poproś o wskazanie szczegółu, który łączy obrazy.

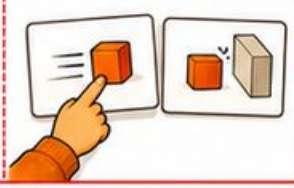

5. Zmieniaj pary i przeprowadź pięć prób.

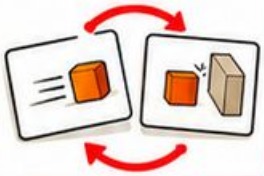

OBSERWACJA

Czy uczeń wskazuje związek między konkretnymi zdarzeniami? Zapisz wyjaśnienie słowne, gest lub wybór obrazka. Rozróżniaj widoczną informację od przypuszczenia.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

DLACZEGO TO SIĘ STAŁO

Karty do zajęć 019

Dobierz skutek do zdarzenia.

ZDARZENIA	SKUTKI
	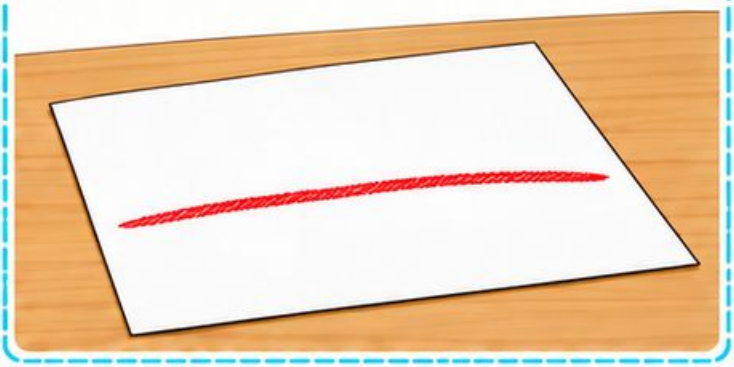
	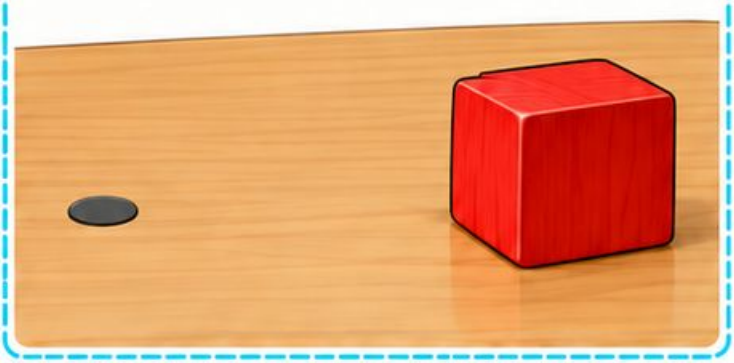
	
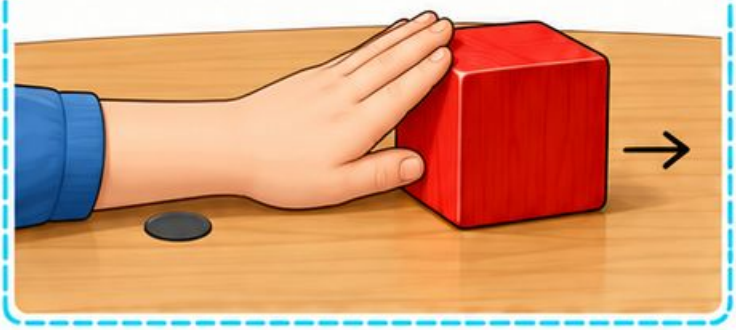	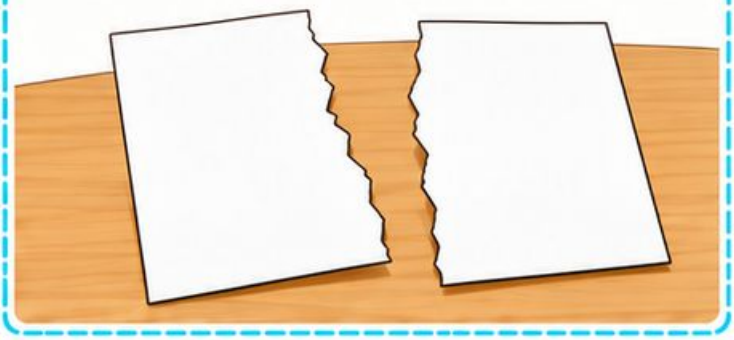

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij osiem kart. Pokaż jedno zdarzenie i dwa skutki do wyboru. Opieraj rozmowę na tym, co widać.

WYBIERZ ROZWIĄZANIE

Rozwój poznawczy • Zajęcia 020

CEL

Uczeń wybiera wykonalne rozwiązanie przedstawionego problemu i wskazuje, co ono zmienia. Obserwuj pięć wyborów.

MATERIAŁY

Cztery paski problemów z trzema możliwościami na każdym; papier do zasłaniania nieużywanych rzędów.

PRZYGOTOWANIE

Obejrzyj sceny przed zajęciami. Ustal, że chodzi o rozwiązanie przedstawionego problemu, z możliwością poproszenia dorosłego o pomoc.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** wyjaśnij dosłownie sytuację; nie uznawaj kontaktu wzrokowego ani odgrywania sceny za warunek odpowiedzi.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** ogranicz wybór do dwóch działań i pokaż ich skutki na przedmiotach.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** podawaj możliwości w ustalonej kolejności; uczeń wybiera poprzez potwierdzenie.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o drugie bezpieczne rozwiązanie oraz warunki, w których byłoby przydatne.

JAK POPROWADZIĆ

1. Odkryj jeden problem i opisz go bez oceny.

2. Przeczytaj trzy możliwości działania.

3. Zapytaj: „Co pomoże w tej sytuacji?".

4. Uczeń wybiera i pokazuje lub mówi, jaki będzie skutek.

5. Omów alternatywy; powtórz jeden problem w piątej próbie.

OBSERWACJA

Czy rozwiązanie odpowiada problemowi? Przyjmij uzasadnioną alternatywę. Zapisz, czy uczeń wybrał obrazek samodzielnie oraz czy potrzebował objaśnienia sytuacji.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

WYBIERZ ROZWIĄZANIE

Karty do zajęć 020

Wybierz działanie, które pomoże.

Rozlana woda

wytrzyj

podlej kwiat

załóż czapkę

Złamany ołówek

załóż but

poproś o inny ołówek

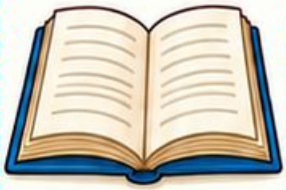

otwórz książkę

Brakuje krzesła przy stole

umyj ręce

narysuj koło

poproś o krzesło

Nie możesz otworzyć pudełka

poproś o pomoc

wytrzyj stół

zaśpiewaj

DLA PROWADZĄCEGO

Odkrywaj jeden rząd. Przeczytaj problem i możliwości. Przyjmij inne wykonalne rozwiązanie.

PLAN DWÓCH KROKÓW

Rozwój poznawczy • Zajęcia 021

CEL

Uczeń wykonuje dwie czynności w podanej kolejności, korzystając z obrazkowego planu. Obserwuj pięć prób z czterech pasków.

MATERIAŁY

Paski instrukcji, klocek, pudełko, kredka, kartka, książka, kubek, łyżka i podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij paski, Przygotuj tylko rzeczy potrzebne do wybranego planu. Upewnij się, że każda czynność jest dostępna dla ucznia.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** uprzedź o nowym pasku; pozostaw plan widoczny przez cały czas działania.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** przećwicz każdy krok osobno, zanim połączysz dwa działania.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** uczeń kieruje wykonaniem przez partnera; ustal sygnały rozpoczęcia i zakończenia każdego kroku.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o stworzenie własnego planu i sprawdzenie, czy można zamienić kolejność.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż dwa pola planu i odczytaj oba kroki.

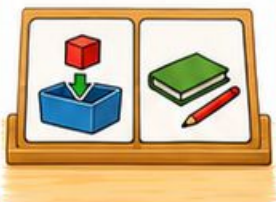

2. Poproś ucznia o wskazanie pierwszej czynności.

3. Po jej wykonaniu zasłoń pierwsze pole.

4. Zapytaj: „Co teraz?" i poczekaj na drugi krok.

5. Zmieniaj plany; jeden powtórz w piątej próbie.

OBSERWACJA

Czy uczeń przechodzi do drugiej czynności bez powtórzenia polecenia? Zapisz osobno wykonanie obu kroków oraz rodzaj pomocy. Dostępny plan nie jest błędem.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

PLAN DWÓCH KROKÓW

Karty do zajęć 021

Wykonaj dwa kroki po kolei.

1. Włóż klocek do pudełka.

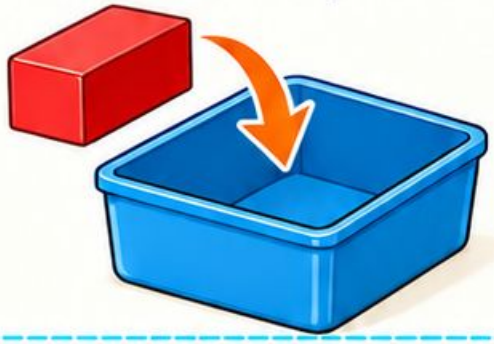

2. Zamknij pudełko.

1. Weź kredkę.

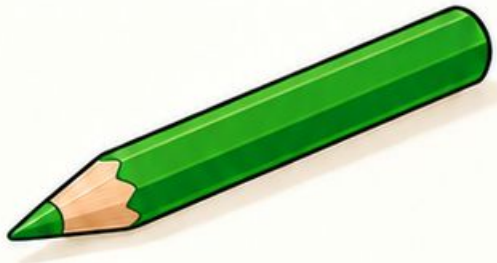

2. Narysuj kreskę.

1. Otwórz książkę.

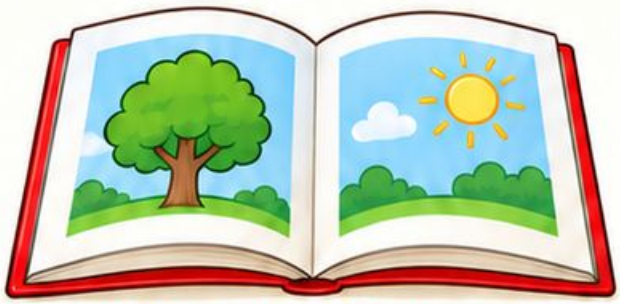

2. Wskaż obrazek.

1. Postaw kubek na podkładce.

2. Połóż łyżkę obok kubka.

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cztery paski. Przygotuj pokazane przedmioty. Zakrywaj ukończony krok.

ZMIEŃ ZASADĘ SORTOWANIA

Rozwój poznawczy • Zajęcia 022

CEL

Uczeń sortuje te same karty najpierw według kształtu, potem według wielkości.

MATERIAŁY

Osiem kart figur, dwie reguły i dwa puste pojemniki albo pola na stole.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij figury i paski reguł. Karty mają jeden kolor; duże i małe koła oraz kwadraty występują po dwa razy.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zapowiedz koniec pierwszej reguły; fizycznie usuń jej pasek przed pokazaniem drugiego.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż po jednym przykładzie obu nowych grup i pozostaw je jako wzory.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** stabilizuj pola; uczeń wybiera pojemnik wzrokiem, a partner przekłada wskazaną kartę.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o podział według dwóch cech równocześnie i nazwij cztery powstałe grupy.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż regułę **KSZTAŁT:** koła osobno, kwadraty osobno.
2. Uczeń rozdziela karty; sprawdźcie wybraną cechę.
3. Zbierz wszystkie karty i zapowiedz nową regułę.
4. Pokaż WIELKOŚĆ: duże osobno, małe osobno.
5. Oceń pięć kolejnych decyzji po zmianie.

OBSERWACJA

Czy po zmianie uczeń nadal korzysta ze starej cechy? Zapisz wynik każdej decyzji oraz potrzebę przypomnienia nowego kryterium; nie zmieniaj reguły bez zapowiedzi.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

ZMIEŃ ZASADĘ SORTOWANIA

Karty do zajęć 022

Posortuj według pokazanej zasady.

KSZTAŁT

koła

kwadraty

WIELKOŚĆ

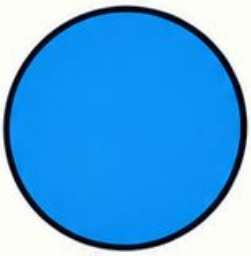

duże

małe

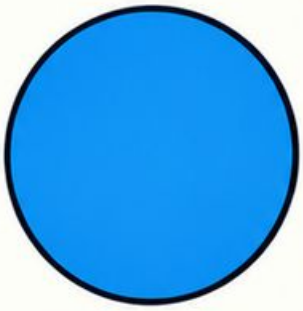

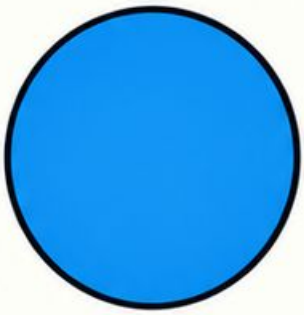

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij osiem kart i dwa paski reguł. Przygotuj dwa puste pola.
Po pierwszym sortowaniu zbierz karty i zmień pasek.

SPRAWDŹ SWOJĄ ODPOWIEDŹ

Rozwój poznawczy • Zajęcia 023

CEL

Uczeń porównuje wzór z kopią, wskazuje jedną różnicę i wybiera element do poprawy. Obserwuj pięć prób.

MATERIAŁY

Cztery pary pasków, osiem kart wymiennych, papierowa ramka do odsłaniania po jednym miejscu.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij karty wymienne. Paski zachowaj parami. Każda kopia ma dokładnie jeden element inny niż wzór.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** wyjaśnij, że różnicę przygotował autor; to zadanie sprawdzające, a nie ocena ucznia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** odsłaniaj jedną parę pozycji i pokazuj tylko dwie karty wymienne.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** partner wskazuje kolejne miejsca; uczeń potwierdza różnicę i wybiera kartę wzrokiem.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o przygotowanie podobnej zagadki z jedną kontrolowaną różnicą.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż etykiety WZÓR i DO SPRAWDZENIA.

2. Porównujcie elementy kolejno od lewej strony.

3. Zapytaj: „W którym miejscu obrazki się różnią?”.

4. Uczeń wybiera kartę i zakrywa nią różniący się element.

5. Sprawdźcie cały pasek; powtórz jeden zestaw.

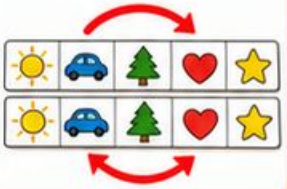

OBSERWACJA

Czy uczeń sprawdza całość po poprawce? Zapisz osobno znalezienie miejsca oraz wybór zamiennika. Nie naprowadzaj kolorem ramki ani gestem na różnicę.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

SPRAWDŹ SWOJĄ ODPOWIEDŹ

Karty do zajęć 023

Porównaj ze wzorem. Znajdź różnicę i popraw.

WZÓR				
DO SPRAWDZENIA				

WZÓR				
DO SPRAWDZENIA				

WZÓR				
DO SPRAWDZENIA				

WZÓR				
DO SPRAWDZENIA				

			
			

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij karty wymienne. W każdym dolnym pasku zmieniono jeden element. Nie zaznaczaj go wcześniej.

MOJA STRATEGIA ZAPAMIĘTYWANIA

Rozwój poznawczy • Zajęcia 024

CEL

Uczeń wybiera sposób zapamiętania sześciu obrazków i odtwarza zestaw po zasłonięciu. Obserwuj pięć rund.

MATERIAŁY

Dwa komplety po dwanaście kart, dwa pola grupowania, kartka do zasłaniania; wydrukuj dwa egzemplarze planszy.

PRZYGOTOWANIE

Przygotuj dwa komplety po dwanaście kart. Sześć kart pierwszego pokaż; wszystkie dwanaście drugiego służy do wyboru.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól wybrać własne kategorie; zapowiedz zasłonięcie i zachowaj ustalony czas ekspozycji.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zmniejsz zestaw do dwóch obrazków i wspólnie nadaj grupie nazwę.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** uczeń wskazuje karty i pola grupowania; partner układa je zgodnie z potwierdzonym wyborem.
- **Szczególne uzdolnienia:** porównaj dwie strategie przy podobnych zestawach, zapisując liczbę rozpoznanych kart.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż sześć kart i zaproponuj grupowanie albo opowieść.

2. Uczeń wybiera sposób i układa własny plan zapamiętywania.

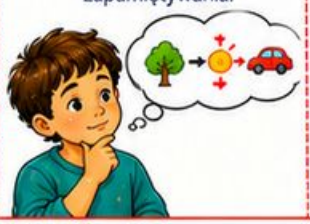

3. Zasłoń wzór; podaj wymieszane dwanaście kart wyboru.

4. Poproś o odtworzenie oglądanego zestawu bez oceniania kolejności.

5. Porównajcie; przeprowadź pięć rund z przerwami.

OBSERWACJA

Co uczeń zrobił, aby zapamiętać? Zanotuj strategię, liczbę kart, czas oglądania i trafne wybory. Nie wyciągaj wniosków z pojedynczej rundy.

Zapisz pięć prób: samodzielnie, po wskazówce, po pokazie.

MOJA STRATEGIA ZAPAMIĘTYWANIA

Karty do zajęć 024

Wybierz swój sposób zapamiętywania.

GRUPA 1

GRUPA 2

Mój sposób: grupowanie / opowieść / inny

ZESTAW A

jabłko

gruszka

banan

czapka

but

szalik

ZESTAW B

marchew

ogórek

pomidor

kubek

talerz

łyżka

DLA PROWADZĄCEGO

Wydrukuj dwa egzemplarze. Wytnij karty. Wybierz sześć do oglądania; drugi komplet dwunastu służy do odpowiedzi.

MODUŁ 2
Rozwój ruchowy
24 zajęcia z materiałami

Dobierz zadanie do możliwości i wyboru ucznia.

RĘCE W DZIAŁANIU
Przekładanie, układanie, chwytanie i współpraca dłoni.

ŚLAD I KSZTAŁT
Szerokie drogi, linie, koła, składanie i modelowanie.

KIERUNEK I CEL
Odkładanie, toczenie i dostępne wskazywanie.

WYGODA I ODPOCZYNEK
Wybór pozycji, sygnalizowanie przerwy i własnego zakresu działania.

JAK ZACZĄĆ

Indywidualizuj materiały i sposób odpowiedzi zgodnie z potrzebami ucznia. Wybierz stabilny stół i dostępną pozycję.

ZGODA I PRZERWA

Ustal sygnały: „tak”, „nie”, „przerwa”. Ból lub dyskomfort oznacza przerwanie aktywności. Nie wymuszaj ruchu ani zakresu.

OBSERWACJA

Pięć prób to możliwość zapisu, nie obowiązkowa seria. Rozłóż je na spotkania.

DOSTĘPNA ALTERNATYWA
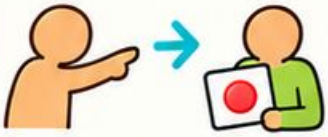

Jeśli partner wykonuje ruch na polecenie ucznia, obserwujesz kierowanie działaniem, a nie samodzielny ruch.

WYBÓR → DZIAŁANIE → ODPOCZYNEK →

OBURĄCZ DO CELU

Rozwój ruchowy • Zajęcia 025

CEL

Uczeń odkłada lekką piłkę obiema dłońmi na wybranym celu. Obserwuj pięć dostępnych prób.

MATERIAŁY

Lekka miękka piłka, trzy drukowane cele, antypoślizgowa podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Umieść cele blisko, w wygodnym zasięgu. Piłka nie może zasłaniać twarzy ani wymagać dużego wysiłku.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż kolejność „wybór — piłka — odpoczynek"; uprzedź o zmianie celu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pozostaw jeden duży cel i pokaż odkładanie z bliska.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj podparcia przedramion, jeśli jest wygodne; przy ruchu jednoręcznym zmień cel na dostępne odkładanie.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń planuje kolejność trzech celów i sprawdza jej wykonanie.

JAK POPROWADZIĆ

1. Ustal sygnał przerwy i wybierz cel.

2. Pokaż spokojne odłożenie piłki.

3. Zaproś do objęcia jej dwiema dłońmi.

4. Poczekaj na odłożenie; nie przyspieszaj.

5. Zmieniaj cel tylko za zgodą ucznia.

OBSERWACJA

Czy piłka trafia na wybrany cel? Zapisz użycie obu dłoni i dostosowanie zasięgu oddzielnie.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

OBURĄCZ DO CELU

Karty do zajęć 025

Wybierz cel. Odłóż piłkę.

KOŁO

DOM

LIŚĆ

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij trzy pola. Ułóż je na stabilnym stole, w wygodnym zasięgu. Użyj lekkiej piłki.

PRZERWA

ŚLAD SZEROKIEJ DROGI

Rozwój ruchowy • Zajęcia 026

CEL

Uczeń prowadzi wybrane narzędzie od początku do końca szerokiego toru. Obserwuj pięć przejść.

MATERIAŁY

Karta czterech dróg, gruba kredka lub duży pionek, podkładka stabilizująca.

PRZYGOTOWANIE

Ustaw arkusz w wygodnym kierunku. Zaproponuj narzędzie bez wymuszania sposobu chwytu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zasłoń pozostałe drogi; zapowiedz zmianę kierunku toru.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od krótkiej prostej; wspólnie wskaż początek i koniec.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** poszerz tor i ustabilizuj kartkę; przy wyborze wzrokowym celem staje się kierowanie ruchem partnera.
- **Szczególne uzdolnienia:** poproś o stworzenie własnej szerokiej drogi z jednym łagodnym zakrętem.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera drogę i narzędzie.

2. Pokaż punkt START i pole META.

3. Zaproś do prowadzenia śladu między brzegami.

4. Pozwól zatrzymać się i wznowić ruch.

5. Powtórz wybraną drogę albo zaproponuj inną.

OBSERVACJA

Zapisz dotarcie do końca, wyjścia poza brzeg i przerwy. Nie porównuj tempa różnych uczniów.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

ŚLAD SZEROKIEJ DROGI

Karty do zajęć 026

Poprowadź ślad szeroką drogą.

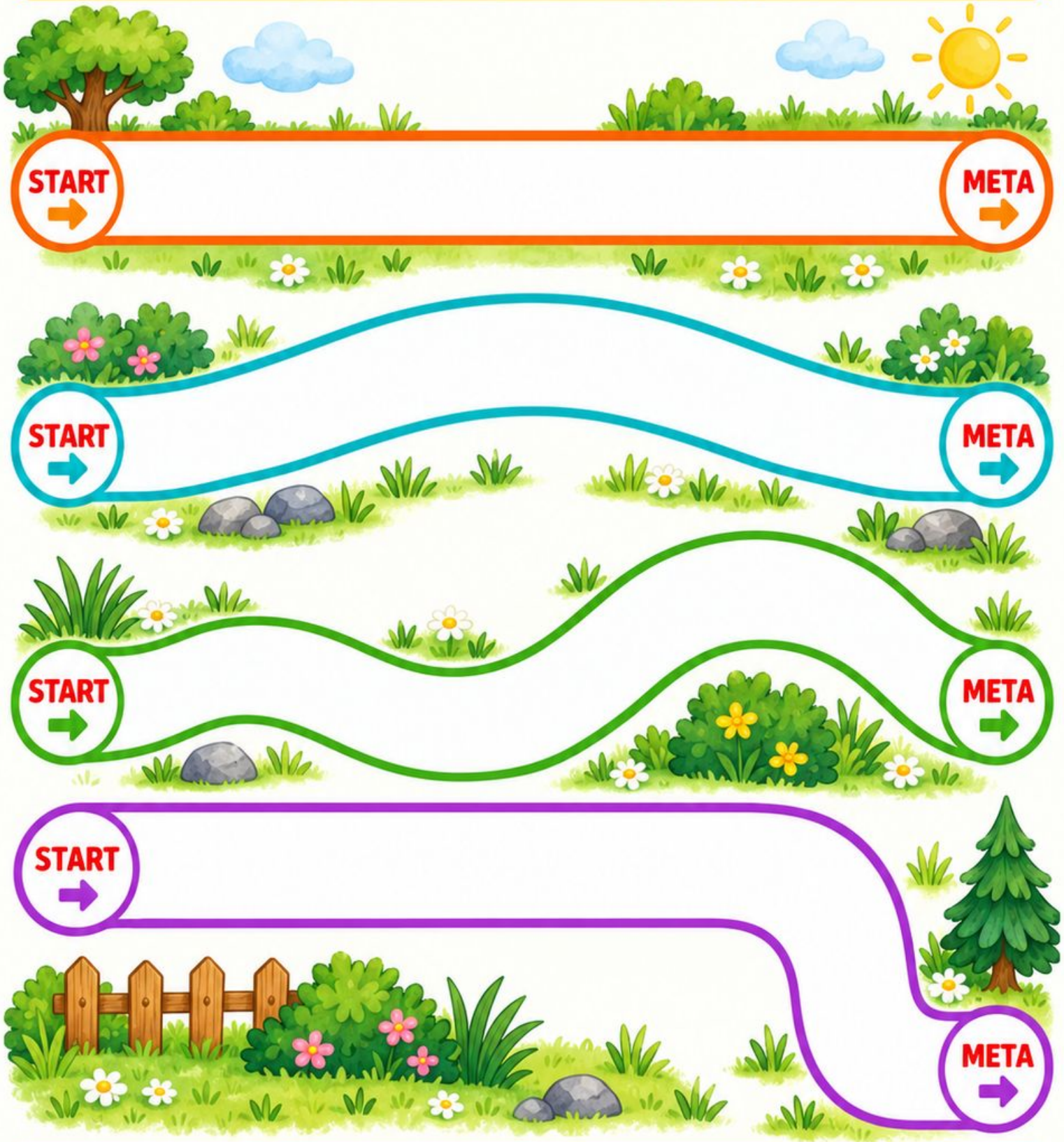

DLA PROWADZĄCEGO

Wybierz jeden tor. Możesz użyć kredki, palca albo dużego pionka.
Obróć kartkę, jeśli to wygodniejsze.

LINIE PIONOWE I POZIOME

Rozwój ruchowy • Zajęcia 027

CEL

Uczeń prowadzi narzędzie wzdłuż krótkiego toru pionowego lub poziomego. Zapisz pięć prób, bez wymogu ciągłości ruchu.

MATERIAŁY

Sześć torów, gruba kredka, stabilna podkładka; opcjonalnie tablica ścieralna.

PRZYGOTOWANIE

Ułóż kartkę w stałej orientacji. Wskaż różnicę między ruchem w dół i w bok, nie narzucając dominującej ręki.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż osobno tory pionowe i poziome; używaj stałych oznaczeń początku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** skróć tor i pokaż pojedynczy ruch na osobnej kartce.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** pozwól oprzeć przedramię i przesunąć arkusz; jeśli partner rysuje, obserwuj wskazanie kierunku.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń łączy dwa dostępne kierunki we własny znak.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż początkową kropkę i końcową kreskę.

2. Wybierz z uczniem jeden tor.

3. Zaproś do połączenia jego końców.

4. Pozwól odpocząć między ruchami.

5. Zmień kierunek po uprzedzeniu ucznia.

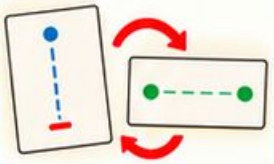

OBSERWACJA

Czy uczeń wybiera właściwy koniec toru i zachowuje jego kierunek? Oddziel kontrolę narzędzia od rozumienia polecenia.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

LINIE PIONOWE I POZIOME

Karty do zajęć 027

Połącz kropkę z końcem toru.

PIONOWO

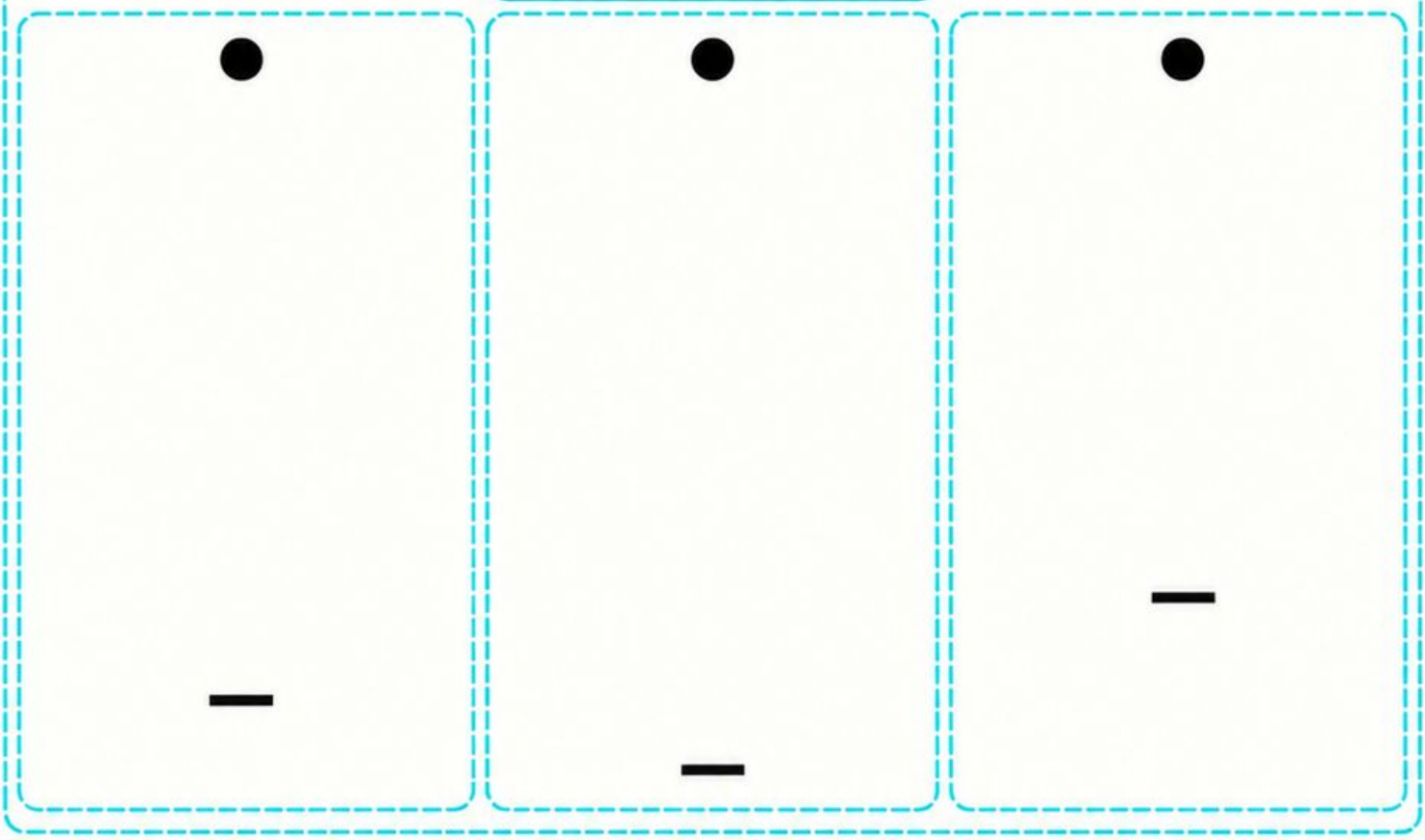

POZIOMO

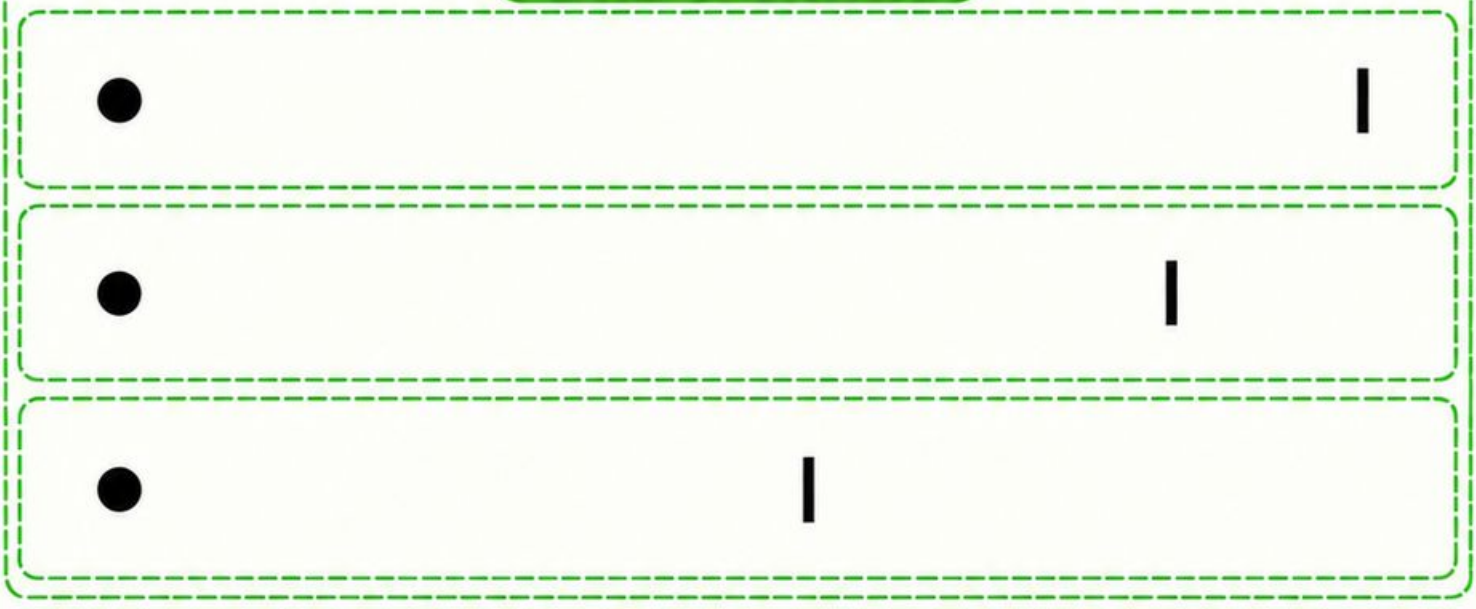

DLA PROWADZĄCEGO

Wybierz jeden z sześciu torów. Kropka oznacza początek; krótka poprzeczna kreska oznacza koniec. Rób przerwy.

KOŁA I SPIRALE

Rozwój ruchowy • Zajęcia 028

CEL

Uczeń obrysowuje koło albo prowadzi narzędzie po szerokiej spirali. Obserwuj pięć wybranych przejść.

MATERIAŁY

Trzy koła, dwie spirale, gruba kredka lub palec; stabilna podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Pokaż różnicę między zamkniętym kołem a spiralą. Wybierz rozmiar dostępny bez nadmiernego sięgania.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zapowiedz koniec koła po jednym obiegu; nie wymagaj powtarzania bez jasnej granicy.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dużego koła z wyraźną kropką początkową.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** pozwól obrócić arkusz i skrócić spiralę; śledzenie wzrokiem ma osobny cel: obserwowanie przebiegu.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń porównuje oba tory i projektuje własną otwartą spiralę.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera koło lub spiralę.

2. Wskaż początek i uzgodnij kierunek ruchu.

3. Pokaż ruch na osobnym wzorze.

4. Zaproś do obrysowania lub przejścia toru.

5. Pozwól zatrzymać się w dowolnym miejscu.

OBSERWACJA

Zapisz wybraną figurę, długość przebytego toru i sposób dostępu. Nie wymagaj idealnego domknięcia koła.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

KOŁA I SPIRALE

Karty do zajęć 028

Obrysuj koło albo przejdź po spirali.

KOŁA

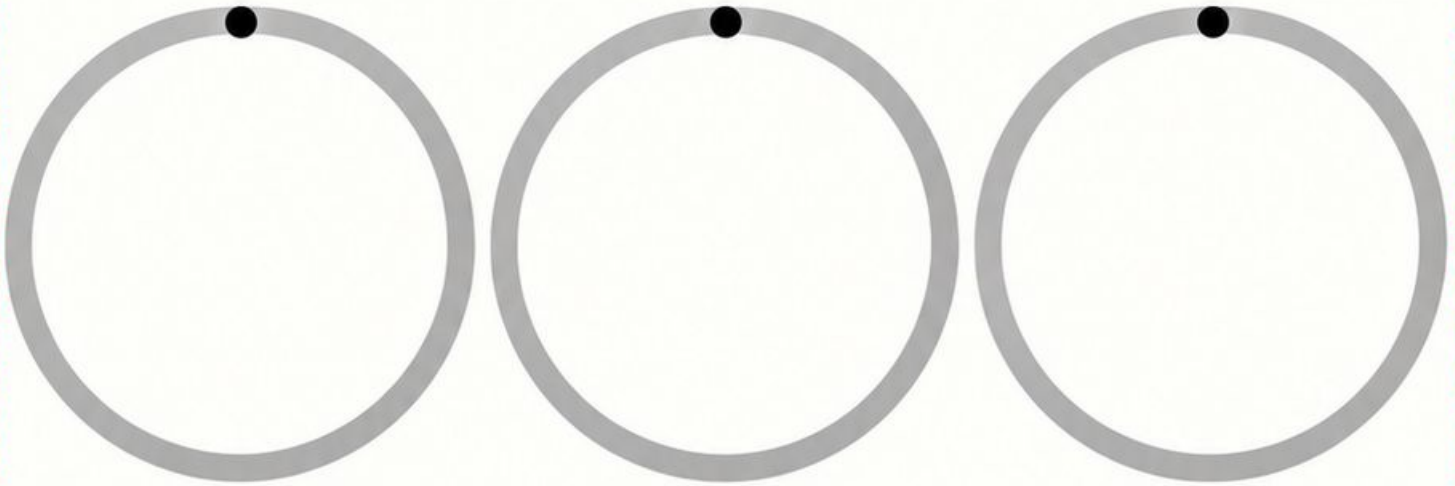

SPIRALE

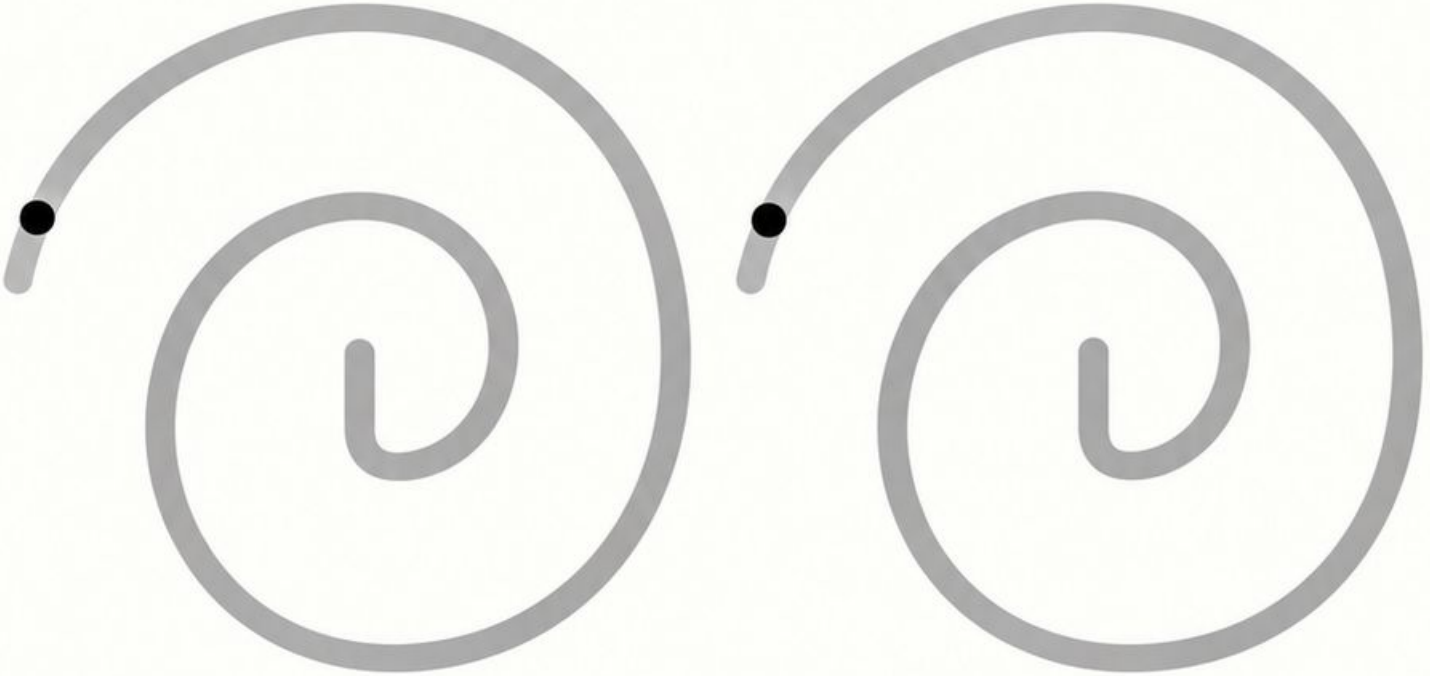

DLA PROWADZĄCEGO

Wybierz jeden wzór. Możesz obracać kartkę. Kropka wskazuje początek; po jednym obiegu koła zakończ ruch.

PRZEKŁADANIE DUŻYCH ELEMENTÓW

Rozwój ruchowy • Zajęcia 029

CEL

Uczeń przenosi duży lekki przedmiot z jednego pola na drugie, dostępnym chwytem. Zapisz pięć przeniesień.

MATERIAŁY

Pięć dużych lekkich klocków, dwie plansze tac, antypoślizgowa mata. Unikaj drobnych części.

PRZYGOTOWANIE

Wytnij tace i połóż je obok siebie. Ustal odległość bez konieczności pochylania lub wyciągania rąk.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż stan początkowy i pustą tacę docelową; nie przestawiaj przedmiotów w trakcie ruchu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednego klocka i jednego pustego pola.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zastosuj duże uchwyty albo przesuwanie; przy przesuwaniu obserwuj kontrolę ruchu, nie podnoszenie.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń planuje kolejność przenoszenia według samodzielnie wybranej cechy.

JAK POPROWADZIĆ

1. Ułóż po jednym klocku w pięciu polach.
2. Pokaż wolne miejsce drugiej tacy.
3. Zaproś do przeniesienia wybranego klocka.
4. Poczekaj, aż uczeń go odłoży.
5. Pozwól zmienić chwyt albo zakończyć wcześniej.

OBSERWACJA

Czy przedmiot trafia do wybranego pola? Zapisz chwyt, drogę ruchu i stabilność podłoża, bez oceniania siły.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

PRZEKŁADANIE DUŻYCH ELEMENTÓW

Karty do zajęć 029

Przełóż elementy na drugą tacę.

TACA A

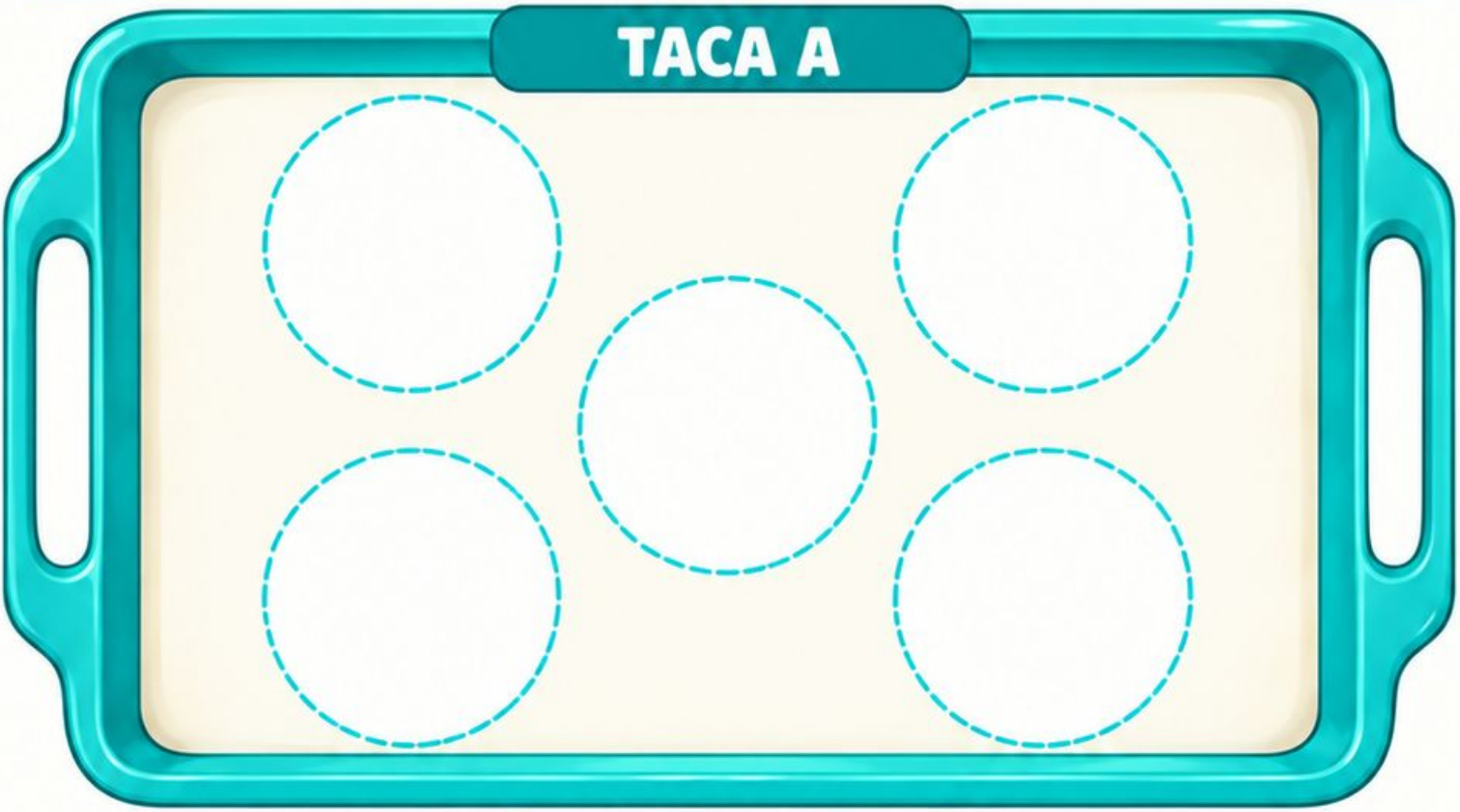

TACA B

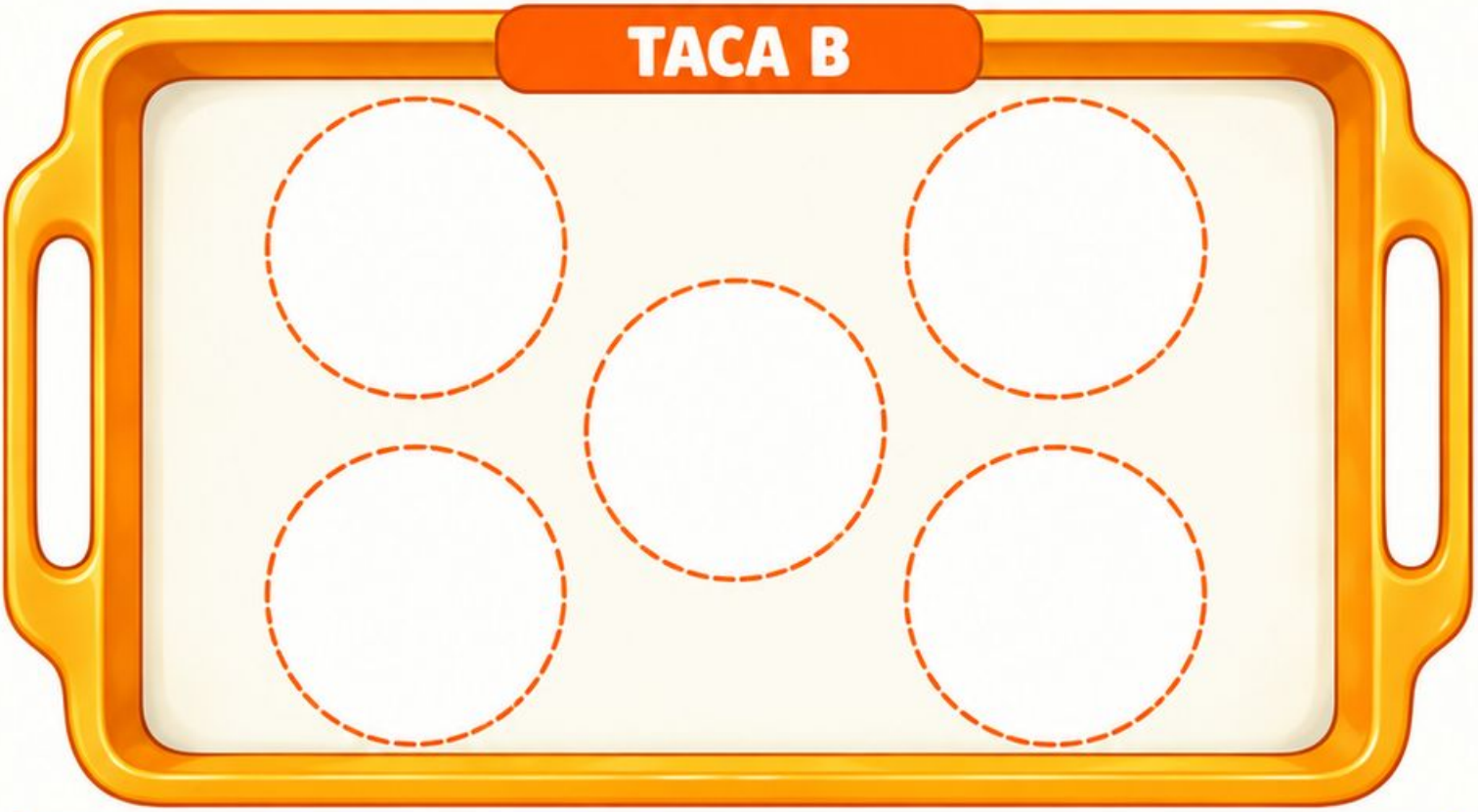

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dwie tace i ułóż je blisko siebie. Przygotuj pięć dużych lekkich elementów. Pola pozostają puste przed przygotowaniem.

CHWYT DOPASOWANY DO ZADANIA

Rozwój ruchowy • Zajęcia 030

CEL

Uczeń wybiera wygodniejsze narzędzie do przenoszenia lekkiego elementu i sygnalizuje ocenę wygody. Obserwuj pięć prób.

MATERIAŁY

Duża łyżka, lekkie szczypce o małym oporze, duże kawałki gąbki, dwie miseczki i karta wygody.

PRZYGOTOWANIE

Sprawdź stan narzędzi. Pokaż oba; nie wymagaj konkretnego ułożenia palców. Miseczki ustaw blisko.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól wcześniej poznać dotyk i dźwięk narzędzi; nie podawaj ich nagle do dłoni.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jedno przeniesienie łyżką i osobno szczypcami.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** dobierz pogrubiony uchwyt lub użyj dłoni; cel pozostaje przenoszeniem, nie opanowaniem szczypiec.
- **Szczególne uzdolnienia:** porównaj wygodę przy dwóch kształtach gąbki i uzasadnij wybór.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pozwól obejrzeć i odrzucić narzędzie.
2. Zaproś do przeniesienia gąbki wybranym sposobem.
3. Zapytaj: „Czy jest wygodnie?”.
4. Zaproponuj drugie narzędzie bez obowiązku porównania.
5. Uczeń wybiera sposób kolejnej próby.

OBSERWACJA

Zapisz narzędzie i odpowiedź ucznia, nie własną ocenę chwytu. Odmowa jest informacją o wyborze.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

CHWYT DOPASOWANY DO ZADANIA

Karty do zajęć 030

Wybierz narzędzie. Powiedz lub pokaż, jak jest.

ŁYŻKA

SZCZYPCE

WYGODNIE

CHCĘ ZMIANY

PRZERWA

DLA PROWADZĄCEGO

Połóż kartę obok miseczek. Uczeń może wskazać narzędzie i ocenę wygody. Każdy wybór można zmienić.

BUDUJEMY WEŻĘ

Rozwój ruchowy • Zajęcia 031

CEL

Uczeń układa lekki klocek na drugim, korzystając z wybranego modelu. Obserwuj pięć dostępnych dołożeń.

MATERIAŁY

Duże lekkie klocki o płaskich powierzchniach, cztery modele i stabilna mata.

PRZYGOTOWANIE

Ustaw materiały z dala od krawędzi. Dobierz niską wieżę w wygodnym zasięgu; nie zwiększaj wysokości obowiązkowo.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** uprzedź o rozebraniu konstrukcji; pozwól zachować ją do końca krótkiej rundy.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od modelu dwuelementowego i dwóch jednakowych klocków.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj większej podstawy i lekkich klocków; konstrukcja pozioma ma cel układania obok siebie.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń proponuje szerokość podstawy i sprawdza, jak wpływa na stabilność.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera model dwóch do pięciu klocków.

2. Pokaż ustawienie stabilnej podstawy.

3. Zaproś do dołożenia jednego klocka.

4. Pozwól skorygować położenie bez pośpiechu.

5. Rozbierz wieżę na stole przed kolejną próbą.

OBSERWACJA

Zapisz liczbę samodzielnych dołożeń i wysokość dostępnego modelu. Upadek klocków nie oznacza konieczności natychmiastowego powtarzania.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

BUDUJEMY WIEŻĘ

Karty do zajęć 031

Wybierz model wieży.

2

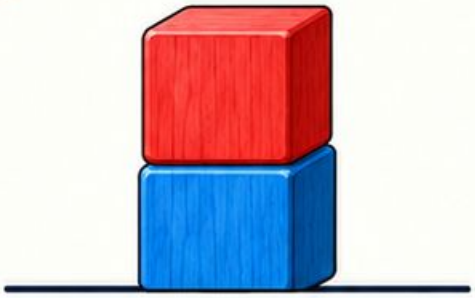

3

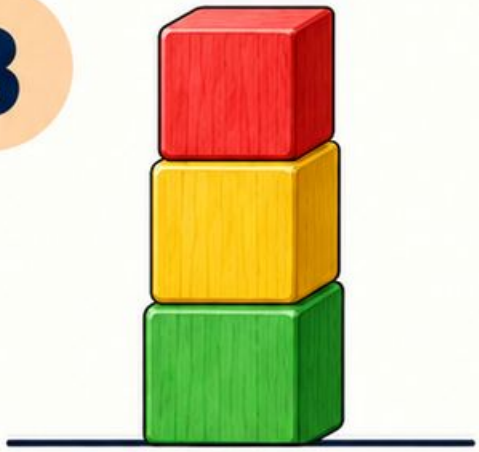

4

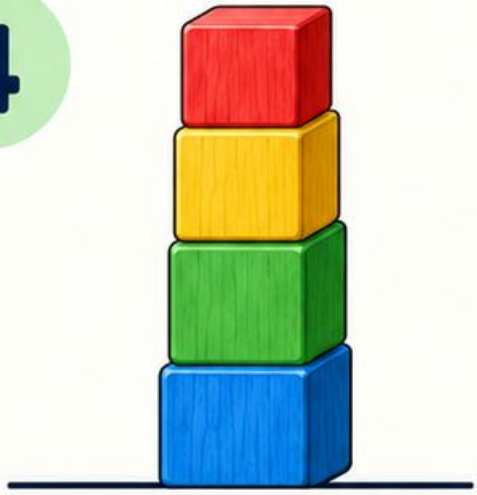

5

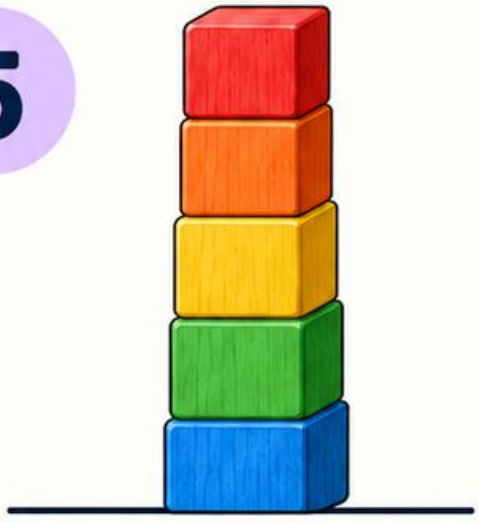

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij modele. Wybierz dostępną wysokość. Buduj lekkimi klockami na stabilnym stole; nie trzeba wykonać wszystkich modeli.

DWIE RĘCE WSPÓŁPRACUJĄ

Rozwój ruchowy • Zajęcia 032

CEL

Uczeń stabilizuje kartkę jedną ręką, a drugą umieszcza dużą naklejkę w polu. Obserwuj pięć umieszczeń.

MATERIAŁY

Plansza czterech pól, duże łatwo odklejane naklejki, podkładka; przygotuj dodatkową naklejkę do powtórzenia.

PRZYGOTOWANIE

Ułóż arkusz wygodnie. Oderwij wcześniej róg naklejki, jeżeli uczeń wybierze taką pomoc.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól wybrać fakturę naklejki; nie wymagaj dotykania kleju.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż najpierw samo przytrzymanie, potem naklejanie na dużym polu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zastąp rękę podkładką lub klipsem; celem alternatywnym jest samodzielne umieszczanie, nie współpraca dłoni.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń planuje obrazek z czterech naklejek i wybiera miejsca.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż miejsce podtrzymania kartki.

2. Uczeń wybiera pole i naklejkę.

3. Zaproś do przytrzymania papieru oraz naklejenia.

4. Pozwól zmienić sposób podtrzymania.

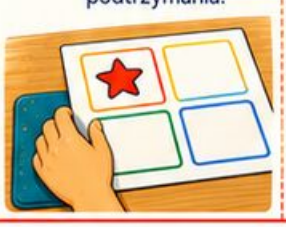

5. Powtórz na kolejnym polu lub nowym wydruku.

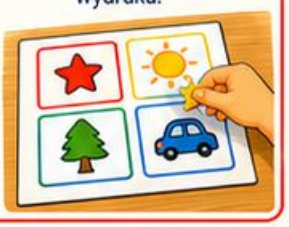

OBSERWACJA

Zapisz rolę każdej ręki i zastosowane wsparcie. Nie poprawiaj dominacji ani chwytu, jeśli sposób jest dostępny i wygodny.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

DWIE RĘCE WSPÓŁPRACUJĄ

Karty do zajęć 032

Przytrzymaj kartkę. Umieść naklejkę w wybranym polu.

MIEJSCE NA PODTRZYMANIE

DLA PROWADZĄCEGO

Przygotuj duże naklejki. W razie potrzeby odklej ich rogi. Stabilizacja podkładką jest dostępną alternatywą.

NAWLEKANIE DUŻYCH KSZTAŁTÓW

Rozwój ruchowy • Zajęcia 033

CEL

Uczeń przekłada sztywną końcówkę krótkiego sznurka przez duży otwór. Obserwuj pięć przełożeń bez presji tempa.

MATERIAŁY

Duże lekkie kształty z szerokimi otworami, krótki sznurek ze sztywną końcówką, trzy wzory.

PRZYGOTOWANIE

Sprawdź gładkość krawędzi. Sznurek pozostaje na stole, bez pętli wokół ciała; dorosły nadzoruje materiał.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż gotowy materiał przed rozpoczęciem; pozwól odrzucić nieprzyjemną fakturę sznurka.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednego dużego otworu i krótkiego pokazu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zamocuj kształt w uchwycie; układanie bez sznurka ma osobny cel sekwencji.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń tworzy własny wzór i opisuje, który element będzie następny.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż otwór i końcówkę.

2. Uczeń wybiera prosty wzór.

3. Zaproś do wsunięcia i wyciągnięcia końcówki.

4. Pozwól oprzeć kształt o blat.

5. Oddziel wybór kolejności od samego nawlekania.

OBSERWACJA

Zapisz, czy uczeń wsunął końcówkę, chwycił ją z drugiej strony i przeciągnął. Nie wymagaj wszystkich etapów naraz.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

NAWLEKANIE DUŻYCH KSZTAŁTÓW

Karty do zajęć 033

Wybierz wzór do nawlekania.

A

B

C

DLA PROWADZĄCEGO

Karta jest wzorem, nie materiałem do nawlekania. Użyj dużych elementów z gładkimi otworami i krótkiego sznurka. Pracuj pod nadzorem.

KLAMERKI NA OBWODZIE

Rozwój ruchowy • Zajęcia 034

CEL

Uczeń otwiera dużą klamerkę i umieszcza ją na zaznaczonym brzegu. Obserwuj pięć dostępnych prób.

MATERIAŁY

Duże klamerki o małym oporze, cztery tarcze podklejone kartonem, stabilna podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Dorosły wycina tarcze i sprawdza klamerki. Pokaż miejsce chwytu z dala od szczęk; nie przypinaj do ciała.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól poznać kliknięcie narzędzia; zaoferuj cichszy egzemplarz lub zmianę materiału.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jeden znacznik na prostej krawędzi kartonu.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zamocuj tarczę; wkładanie dużej karty w szczelinę ma osobny cel, bez otwierania klamerki.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń planuje symetryczne rozmieszczenie i wyjaśnia swój plan.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera tarczę.

2. Pokaż otwarcie i zwolnienie klamerki.

3. Zaproś do umieszczenia jej przy znaczniku.

4. Pozwól zdjąć klamerkę dostępnym sposobem.

5. Zaproponuj kolejne miejsce bez zwiększania oporu.

OBSERWACJA

Zapisz otwarcie, trafienie w brzeg i zwolnienie nacisku osobno. Zatrzymaj zadanie przy dyskomforcie lub uszkodzeniu narzędzia.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

KLAMERKI NA OBWODZIE

Karty do zajęć 034

Przypnij klamerkę przy znaczniku.

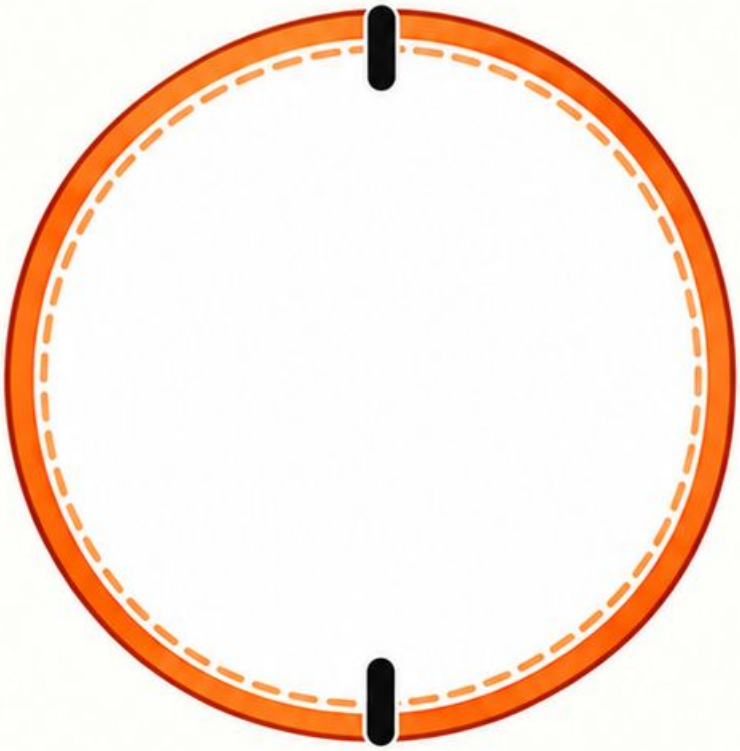

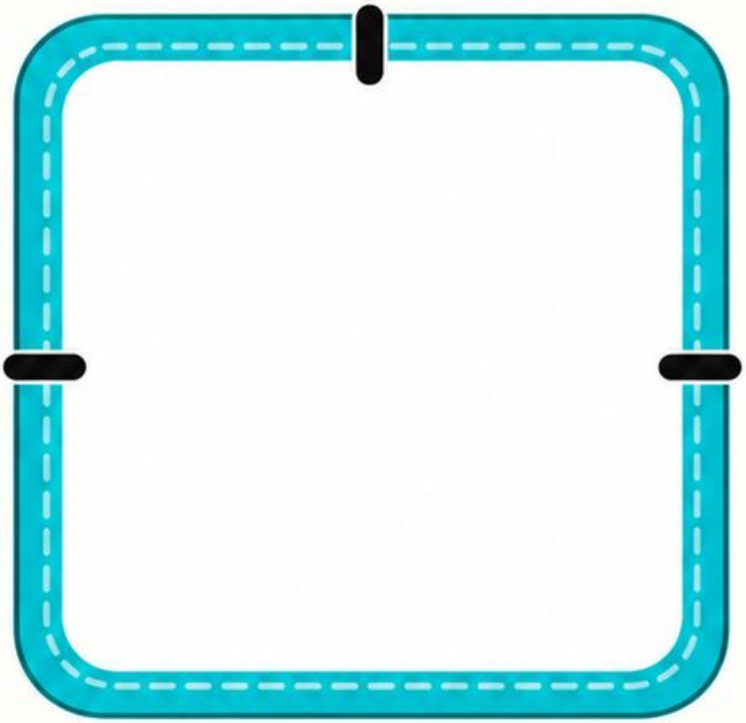

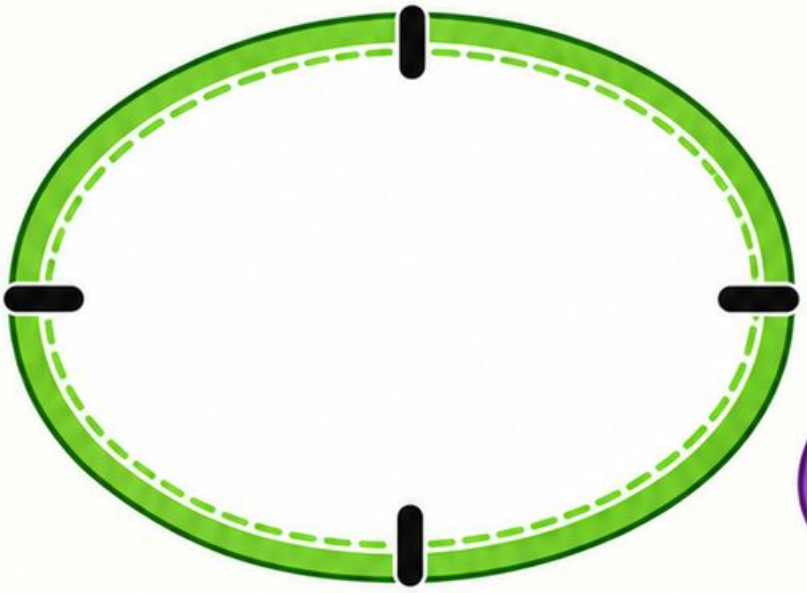

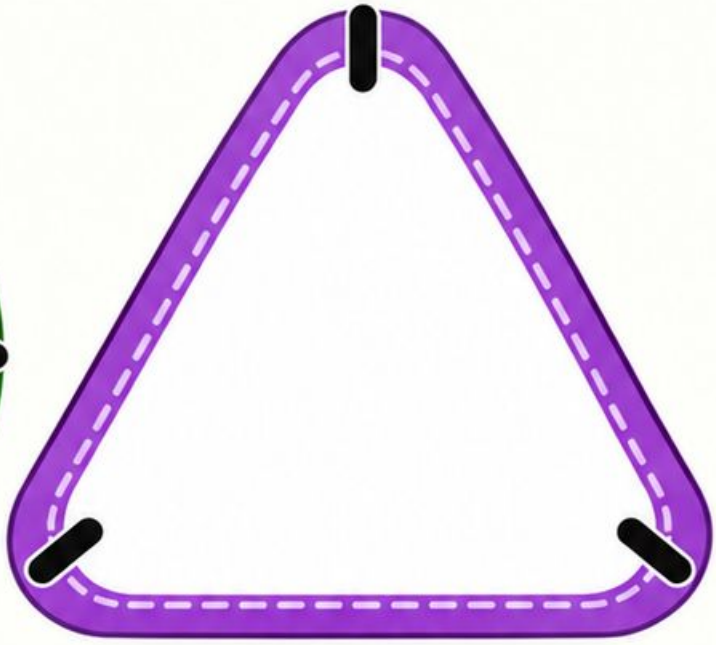

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij tarcze i podklej kartonem. Wybierz duże klamerki o małym oporze. Znaczniki pokazują miejsce na brzegu, nie kolejność.

ZGNIATANIE I ROZWIJANIE PAPIERU

Rozwój ruchowy • Zajęcia 035

CEL

Uczeń zgniata miękki arkusz, a następnie ponownie go otwiera. Obserwuj pięć wybranych etapów, nie pięć obowiązkowych serii.

MATERIAŁY

Miękki papier bez zszywek, cztery karty kolejności, tacka; opcjonalnie cienka tkanina.

PRZYGOTOWANIE

Pozwól wybrać tolerowaną fakturę i dźwięk. Używaj dużych arkuszy; powstały papier pozostaje poza ustami.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** ostrzeż o szeleszczeniu; zaoferuj cichszy papier lub tkaninę.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** odkrywaj po jednej karcie, pokazując odpowiadający etap.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** podeprzyj arkusz; dotykanie gotowej kuli jest alternatywnym celem eksploracji, nie zgniatania.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń porównuje dwa papiery i opisuje, który łatwiej ponownie otworzyć.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż płaski arkusz i plan.

2. Zaproś do zgniecenia wybranym sposobem.

3. Uczeń odkłada papier na tackę.

4. Zaproponuj otwarcie i wygładzenie bez wymogu usunięcia zagnieceń.

5. Zakończ, gdy uczeń sygnalizuje przerwę.

OBSERWACJA

Zapisz samodzielny etap i wybrany materiał. Nie oceniaj siły zgniatania ani wyglądu dłoni.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

ZGNIATANIE I ROZWIJANIE PAPIERU

Karty do zajęć 035

Zgnieć. Odłóż. Otwórz. Wygładź.

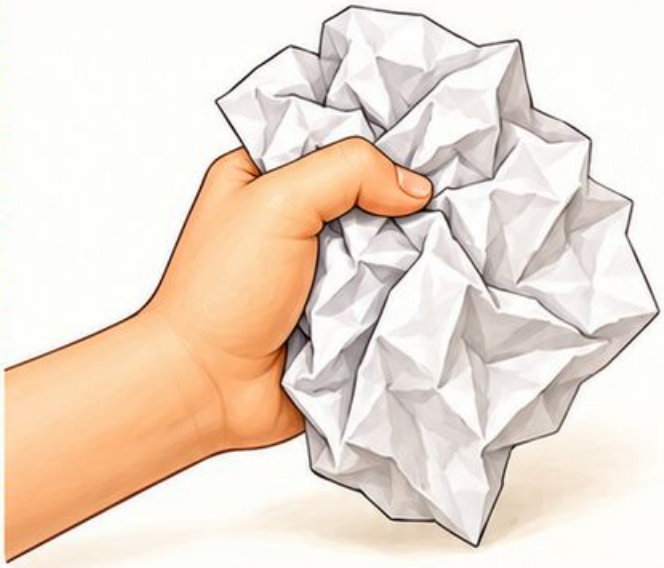

ZGNIATAM

ODKŁADAM

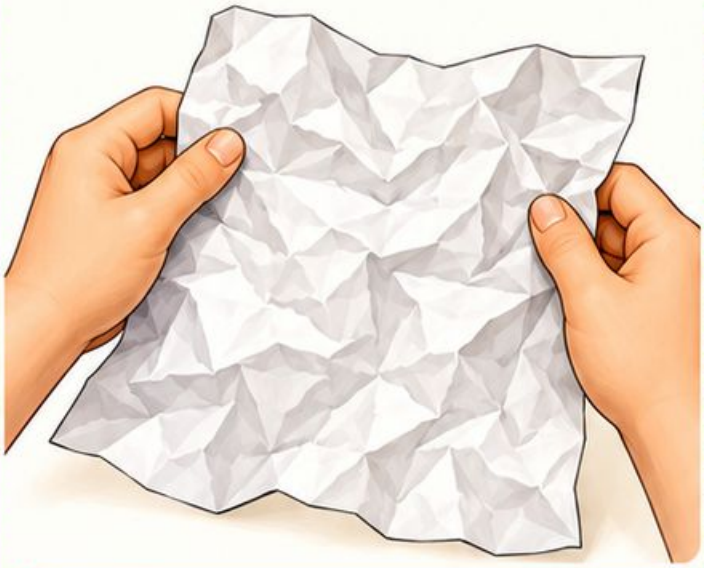

OTWIERAM

WYGŁADZAM

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cztery karty. Pokazuj aktualny etap. Można zakończyć po dowolnym kroku.

MODELOWANIE Z MIĘKKIEJ MASY

Rozwój ruchowy • Zajęcia 036

CEL

Uczeń zmienia kształt miękkiej masy, tworząc kulkę, wałek albo placek. Obserwuj pięć dobrowolnych działań.

MATERIAŁY

Miękka masa przeznaczona do zabawy, podkładka, trzy wzory; sprawdź skład i indywidualne ograniczenia.

PRZYGOTOWANIE

Przygotuj dużą porcję, bez drobnych dodatków. Masa nie służy do jedzenia; zapewnij nadzór i możliwość umycia rąk.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól najpierw obejrzeć masę; zaoferuj narzędzie zamiast bezpośredniego dotyku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od spłaszczenia porcji na podkładce.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj dużego wałka z uchwytami; wybieranie gotowych form ma osobny cel rozpoznawania.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń projektuje przedmiot z trzech kształtów i planuje ich połączenie.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera, czy dotknąć masy.

2. Pokaż jeden ruch na własnym kawałku.

3. Zaproś do zrobienia wybranego kształtu.

4. Przyjmij nierówny, własny rezultat.

5. Pozwól zmienić wzór albo zakończyć.

OBSERWACJA

Zapisz ruch, narzędzie i tolerowany kontakt. Nie nazywaj unikania faktury brakiem współpracy; zmień materiał lub zadanie.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

MODELOWANIE Z MIĘKKIEJ MASY

Karty do zajęć 036

Wybierz kształt. Uformuj go po swojemu.

KULKA

WAŁEK

PLACEK

DLA PROWADZĄCEGO

Karta jest wzorem. Masę połóż na osobnej podkładce. Nie trzeba dotykać jej dłońmi; można wybrać narzędzie.

CIĘCIE PO KRÓTKIEJ LINII

Rozwój ruchowy • Zajęcia 037

CEL

Uczeń wykonuje krótkie cięcie papieru odpowiednimi nożyczkami pod nadzorem. Obserwuj pięć dostępnych nacięć.

MATERIAŁY

Nożyczki dostosowane do użytkownika, sześć pasków papieru, pojemnik na odcięte części.

PRZYGOTOWANIE

Dorosły przygotowuje paski i sprawdza narzędzie. Przyjmij stabliną pozycję; palce oraz druga osoba pozostają poza linią cięcia.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** uprzedź o dźwięku cięcia; pokazuj jeden pasek naraz.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż otwarcie, zamknięcie i odłożenie narzędzia w osobnych krokach.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zastosuj odpowiednie nożyczki lub stabilizator; darcie papieru ma osobny cel rozdzielania materiału.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń porównuje krótką linię prostą i ukośną, zachowując zasady bezpieczeństwa.

JAK POPROWADZIĆ

1. Sprawdź zgodę i znajomość bezpiecznego odkładania nożyczek.

2. Pokaż linię zaczynającą się na brzegu.

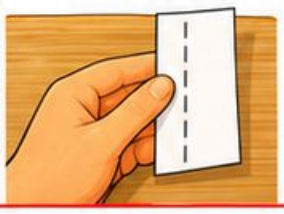

3. Zaproś do jednego krótkiego cięcia.

4. Odłóżcie nożyczki przed zmianą paska.

5. Pozwól zakończyć po dowolnej próbie.

OBSERWACJA

Zapisz samodzielne otwarcie i zamknięcie narzędzia oraz trafienie w linię. Nie wykonuj prowadzenia dłoni bez zgody.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

CIĘCIE PO KRÓTKIEJ LINII

Karty do zajęć 037

Tnij od brzegu wzdłuż krótkiej linii.

DLA PROWADZĄCEGO

Dorosły wycina sześć szerokich pasków wzdłuż zewnętrznych ramek. Czarne krótkie linie służą do nacinania. Pracuj pod nadzorem.

SKŁADANIE KARTKI NA PÓŁ

Rozwój ruchowy • Zajęcia 038

CEL

Uczeń zbliża dwie przeciwległe krawędzie papieru i dociska zagięcie. Obserwuj pięć wybranych prób lub etapów.

MATERIAŁY

Miękkie prostokątne kartki, cztery schematy, stabilna podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Wybierz arkusz mieszczący się w zasięgu. Nie wymagaj ostrej ani idealnie równej krawędzi.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż docelowy format wcześniej; uprzedź, że zagięcie pozostanie widoczne.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** oznacz łączone brzegi dwiema dużymi naklejkami i pokaż ich spotkanie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** ustabllizuj jeden brzeg klipsem; wskazywanie kolejności partnerowi ma osobny cel planowania.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń przewiduje kształt po złożeniu w dwóch kierunkach, potem sprawdza.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż połączenie dwóch brzegów na własnej kartce.

2. Uczeń wybiera składanie w bok lub w dół.

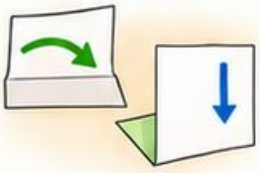

3. Zaproś do zbliżenia brzegów i przytrzymania.

4. Zaproponuj delikatne dociśnięcie.

5. Pozwól obejrzeć i otworzyć złożony arkusz.

OBSERWACJA

Zapisz zbliżenie brzegów i dociśnięcie osobno. Nierówność złożenia opisuj konkretnie, bez oceniania estetyki.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

SKŁADANIE KARTKI NA PÓŁ

Karty do zajęć 038

Zbliż brzegi. Przytrzymaj. Dociśnij.

W BOK

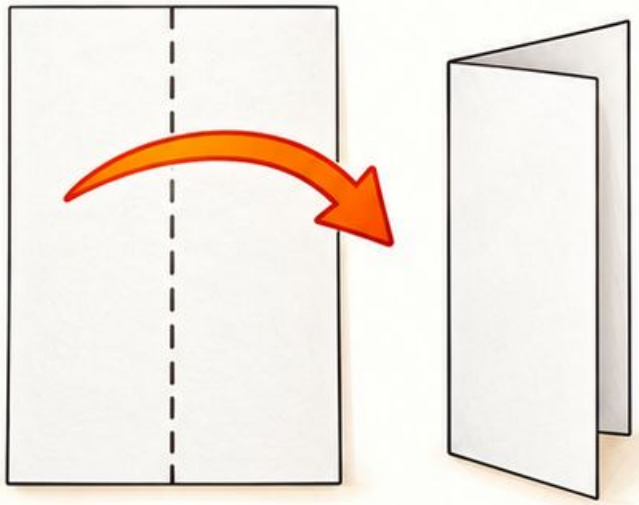

W DÓŁ

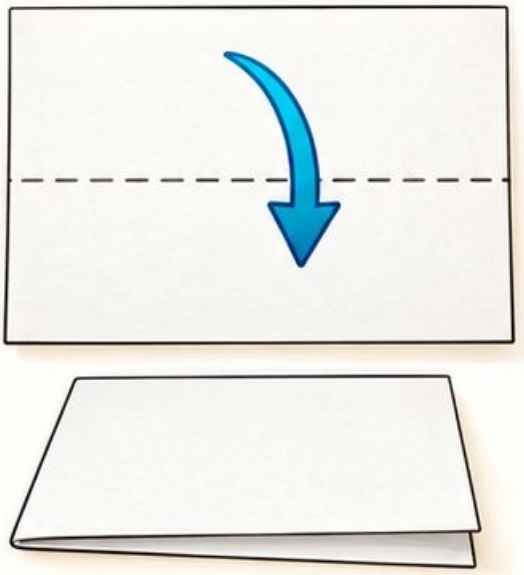

POŁĄCZ BRZEGI

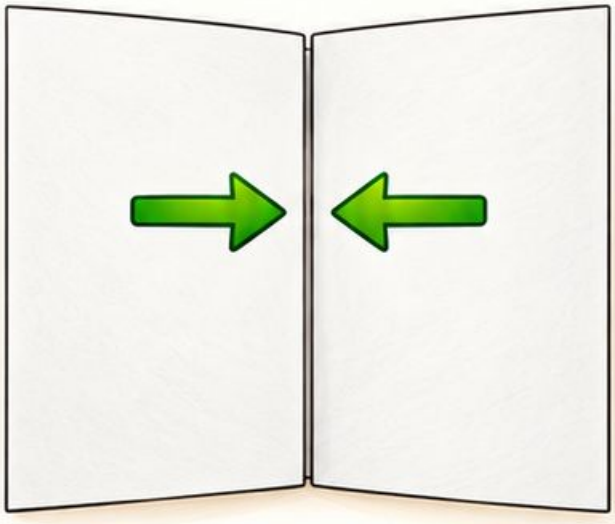

DOCIŚNIJ

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cztery karty instrukcji. Składaj osobny arkusz. Oznacz brzegi, jeśli to ułatwia zadanie.

RZUT DO DUŻEGO CELU

Rozwój ruchowy • Zajęcia 039

CEL

Uczeń kieruje lekką miękką piłkę do dużego pojemnika dostępnym rzutem. Obserwuj pięć propozycji, z możliwością przerwy.

MATERIAŁY

Lekka piłka, szeroki stabilny kosz, trzy znaczniki odległości i karta zapisu.

PRZYGOTOWANIE

Usuń przeszkody oraz osoby z toru. Ustal pozycję siedzącą lub stojącą zgodnie z możliwościami; kosz ustaw blisko.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zapowiedz powrót piłki i unikaj nagłego rzucania jej do ucznia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jeden bliski cel, bez wyboru odległości.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zaproponuj toczenie po pochylni; celem alternatywnym jest kierowanie piłki, nie rzut.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń przewiduje skutek zmiany odległości i porównuje własne próby.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera najwygodniejszy znacznik.

2. Pokaż spokojne skierowanie piłki do kosza.

3. Zaproś do własnej próby.

4. Zbieraj piłkę bez wymagania przemieszczania ucznia.

5. Zmieniaj odległość wyłącznie za jego zgodą.

OBSERWACJA

Zapisz wybraną odległość słownie, sposób ruchu i trafienie. Nie ustalaj obowiązkowej liczby trafień ani dystansu.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

RZUT DO DUŻEGO CELU

Karty do zajęć 039

Wybierz wygodną odległość.

BLISKO

TROCHĘ DALEJ

DALEJ

PRÓBA	SPOSÓB	WYNIK
1		
2		
3		
4		
5		

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij trzy znaczniki i ustaw je indywidualnie. Tabela służy do zapisu, nie wyznacza obowiązkowej serii.

TOCZENIE DO PARTNERA

Rozwój ruchowy • Zajęcia 040

CEL

Uczeń toczy lekką piłkę w kierunku partnera po stabilnej powierzchni. Obserwuj pięć dobrowolnych rozpoczęć ruchu.

MATERIAŁY

Lekka duża piłka, szeroki stół z zabezpieczeniem przed spadaniem albo wolny fragment podłogi, karta toru.

PRZYGOTOWANIE

Ustal wygodne pozycje bez konieczności przesiadania. Partner pozostaje blisko; użyj podłogi tylko wtedy, gdy dostęp jest wygodny.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** nie tocz piłki bez zapowiedzi; pokaż kartę „gotowość".
- **Niepełnosprawność intelektualna:** skróć tor i pokaż jedno odesłanie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj szerokiej rynienki; wybór momentu zwolnienia przez partnera ma cel inicjowania, nie samodzielnego toczenia.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń planuje tor z łagodną zmianą kierunku i sprawdza jego działanie.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż tor i uzgodnij sygnał gotowości.

2. Partner toczy piłkę powoli do ucznia.

3. Zaproś do odesłania jej dostępnym ruchem.

4. Poczekaj na ponowną zgodę przed powrotem.

5. Dostosuj odstęp, nie tempo ucznia.

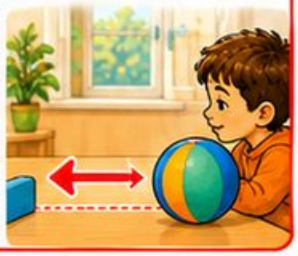

OBSERWACJA

Zapisz inicjowanie ruchu, kierunek i rodzaj kontaktu z piłką. Nie wymagaj chwytania toczącej się piłki.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

TOCZENIE DO PARTNERA

Karty do zajęć 040

Poczekaj na gotowość partnera. Potocz piłkę.

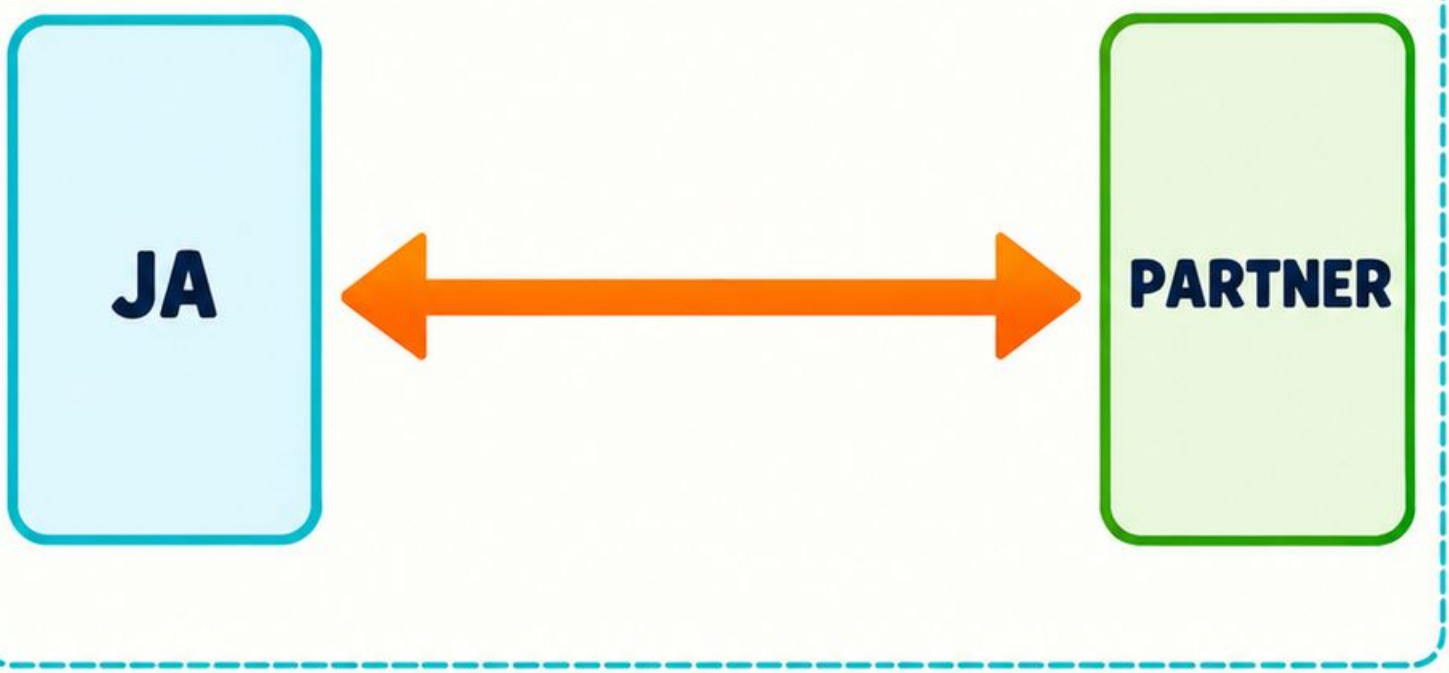

GOTOWOŚĆ

PRZERWA

DLA PROWADZĄCEGO

Karta pokazuje kierunek wymiany. Przygotuj osobny szeroki tor na stabilnej powierzchni. Nie jest to plansza do rzucania.

RUCH I ZATRZYMANIE

Rozwój ruchowy • Zajęcia 041

CEL

Uczeń rozpoczyna i zatrzymuje wybrany dostępny ruch po umówionym sygnale. Obserwuj pięć par sygnałów.

MATERIAŁY

Duże karty START i STOP; opcjonalnie lekki klocek przesuwany po blacie.

PRZYGOTOWANIE

Wybierz mały wygodny ruch, na przykład przesuwanie klocka. Nie stosuj biegania, nagłych zwrotów ani wymogu bezruchu całego ciała.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** używaj przewidywalnych wizualnych sygnałów, bez niespodziewanych dźwięków.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** ćwicz najpierw jedną parę ze wspólnym pokazem na osobnym klocku.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** wybierz ruch dostępny bez wysiłku; kierowanie partnerem ma osobny cel rozumienia sygnału.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń prowadzi rundę i pilnuje, aby partner miał czas na reakcję.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż obie karty i ich znaczenie.

2. Uczeń wybiera ruch oraz sposób sygnału.

3. Pokaż START i daj czas na rozpoczęcie.

4. Pokaż STOP i poczekaj na zakończenie ruchu.

5. Zapytaj o gotowość do następnej pary.

OBSERWACJA

Zapisz rozpoznanie sygnału i wykonany ruch. Nie oceniaj natychmiastowości; pozostaw czas odpowiedni dla sposobu dostępu.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

RUCH I ZATRZYMANIE

Karty do zajęć 041

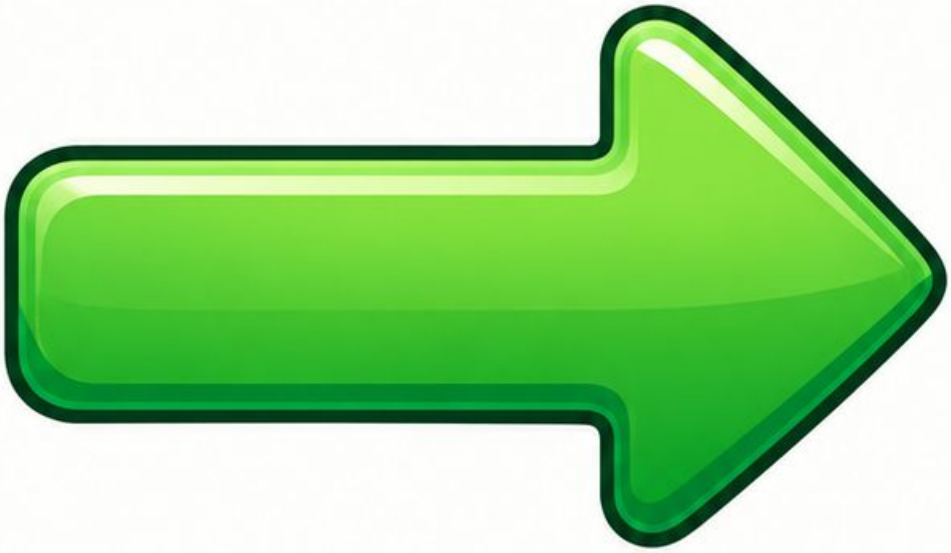

START

STOP

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dwie karty. START oznacza rozpoczęcie wybranego ruchu, STOP jego zakończenie. Nie wymagaj zatrzymywania mimowolnych ruchów. Ustal czas na reakcję.

SIĘGANIE W WYGODNYM ZAKRESIE

Rozwój ruchowy • Zajęcia 042

CEL

Uczeń dotyka albo przesuwa lekki przedmiot w samodzielnie wybranym wygodnym zasięgu. Zapisz pięć propozycji sięgnięcia.

MATERIAŁY

Trzy duże cele do ustawienia, lekki przedmiot, podkładka; opcjonalnie uchwyt przedmiotu.

PRZYGOTOWANIE

Ustal stabilną pozycję. Uczeń pokazuje miejsca dostępne bez wychylania; nie szukaj maksymalnego zasięgu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zachowaj stałe symbole celów; zapowiadaj ich przestawianie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jeden cel i jedno proste działanie.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj podparcia zgodnego z dotychczasowym sposobem pracy; wybór wzrokiem ma osobny cel wskazywania.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń tworzy mapę wygodnych miejsc i porównuje własne wybory.

JAK POPROWADZIĆ

1. Ułóż pierwszy cel blisko dłoni.

2. Zapytaj, czy jego miejsce jest wygodne.

3. Zaproś do dotknięcia albo przesunięcia przedmiotu.

4. Przybliż cel na każdą prośbę.

5. Kolejne miejsca ustalaj wspólnie, bez zwiększania dystansu.

OBSERWACJA

Zapisz wybrane położenie i sygnał wygody. Nie przesuwaj przedmiotu dalej po udanej próbie jako automatycznej nagrody lub utrudnienia.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

SIĘGANIE W WYGODNYM ZAKRESIE

Karty do zajęć 042

Wybierz wygodne miejsce. Możesz poprosić: „bliżej”.

A

B

C

BLIŻEJ

TAK JEST WYGODNIE

PRZERWA

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cele. Rozmieść je według wyboru ucznia, nie według stałej odległości. Nie wyznaczaj maksymalnego zasięgu.

RUCH NAPRZEMIENNY

Rozwój ruchowy • Zajęcia 043

CEL

Uczeń kolejno wskazuje dwa cele, zmieniając stronę według paska. Obserwuj pięć krótkich sekwencji.

MATERIAŁY

Dwa duże pola oznaczone słońcem i księżycem, cztery paski, stabilna podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Umieść oba pola w wygodnym zasięgu. Ustal, czy uczeń wskazuje jedną dłonią, dwiema dłońmi czy innym sposobem.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozostaw pasek widoczny; uprzedź o zmianie symbolu rozpoczynającego.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od sekwencji dwóch wskazań i dużych pól.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** wybierz dostępny ruch; naprzemienne wybory wzrokowe mają osobny cel sekwencjonowania wskazań.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń tworzy własny pasek i prowadzi partnera przez sekwencję.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż symbole i pojedyncze wskazanie każdego.
2. Wybierz pasek i odczytaj symbole.
3. Zaproś do naprzemiennego dotykania pól.
4. Pozwól zatrzymać się między wskazaniami.
5. Powtórz wybrany pasek w piątej próbie.

OBSERWACJA

Zapisz kolejność i sposób wskazywania. Użycie jednej dłoni jest dopuszczalne; jeśli obserwujesz współpracę dwóch dłoni, nazwij ten cel odrębnie.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

RUCH NAPRZEMIENNY
Karty do zajęć 043

Wskazuj pola zgodnie z paskiem.

SŁOŃCE

KSIĘŻYC

A

B

C

D

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij dwa pola i cztery paski. Ustaw pola w wygodnym zasięgu.
Nie wymagaj krzyżowania rąk ani pracy obiema dłońmi.

WYBIERAM WYGODNĄ POZYCJĘ

Rozwój ruchowy • Zajęcia 044

CEL

Uczeń wybiera spośród dostępnych sposobów ustawienia i sygnalizuje wygodę lub potrzebę zmiany. Obserwuj pięć naturalnych okazji.

MATERIAŁY

Tablica wyborów, dotychczas używane krzesło lub siedzisko oraz regulowana podkładka, jeśli dostępna.

PRZYGOTOWANIE

Uwzględnij istniejące zalecenia dotyczące pozycji i sprzętu. Nie wprowadzaj nowych transferów ani samodzielnych korekt podparcia ciała.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż zmianę wcześniej; umożliw pozostanie przy sprawdzonym ustawieniu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwie opcje na prawdziwej kartce, zamiast samych symboli.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** zachowaj zwykłe podparcia; zmianę wymagającą pomocy wykonuje uprawniona osoba według ustalonego sposobu.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń opisuje różnicę między ustawieniami i proponuje własne kryterium wygody.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż dwie rzeczywiście dostępne możliwości pracy.

2. Uczeń wybiera ustawienie kartki albo miejsca materiału.

3. Zapytaj: „Czy jest wygodnie?”.

4. Zmień ustawienie zgodnie z wyborem.

5. Ponów pytanie po zmianie zadania.

OBSERVACJA

Zapisz wybór i dokładnie zgłoszoną potrzebę. Brak protestu nie jest potwierdzeniem wygody; pozostaw dostępny sygnał przerwy.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

WYBIERAM WYGODNĄ POZYCJĘ

Karty do zajęć 044

Wybierz wygodne ustawienie.

KARTKA PŁASKO

KARTKA NA PODSTAWCE

MATERIAŁ BLIŻEJ

MATERIAŁ Z BOKU

WYGODNIE

CHCĘ ZMIANY

DYSKOMFORT

PRZERWA

DLA PROWADZĄCEGO

Pokazuj tylko rzeczywiście dostępne opcje. Nie zmieniaj podparcia ciała ani sposobu przesiadania na podstawie tej karty.

ODPOCZYNEK DLA DŁONI

Rozwój ruchowy • Zajęcia 045

CEL

Uczeń wybiera odpoczynek lub dobrowolny niewielki ruch dłoni oraz komunikuje zakończenie. Obserwuj pięć okazji wyboru.

MATERIAŁY

Cztery karty ruchu, karta odpoczynku i karta końca, miękka podkładka; bez ciężarków i oporowych przyrządów.

PRZYGOTOWANIE

Przyjmij wygodną pozycję przy stole. Ruch jest propozycją, nie warunkiem przerwy; pozostanie bez ruchu jest pełnym wyborem.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pokaż kartę końca; nie dodawaj niespodziewanego masażu ani dotyku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jedną propozycję na własnej dłoni, bez chwytania dłoni ucznia.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** przyjmij odpoczynek bez ruchu; obserwowany cel staje się wyborem i sygnalizowaniem potrzeby.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń dobiera własny plan przerwy i wyjaśnia swój wybór.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż możliwość odłożenia narzędzi.

2. Uczeń wybiera odpoczynek albo jedną propozycję ruchu.

3. Zaproś do ruchu wyłącznie w wygodnym zakresie.

4. Nie rozciągaj palców i nie poprawiaj ułożenia siłą.

5. Zakończ na sygnał ucznia.

OBSERWACJA

Zapisz wybór, sygnał zakończenia i zgłoszoną wygodę. Przy bólu zakończ aktywność; nie zwiększaj zakresu ani liczby powtórzeń.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

ODPOCZYNEK DLA DŁONI

Karty do zajęć 045

Wybierz ruch albo odpoczynek.

OTWÓRZ DŁOŃ

LEKKO ZAMKNIJ DŁOŃ

PORUSZ PALCAMI

OBRÓĆ DŁOŃ

ODPOCZYWAM BEZ RUCHU

KONIEC

DLA PROWADZĄCEGO

Ruchy są dobrowolne, małe i wygodne. Nie trzeba wykonać wszystkich. Odpoczynek nie wymaga ćwiczenia.

KIERUNEK NA WŁASNEJ PLANSZY

Rozwój ruchowy • Zajęcia 046

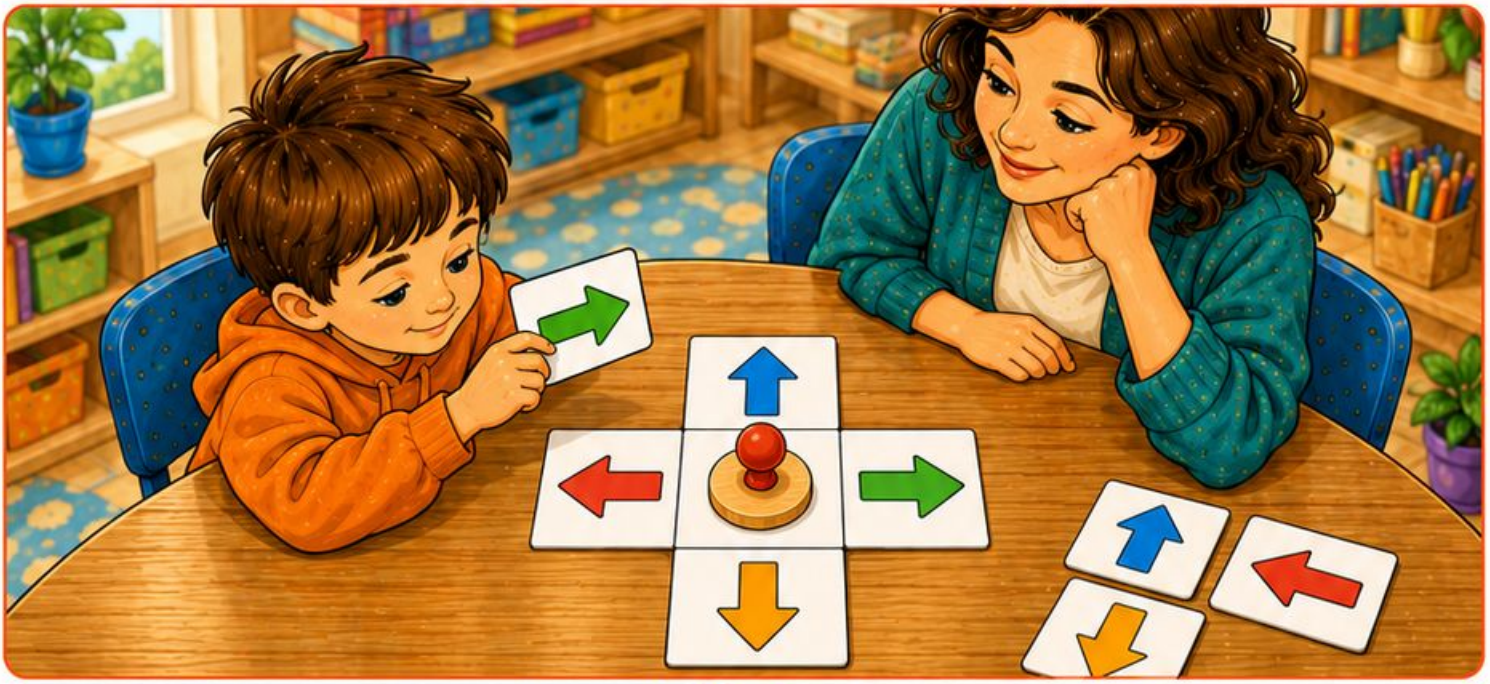

CEL

Uczeń przesuwa duży pionek ze środka w wybranym kierunku, korzystając ze wskazanej strzałki. Obserwuj pięć ruchów.

MATERIAŁY

Plansza krzyżowa, cztery karty strzałek, duży lekki pionek; stabilizująca podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Ułóż planszę zgodnie z kierunkiem patrzenia ucznia. Nie odwracaj jej podczas prób; pionek wraca na środek po każdym ruchu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zachowaj stały punkt środka; zapowiedz powrót pionka po ruchu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch przeciwnych kierunków i krótkich przejść.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** użyj pionka z uchwytem; wskazanie pola partnerowi ma osobny cel wyboru kierunku.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń wybiera dwie strzałki i przewiduje oba kierunki. Każdy ruch zaczyna od środka.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż środek i cztery sąsiednie pola.

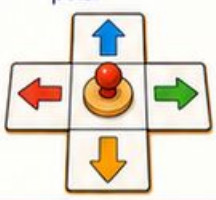

2. Uczeń wybiera kartę albo otrzymuje jedną strzałkę.

3. Zaproś do przesunięcia pionka na odpowiednie pole.

4. Porównajcie ruch z kartą.

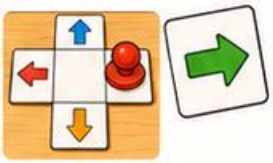

5. Zapytaj o gotowość przed następną próbą.

OBSERWACJA

Zapisz zgodność kierunku, sposób ruchu i położenie planszy. Nie wnioskuj o orientacji w przestrzeni poza tym konkretnym zadaniem.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

KIERUNEK NA WŁASNEJ PLANSZY
Karty do zajęć 046

Przesuń pionek ze środka zgodnie ze strzałką.

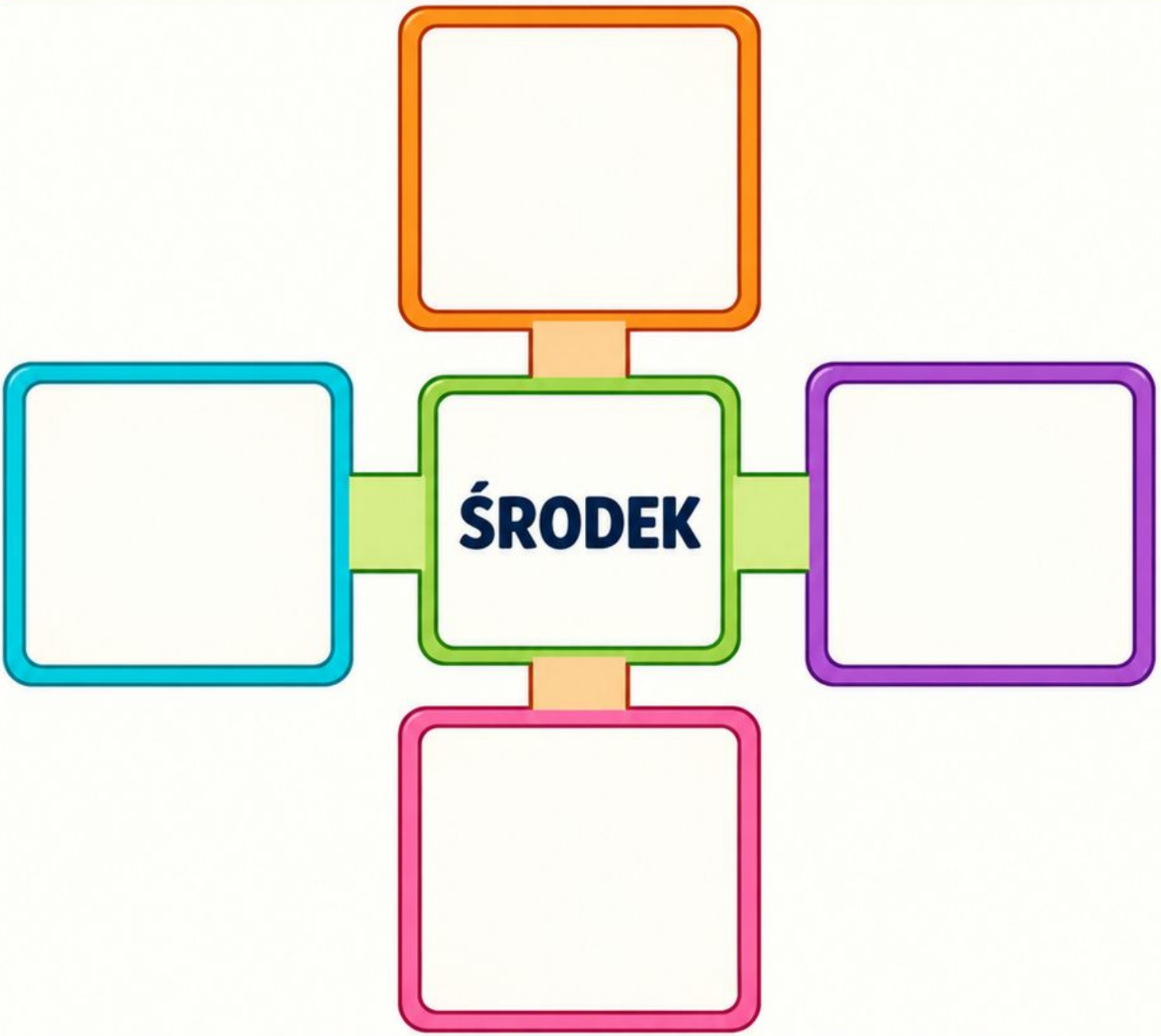

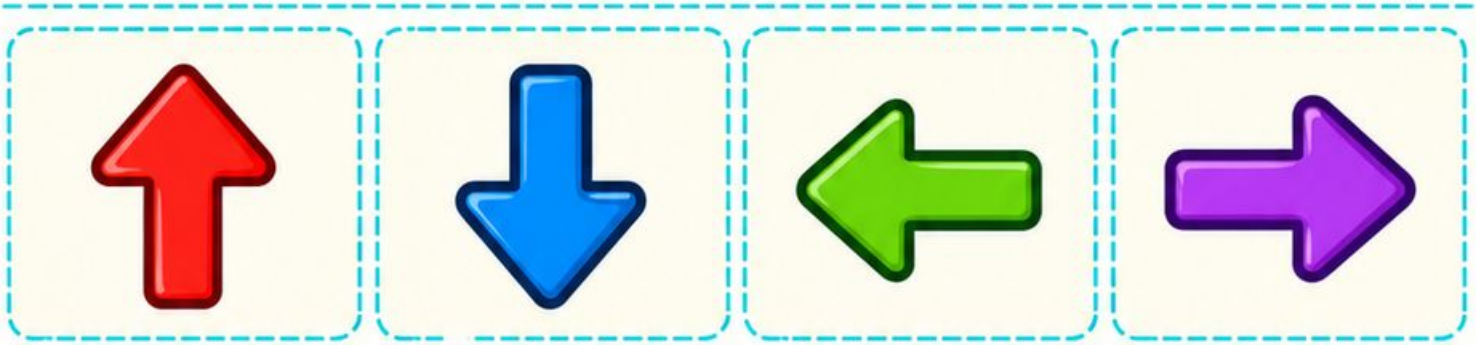

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cztery strzałki. Plansza pozostaje w całości. Każdy pojedynczy ruch zacznij od pola ŚRODEK.

ŁĄCZENIE RUCHU Z ZADANIEM

Rozwój ruchowy • Zajęcia 047

CEL

Uczeń wykonuje dwa dostępne ruchy prowadzące do wybranego celu: przeniesienia lub uporządkowania przedmiotu. Obserwuj pięć sekwencji.

MATERIAŁY

Cztery paski zadań, lekki klocek, karta, pudełko, dwa pola odkładania; podkładka.

PRZYGOTOWANIE

Ustaw materiały w wygodnym zasięgu. Wybierz parę ruchów możliwą bez zmiany pozycji ciała; nie wymagaj podnoszenia, jeśli jest niedostępne.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm**: pozostaw widoczny pasek; nie dodawaj trzeciego kroku bez zapowiedzi.
- **Niepełnosprawność intelektualna**: ćwicz jeden ruch, potem połącz go z następnym przy pokazie.
- **Niepełnosprawność ruchowa**: zamień podnoszenie na przesuwanie i nazwij nowy cel; kierowanie partnerem obserwuj oddzielnie.
- **Szczególne uzdolnienia**: uczeń proponuje krótszy plan osiągnięcia tego samego rezultatu.

JAK POPROWADZIĆ

1. Uczeń wybiera pasek.

2. Odczytaj dwa ruchy oraz ich cel.

3. Zaproś do pierwszego działania.

4. Wskaż drugi obrazek dopiero po zakończeniu pierwszego.

5. Pozwól odpocząć albo zmienić sposób działania.

OBSERWACJA

Zapisz wykonanie obu działań oraz potrzebę przypomnienia. Oceniaj zaplanowane ruchy, nie szybkość wykonania.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

ŁĄCZENIE RUCHU Z ZADANIEM

Karty do zajęć 047

Wybierz zadanie. Wykonaj dwa ruchy.

PODNIEŚ KLOCEK → ODŁÓŻ NA POLU

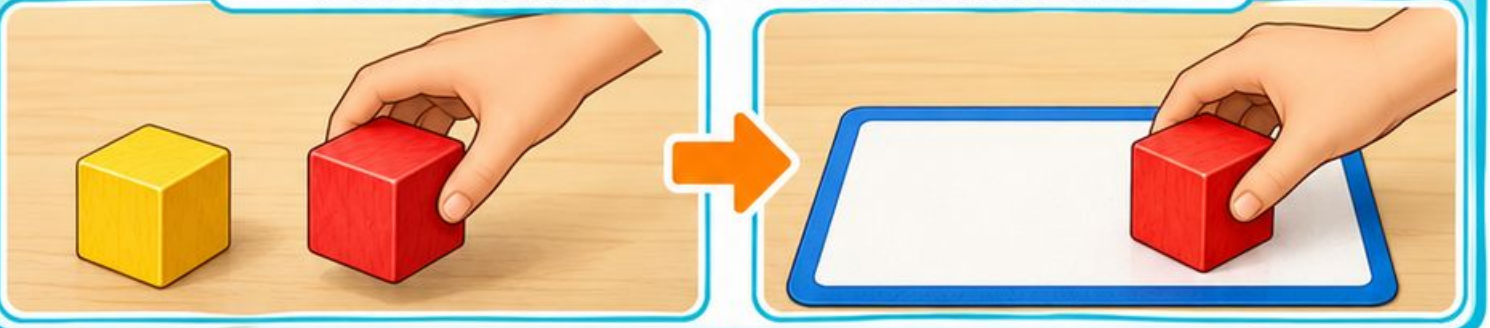

WSKAŻ KARTĘ → PRZESUŃ DO PUDEŁKA

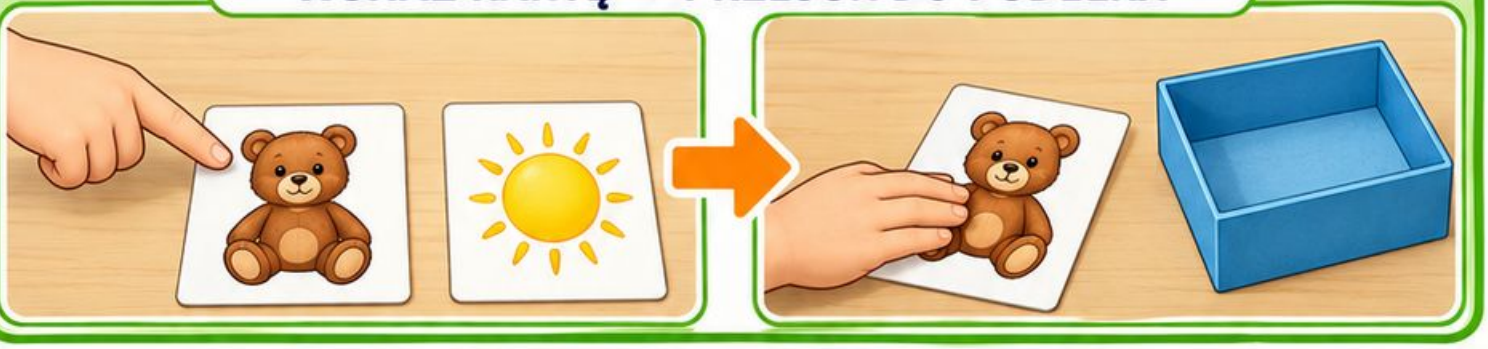

PODNIEŚ KARTĘ → ODŁÓŻ NA PODKŁADCE

WSKAŻ KLOCEK → PRZESUŃ NA DRUGIE POLE

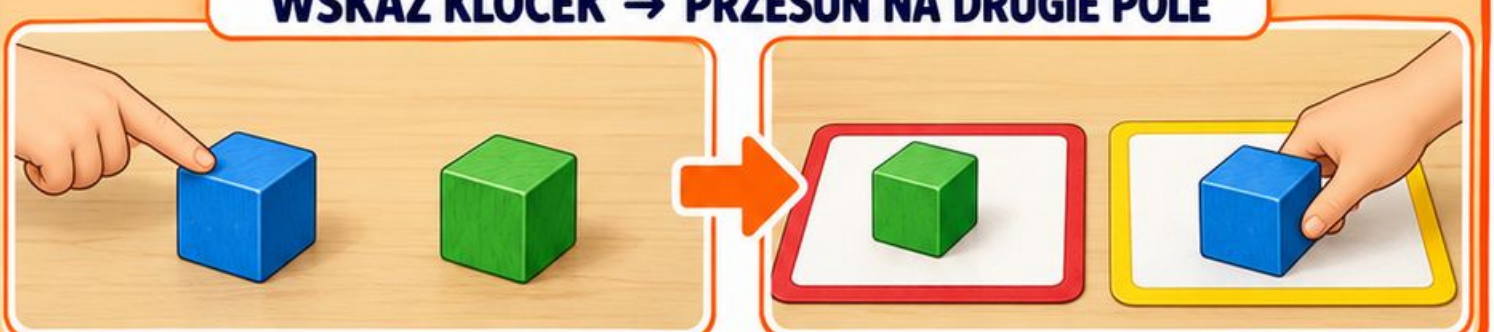

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij cztery paski. Przygotuj pokazane przedmioty. Wybierz dostępną parę ruchów.

MÓJ DOSTĘPNY TOR ZADAŃ

Rozwój ruchowy • Zajęcia 048

CEL

Uczeń wybiera trzy dostępne zadania przy stole i realizuje własny plan, z możliwością pominięcia stacji. Obserwuj pięć wybranych działań.

MATERIAŁY

Trzy karty stacji, lekki klocek, szeroka droga, duży pionek, piłka i tacka; stabilny stół.

PRZYGOTOWANIE

Ustaw wszystko w wygodnym zasięgu albo przynoś materiały do ucznia. Tor nie wymaga chodzenia, przesiadania ani pokonywania przeszkód.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** ułóż widoczny plan; zmianę stacji zapowiedz kartą.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednej stacji i jednego jasno pokazanego działania.
- **Niepełnosprawność ruchowa:** stosuj zwykłe podparcia; kierowanie działaniem partnera jest osobnym celem alternatywnym.
- **Szczególne uzdolnienia:** uczeń projektuje własną kolejność i uzasadnia dobór narzędzi.

JAK POPROWADZIĆ

1. Pokaż stacje i dostępne warianty.

2. Uczeń wybiera kolejność oraz pierwsze zadanie.

3. Wykonajcie: odłożenie, przesunięcie lub potoczenie.

4. Zapytaj o przerwę przed następną stacją.

5. Powtórz wybrane działania, jeśli uczeń chce.

OBSERVACJA

Zapisz wybór stacji, wykonany ruch i potrzebną pomoc. Pominięcie zadania nie jest niepowodzeniem; zachowaj informację o preferencjach.

Zapisz pięć prób: wykonanie, warunki, pomoc. Uczeń może odmówić lub przerwać. Nie prowadź jego dłoni bez zgody.

MÓJ DOSTĘPNY TOR ZADAŃ

Karty do zajęć 048

Ułóż swój plan. Możesz pominąć stację.

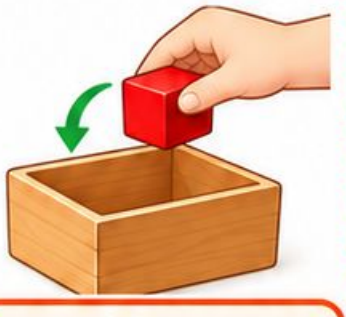

ODŁÓŻ KLOCEK

PRZESUŃ PIONEK PO DRODZE

POTOCZ PIŁKĘ NA TACKĘ

MÓJ PLAN

1

2

3

PRZERWA

KONIEC

DLA PROWADZĄCEGO

Wytnij karty stacji i sygnałów. Układaj wybrane stacje na planie.
Wszystkie zadania można przygotować w pozycji siedzącej.

Moduł 3. Komunikacja

Komunikacja daje wpływ

Wybierz temat potrzebny dzisiaj.

Uczeń może mówić, wskazywać, używać gestu, spojrzenia na pole lub własnego systemu AAC. Nie wymagaj patrzenia w oczy.

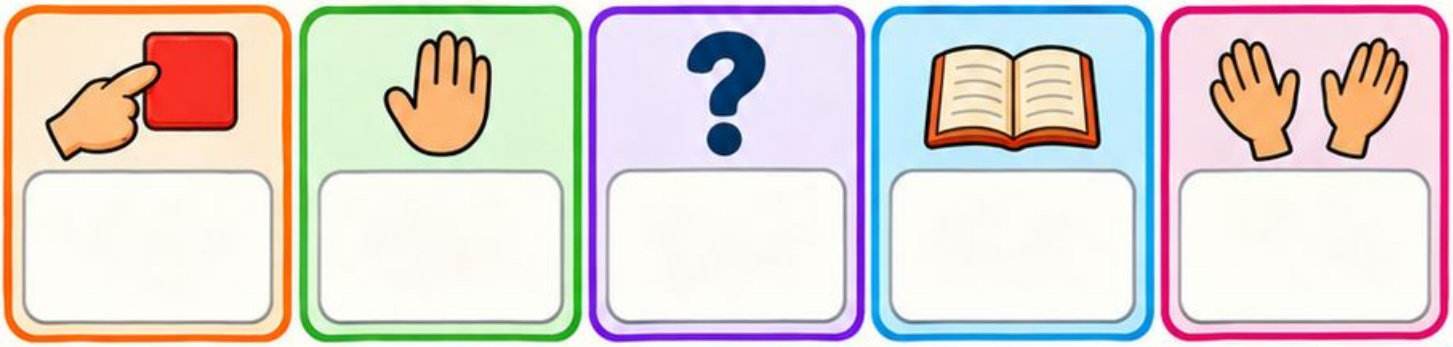

Mapa tematów

Zajęcia 049–054:
tak i nie, prośba o przedmiot, jeszcze, koniec, pomoc, odmowa.

Zajęcia 055–060:
wybór, osoby, czynności, kto i co robi, miejsce, przerwa.

Zajęcia 061–066:
powitanie, kolej, pytania o przedmiot i miejsce, komentarz, upodobania.

Zajęcia 067–072:
dyskomfort, dwa zdarzenia, nieporozumienie, wyjaśnienie, rozmowa, karta komunikacyjna.

Zanim zaczniesz

Uzgodnij sposób dostępu i znaczenie sygnałów. Zastąp rysunki znanymi symbolami lub własnymi zdjęciami. Modeluj bez wymagania powtórzenia.

Obserwacja

Zapisuj do pięciu naturalnych okazji: sytuację, komunikat, pomoc i reakcję partnera. Brak odpowiedzi nie oznacza zgody. Nie twórz trudności dla uzyskania pięciu prób.

Prawo do wpływu

Respektuj odmowę i przerwę. Nie uzależniaj wody, jedzenia, toalety ani ulgi od wykonania zadania.

Zajęcia 049: Tak i nie po mojemu – scenariusz

Cel

Uczeń potwierdza lub zaprzecza własnym dostępnym sygnałem.

Materiały

karty „tak”, „nie”, „nie wiem”; dwa znane przedmioty.

Dostosowania

- **Autyzm:** dwa duże pola w stałych miejscach.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** najpierw jeden widoczny przedmiot.
- **Trudności ruchowe:** skanowanie dwóch odpowiedzi z ustalonym sygnałem zatrzymania.
- **Duże możliwości:** pytania wymagające odpowiedzi „nie wiem”.

Przebieg

1. Ustal dwa rozróżnialne sygnały. Pokaż je i nazwij.

2. Zapytaj o widoczny fakt: „Czy to kubek?”. Modeluj odpowiedź.

3. Zapytaj: „Chcesz rysować?”. Przyjmij każdą odpowiedź; pozwól ją zmienić.

Obserwacja

Rozróżniony sygnał i zgodna z nim reakcja partnera; osobno odnotuj pytania o fakty i preferencje. Zapisz do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Ustal sygnał wyboru; używaj znanych symboli.

Zajęcia 049: Tak i nie po mojemu — karta

Tak i nie po mojemu

Wskaż, powiedz lub pokaż swój sygnał.

TAK

NIE

NIE WIEM

Możesz zmienić odpowiedź.

Dla partnera: potwierdź znaczenie sygnału. Wstaw znane symbole; nie oceniaj preferencji.

Zajęcia 050: Proszę o wybrany przedmiot — scenariusz

Cel

Uczeń przekazuje, co chce otrzymać.

Materiały

dwie dostępne zabawki i ramki na ich zdjęcia.

Przebieg

1. Pokaż dwie dostępne zabawki. Zaprezentuj „chcę” i jedną opcję.
2. Odczekaj na komunikat dowolnym sposobem. Podaj wskazany przedmiot.
3. Potwierdź wybór. Przyjmij też odmowę lub wskazanie czegoś spoza tablicy.

Dostosowania

- **Autyzm:** zdjęcia dwóch znanych zabawek.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** realne przedmioty zamiast zdjęć.
- **Trudności ruchowe:** odpowiednio odsunięte pola lub skanowanie.
- **Duże możliwości:** prośba z cechą, np. „duża piłka”.

Obserwacja

Partner rozpoznał prośbę i podał wybraną rzecz; odnotuj sposób i pomoc. Zapisz do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Ustal sygnał wyboru; używaj znanych symboli.

Zajęcia 050: Proszę o wybrany przedmiot – karta

Proszę o wybrany przedmiot

OPCJA 1

OPCJA 2

CHCĘ

COŚ INNEGO

NIE CHCĘ

Dla partnera: wklej zdjęcia dwóch rzeczy dostępnych teraz. Nazwij je. Respektuj każdą prośbę lub wyjaśnij dostępność.

Zajęcia 051: Chcę jeszcze – scenariusz

Cel

Uczeń decyduje o kontynuowaniu przyjemnej aktywności.

Dostęp

Ustal sygnał wyboru; używaj znanych symboli.

Materiały

bańki lub klocki; karty „jeszcze”, „koniec”, „przerwa”.

Dostosowania

- **Autyzm:** przewidywalna krótka seria baniek.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwie karty: „jeszcze” i „koniec”.
- **Trudności ruchowe:** trzy duże pola dostępne bez chwytania.
- **Duże możliwości:** określenie ilości lub sposobu kontynuacji.

Przebieg

1. Uzgodnij zabawę i modeluj „jeszcze” podczas zwykłej pauzy.
2. Poczekaj na dowolny sygnał; brak odpowiedzi nie oznacza chęci kontynuacji.
3. Po „jeszcze” kontynuuj. Po „koniec” zakończ, a po „przerwa” zatrzymaj zabawę.

Obserwacja

Sygnał zmienił przebieg zabawy zgodnie z intencją ucznia. Zapisz do pięciu naturalnych okazji.

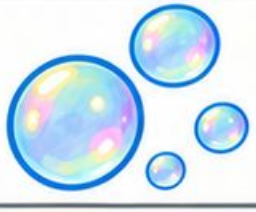

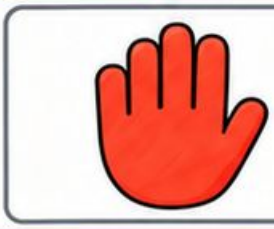

Zajęcia 051: Chcę jeszcze – karta

Wybierz, co ma się wydarzyć.

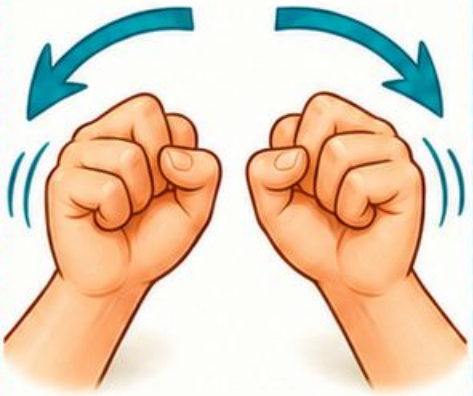

JESZCZE

KONIEC

PRZERWA

Dla partnera: pokaż znaczenie kart w działaniu.
Zastąp rysunki znanymi symbolami.
Brak odpowiedzi nie oznacza „jeszcze”.

Zajęcia 052: To już koniec – scenariusz

Cel

Uczeń sygnalizuje zakończenie i widzi jego skutek.

Obserwacja

Partner zakończył aktywność po rozpoznanym sygnale. Zapisz do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

wybrana aktywność, karta „koniec”, pojemnik „gotowe”.

Dostęp

Ustal sygnał wyboru; używaj znanych symboli.

Przebieg

1. Pokaż pasek aktywności oraz „koniec”. Zapowiedz, że uczeń może zakończyć wcześniej.
2. W trakcie zapytaj raz: „Dalej czy koniec?”. Przyjmij również spontaniczny sygnał.
3. Po zakończeniu odłóż materiał do pojemnika. Nie wymagaj samodzielnego sprzątania jako warunku.

Dostosowania

- **Autyzm:** stały widoczny znak końca.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** konkretny pojemnik zamiast abstrakcyjnego paska.
- **Trudności ruchowe:** wskazanie wzrokiem na kartę końca.
- **Duże możliwości:** samodzielne zaplanowanie zakończenia etapu.

Zajęcia 052: To już koniec — karta

To już koniec

MOJA AKTYWNOŚĆ

Wstaw zdjęcie aktualnego zajęcia.

KONIEC

GOTOWE

Po sygnale końca odłóż materiał do pojemnika.
Uczeń może zakończyć wcześniej.

Dla partnera: napis „gotowe” możesz umieścić na pojemniku.

Zajęcia 053: Potrzebuję pomocy – scenariusz

Cel

Uczeń prosi o potrzebny rodzaj pomocy.

Materiały

tablica pomocy; pudełko, kredki i kartka.

Przebieg

1. Zapytaj, co uczeń chce zrobić. Modeluj „pomóż” podczas własnej czynności.
2. Udostępnij „otwórz”, „pokaż” i „zróbmy razem”. Nie twórz celowo przeszkód.
3. Po sygnale pomóż w wybrany sposób. Sprawdź, czy wsparcie wystarczyło.

Obserwacja

Zapisz rodzaj prośby, udzieloną pomoc i jej skutek. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostosowania

- **Autyzm:** przewidywalne miejsce tablicy.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jedna konkretna prośba „otwórz” przy pudełku.
- **Trudności ruchowe:** partner odczytuje kolejno trzy opcje.
- **Duże możliwości:** precyzowanie zakresu potrzebnej pomocy.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 053: Potrzebuję pomocy – karta

Potrzebuję pomocy

POMÓŻ

OTWÓRZ

POKAŻ

ZRÓBMY RAZEM

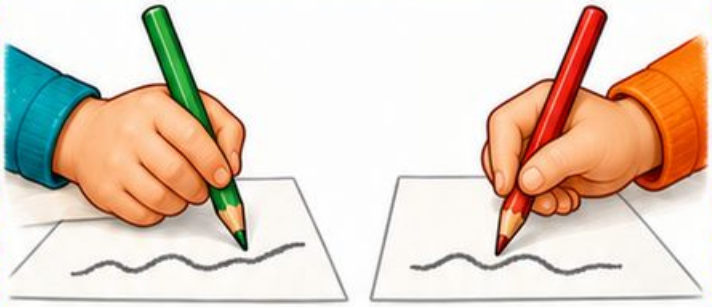

JUŻ WYSTARCZY

Dla partnera: dostosuj prośby do aktualnej czynności. Zastąp rysunki znanymi symbolami. Zapytaj przed dotknięciem ucznia lub jego sprzętu.

Zajęcia 054: Nie chcę tego – scenariusz

Cel

Uczeń odmawia lub proponuje zmianę.

Obserwacja

Odmowa została zauważona i respektowana; nie oceniaj gotowości do zgody. Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

karty „nie chcę”, „inaczej”, „później”.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Zaproponuj dobrowolną aktywność. Pokaż trzy możliwości odmowy.
2. Przyjmij słowo, gest, odsunięcie przedmiotu lub kartę. Natychmiast przerwij proponowanie.
3. Po „inaczej” wspólnie zmień działanie. Po „później” uzgodnij, czy i kiedy wrócić do propozycji.

Dostosowania

- **Autyzm:** spokojna propozycja bez ponawiania nacisku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** konkretne odsunięcie przedmiotu jako odmowa.
- **Trudności ruchowe:** łatwo dostępny sygnał zatrzymania.
- **Duże możliwości:** uzasadnienie odmowy, wyłącznie jeśli uczeń chce.

Zajęcia 054: Nie chcę tego — karta

NIE CHCĘ	INACZEJ	PÓŹNIEJ
		

Moja odmowa jest ważna.

Dla partnera: zatrzymaj propozycję. Zapytaj o zmianę tylko raz. Milczenie nie jest zgodą. Użyj znanych symboli.

Zajęcia 055: Wybieram z dwóch możliwości — scenariusz

Cel

Uczeń podejmuje rzeczywisty wybór.

Materiały

dwie ramki, zdjęcia dostępnych aktywności.

Przebieg

1. Przedstaw dwie możliwe teraz aktywności; krótko pokaż każdą.
2. Ustal sposób wskazania. Zaczekaj; nie zgaduj wyboru na podstawie przypadkowego ruchu.
3. Potwierdź wybór i rozpocznij wybraną aktywność. Przyjmij zmianę zdania lub odmowę obu.

Obserwacja

Rozpoznany wybór wpłynął na działanie; żadna opcja nie jest odpowiedzią poprawną. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Dostosowania

- **Autyzm:** stały układ dwóch znanych propozycji.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwa realne przedmioty zamiast zdjęć.
- **Trudności ruchowe:** rozsunięte duże pola i stabilne podparcie.
- **Duże możliwości:** porównanie opcji według własnego kryterium.

Zajęcia 055: Wybieram z dwóch możliwości – karta

OPCJA 1

OPCJA 2

Wybieram

ŻADNA

ZMIENIAM WYBÓR

Dla partnera: wklej zdjęcia dwóch aktywności dostępnych teraz.
Nazwij obie. Potwierdź komunikat ii zrealizuj wybór.
Pozostaw dostęp do własnego systemu AAC.

Zajęcia 056: Wskazuję osobę – scenariusz

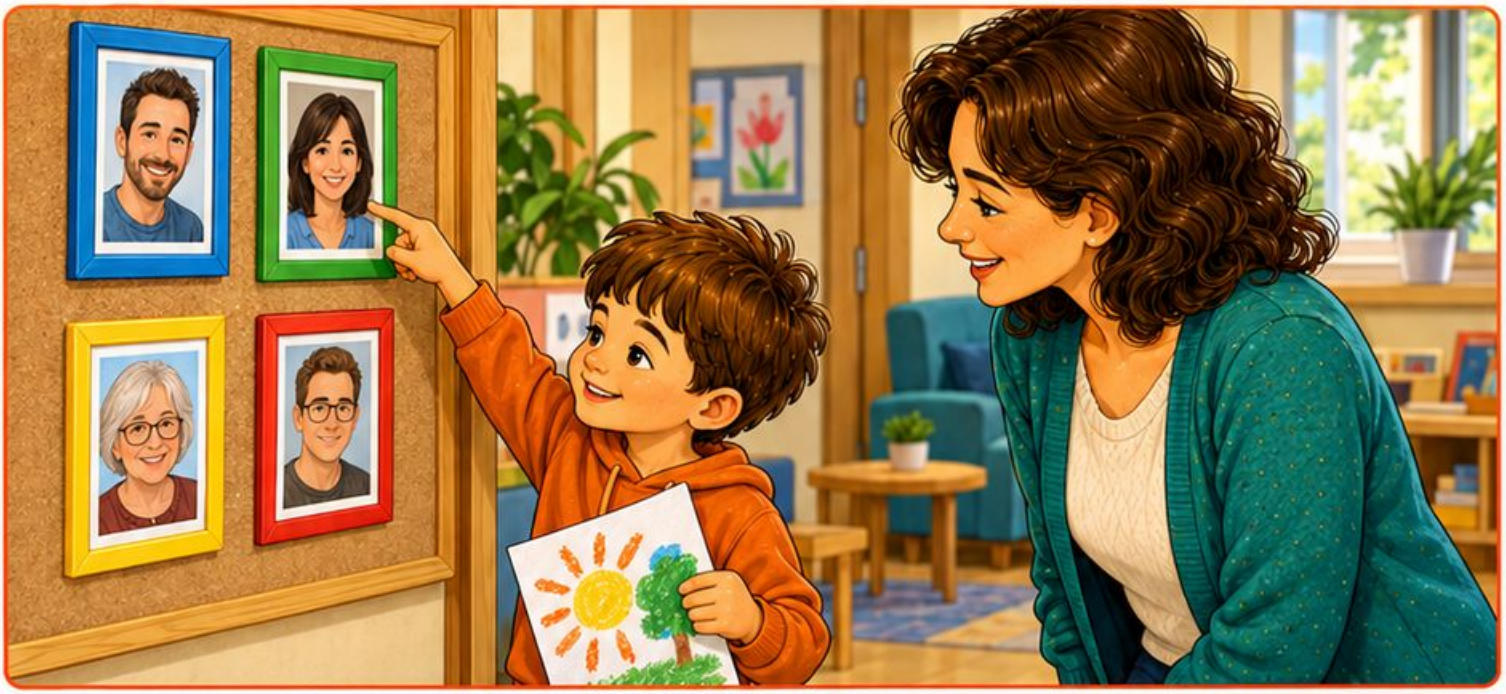

Cel

Uczeń wskazuje osobę, z którą chce się skontaktować.

Materiały

cztery ramki na zdjęcia znanych osób.

Przebieg

1. Wstaw zdjęcia znanych osób za ich zgodą, wyłącznie do prywatnego użytku.
2. Zapytaj: „Komu chcesz pokazać pracę?". Modeluj wybór osoby.
3. Pomóż nawiązać kontakt. Jeśli osoba jest nieobecna, wyjaśnij i zaproponuj pozostawienie wiadomości.

Dostosowania

- **Autyzm:** zdjęcia osób w znanym otoczeniu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** najpierw dwie dobrze znane osoby.
- **Trudności ruchowe:** skanowanie nazw z ustalonym potwierdzeniem.
- **Duże możliwości:** przekazanie osobie krótkiej wiadomości.

Obserwacja

Partner rozpoznał wskazaną osobę i umożliwił kontakt lub wyjaśnił jej nieobecność. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 056: Wskazuję osobę – karta

Z kim chcę się skontaktować?

OSOBA 1

OSOBA 2

OSOBA 3

OSOBA 4

KTOŚ INNY

Dla partnera: wstaw znane zdjęcia i imiona tylko w egzemplarzu do prywatnego użytku. Nie przesyłaj danych uczniów do generatora. Wskaż osobę lub użyj własnego AAC.

Zajęcia 057: Nazywam codzienne czynności – scenariusz

Cel

Uczeń informuje, co robi lub chce robić.

Obserwacja

Zapisz funkcję komunikatu: opis czy plan; odnotuj, czy partner go zrozumiał. Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

sześć kart czynności i znane przedmioty.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Pokaż czynność podczas jej wykonywania: „Czytam". Wskaż odpowiedni symbol.
2. Zapytaj: „Co robisz?" albo „Co chcesz robić?". Przyjmij gest, symbol lub słowo.
3. Odpowiedz na informację. Gdy chodzi o plan, pomóż rozpocząć dostępną czynność.

Dostosowania

- **Autyzm:** zdjęcia czynności z własnego otoczenia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwie aktualnie wykonywane czynności.
- **Trudności ruchowe:** duże karty bez konieczności podnoszenia.
- **Duże możliwości:** połączenie czynności z miejscem lub czasem.

Zajęcia 057: Nazywam codzienne czynności – karta

Co robię? Co chcę robić?

CZYTAM

RYSUJĘ

BUDUJĘ

SŁUCHAM

ODPOCZYWAM

IDĘ

Dla partnera: pokazuj symbole w działaniu. Uczeń może opisać teraźniejszość lub plan. Zastąp rysunki znanymi symbolami. Nie wymagaj powtarzania słów.

Zajęcia 058: Kto i co robi – scenariusz

Cel

Uczeń przekazuje informację o osobie i działaniu.

Materiały

pasek „osoba–czynność"; zdjęcia lub symbole.

Przebieg

1. Wspólnie obserwujcie rzeczywistą czynność. Modeluj „osoba rysuje", wskazując dwa pola.
2. Zaproś do opisu. Przyjmij jeden element, jeśli kontekst dopowiada drugi.
3. Potwierdź znaczenie. Rozwiń komunikat o brakujący element bez żądania powtórzenia.

Dostosowania

- **Autyzm:** stała kolejność osoby i czynności.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jedna osoba i dwie możliwe czynności.
- **Trudności ruchowe:** partner wskazuje pola zgodnie z uzgodnionym sygnałem.
- **Duże możliwości:** opis dwóch osób wykonujących różne działania.

Obserwacja

Odbiorca rozpoznał osobę i działanie; zapisz, które elementy uczeń przekazał sam. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 058: Kto i co robi — karta

Kto i co robi?

OSOBA

CZYNNOŚĆ

OSOBA 1

OSOBA 2

CZYTA

RYSUJE

Dla partnera: wstaw własne zdjęcia lub znane symbole. Ułóż komunikat w dwóch polach albo wskaż elementy. Przyjmij również pojedynczy element i naturalny gest.

Zajęcia 059: Gdzie to jest – scenariusz

Cel

Uczeń informuje partnera o położeniu przedmiotu.

Obserwacja

Partner odnalazł rzecz dzięki informacji; zapisz, czy potrzebne było doprecyzowanie. Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

pudełko, piłka; tablica położenia.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Ustaw piłkę przy pudełku. Modeluj „obok” z jednoczesnym gestem.
2. Poproś ucznia, by wskazał miejsce rzeczy, której partner rzeczywiście szuka.
3. Partner szuka według komunikatu. W razie niejasności prosi o dodatkowy gest lub wskazanie.

Dostosowania

- **Autyzm:** niezmienne położenie tablicy przy pudełku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** najpierw „w środku” i „obok” z realnym pudełkiem.
- **Trudności ruchowe:** wskazywanie wzrokiem lub skanowanie czterech pól.
- **Duże możliwości:** opis miejsca względem dwóch punktów odniesienia.

Zajęcia 059: Gdzie to jest — karta

Gdzie to jest?

TU

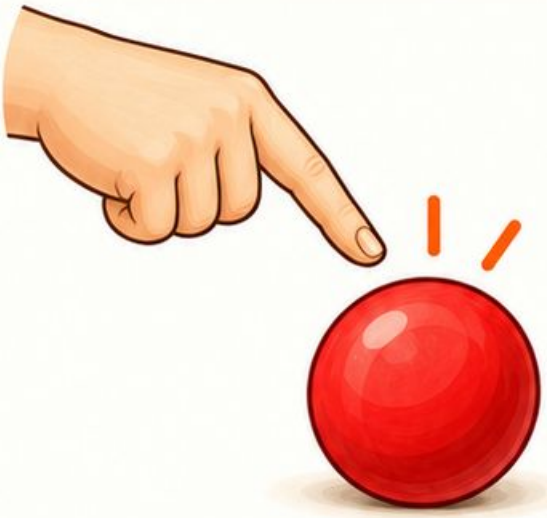

TAM

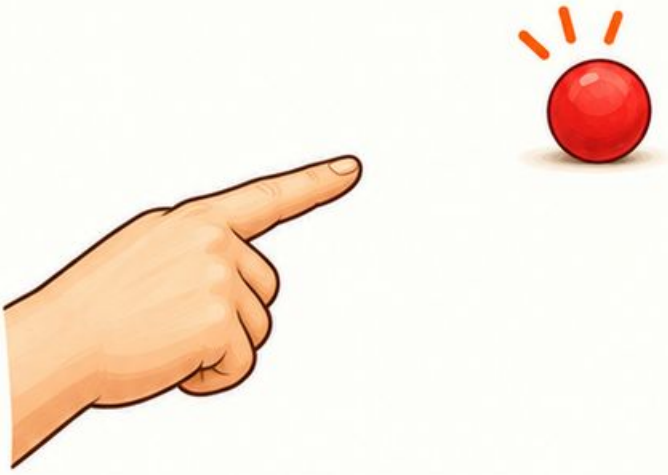

W ŚRODKU

OBOK

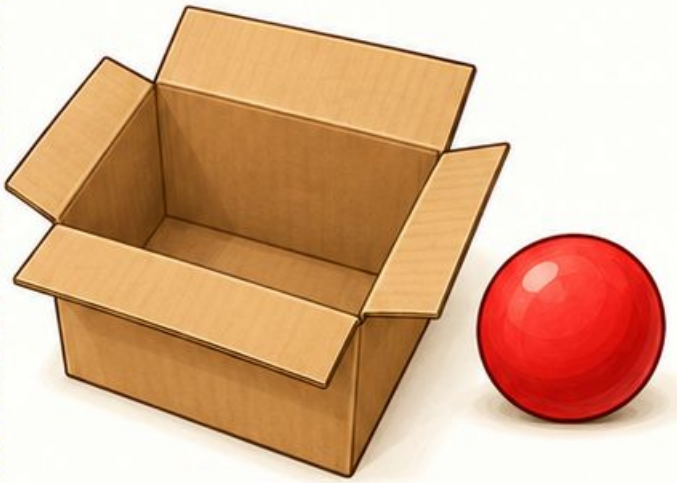

Dla partnera: „tu” i „tam” łącz z gestem wskazującym miejsce. Pokaż znaczenie „w środku” i „obok” na prawdziwym pudełku. Możesz wymienić symbole.

Zajęcia 060: Proszę o przerwę — scenariusz

Cel

Uczeń zatrzymuje aktywność i komunikuje potrzebę odpoczynku.

Materiały

karta przerwy; spokojne dostępne miejsce.

Przebieg

1. Pokaż dostępną kartę przed rozpoczęciem. Powiedz, że przerwa jest możliwa także gestem.
2. Po sygnale natychmiast zatrzymaj zadanie. Pomóż dostać się do wybranego miejsca odpoczynku.
3. Zapytaj później o gotowość. Zaproponuj powrót, zmianę lub koniec; nie narzucaj odliczania.

Dostosowania

- **Autyzm:** ciche miejsce z ograniczonym światłem.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jedna rozpoznawalna karta przerwy.
- **Trudności ruchowe:** sygnał dostępny bez sięgania do tablicy.
- **Duże możliwości:** samodzielny wybór warunków odpoczynku.

Obserwacja

Przerwa rozpoczęła się po sygnale; zapisz dostępną formę odpoczynku i późniejszy wybór. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 060: Proszę o przerwę – karta

Potrzebuję przerwy

PRZERWA

JESZCZE ODPOCZYWAM

WRACAM

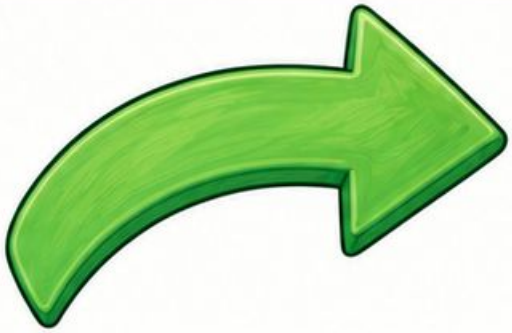

ZMIENIAM ZAJĘCIE

KONIEC

Dla partnera: przerwij aktywność po sygnale. Uzgodnij warunki odpoczynku i późniejszą decyzję. Nie uzależniaj przerwy od dokończenia zadania. Wstaw znane symbole.

Zajęcia 061: Powitanie na mój sposób — scenariusz

Cel

Uczeń wybiera własną formę powitania lub ją pomija.

Obserwacja

Odnotuj wybraną formę lub pominięcie oraz reakcję partnera; nie oceniaj uprzejmości. Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

cztery karty form powitania.

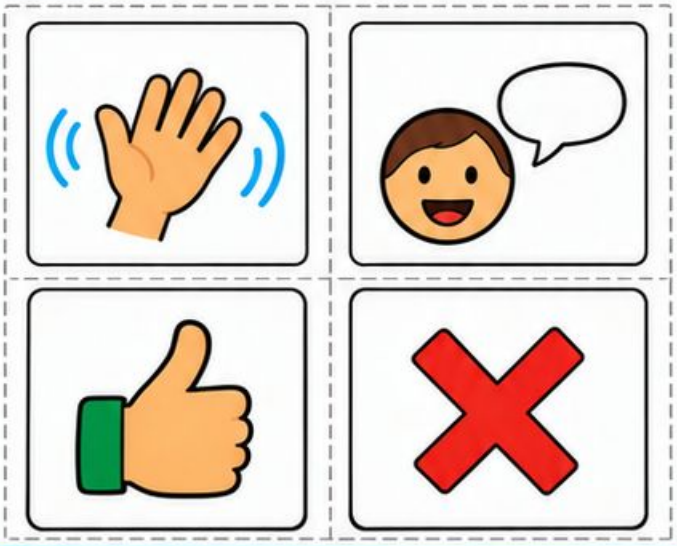

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Pokaż możliwości: słowo, gest, karta i brak powitania.
2. Przy spotkaniu przywitaj się raz i zostaw czas na reakcję.
3. Odpowiedz na wybraną formę. Nie wymagaj dotyku, patrzenia w oczy ani odwzajemnienia.

Dostosowania

- **Autyzm:** powitanie w spokojnym miejscu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwie znane formy do wyboru.
- **Trudności ruchowe:** karta lub sygnał bez unoszenia ręki.
- **Duże możliwości:** zaprojektowanie własnej formy powitania.

Zajęcia 061: Powitanie na mój sposób — karta

Powitanie na mój sposób

MÓWIĘ „CZEŚĆ”

POKAZUJĘ GEST

POKAZUJĘ KARTĘ

DZIŚ POMIJAM

Każdy wybór jest w porządku.

Dla partnera: zaproponuj raz. Nie wymagaj dotyku ani kontaktu wzrokowego. Zastąp symbole znanymi znakami ucznia.

Zajęcia 062: Moja kolej, twoja kolej – scenariusz

Cel

Uczeń przekazuje informację o kolejności działania.

Materiały

dwie karty; piłka lub wspólna gra.

Przebieg

1. Uzgodnijcie dobrowolną zabawę i krótkie tury. Modeluj „moja kolej” przed swoim ruchem.
2. Oddaj turę, wskazując „twoja kolej”. Poczekaj na działanie lub odmowę.
3. Pomóż zgłosić własną turę, przekazać ją albo zakończyć. Nie odbieraj przedmiotu siłą.

Obserwacja

Zapisz komunikaty o turze i to, czy partner je respektował. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Dostosowania

Autyzm: widoczna przewidywalna kolejność.

Niepełnosprawność intelektualna: jedna wymiana piłki z dorosłym.

Trudności ruchowe: przycisk lub wskazanie zamiast przekładania karty.

Duże możliwości: negocjowanie długości i zasad tur.

Zajęcia 062: Moja kolej, twoja kolej – karta

Nasza kolej

MOJA KOLEJ

TWOJA KOLEJ

POMIJAM

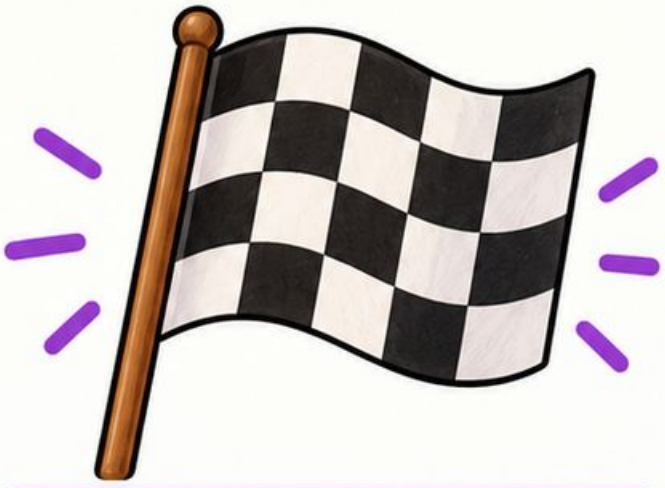

KONIEC

Dla partnera: wskazuj kartę zgodną z perspektywą osoby mówiącej. Zapowiedz zmianę tury. Uczeń może odmówić lub zakończyć. Użyj znanych symboli.

Zajęcia 063: Pytam o przedmiot — scenariusz

Cel

Uczeń pyta o nazwę lub zastosowanie interesującej rzeczy.

Obserwacja

Zapisz pytanie, wskazaną rzecz i odpowiedź partnera; przyjmij pytanie bez słów.
Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

tablica „co to?"; sześć bezpiecznych przedmiotów.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Pokaż przedmioty: lejek, sitko, miarkę, klucz, pędzel i latarkę.
2. Modeluj „co to?" przy rzeczy, którą oglądasz. Pozostaw czas na pytanie.
3. Po pytaniu nazwij rzecz i pokaż jej użycie. Nie zamieniaj rozmowy w odpytywanie ucznia.

Dostosowania

- **Autyzm:** pokazywanie jednej rzeczy naraz.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** realny przedmiot i jedno pole pytania.
- **Trudności ruchowe:** skanowanie zdjęć sześciu rzeczy.
- **Duże możliwości:** pytanie o funkcję lub różnice między przedmiotami.

Zajęcia 063: Pytam o przedmiot — karta

CO TO?

LEJEK

SITKO

MIARKA

KLUCZ

PĘDZEL

LATARKA

Dla partnera: uczeń wskazuje pytanie i interesującą rzecz. Odpowiedz nazwą oraz pokazem użycia. Wymień obrazki na znane symbole lub zdjęcia własnych przedmiotów.

Zajęcia 064: Pytam o miejsce – scenariusz

Cel

Uczeń pyta o miejsce, do którego chce dotrzeć.

Materiały

tablica „gdzie?” i cztery miejsca w znanym otoczeniu.

Przebieg

1. Zastąp rysunki zdjęciami znanych miejsc. Wskaż „gdzie?” podczas planowania wyjścia.
2. Zaproś do pytania o potrzebne miejsce. Nie zasłaniaj informacji ani drogi, aby wymusić komunikat.
3. Odpowiedz gestem, prostą mapą lub wspólnym przejściem. Sprawdź, czy odpowiedź pomogła.

Dostosowania

- **Autyzm:** zdjęcia charakterystycznych drzwi i wejść.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jedno aktualnie potrzebne miejsce.
- **Trudności ruchowe:** partner skanuje cztery miejsca.
- **Duże możliwości:** pytanie o trasę z punktem orientacyjnym.

Obserwacja

Pytanie otrzymało zrozumiałą odpowiedź; odnotuj sposób wskazania drogi.
Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 064: Pytam o miejsce — karta

Gdzie?

GDZIE?

SALA

TOALETA

SZATNIA

BIBLIOTEKA

Dla partnera: wstaw zdjęcia rzeczywistych miejsc. Po pytaniu pokaż drogę lub przejdź razem z uczniem. Dostęp do toalety nie zależy od użycia karty.

Zajęcia 065: Komentuję to, co widzę — scenariusz

Cel

Uczeń dzieli się spostrzeżeniem lub wrażeniem.

Materiały

scena parku; symbole komentarzy.

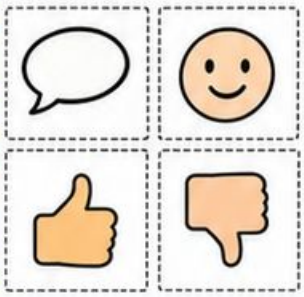

Przebieg

1. Obejrzyjcie scenę parku. Powiedz „widzę psa”, wskazując symbol.
2. Zostaw przestrzeń na własny komentarz. Przyjmij wskazanie, mimikę, gest lub AAC.
3. Odpowiedz na treść: „Też go widzę”. Nie wymagaj pytania ani dłuższego zdania.

Dostosowania

Autyzm:
spokojna scena bez drobnych rozpraszających szczegółów.

Niepełnosprawność intelektualna:
dwa symbole komentarzy przy scenie.

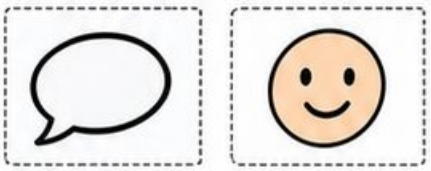

Trudności ruchowe:
duża tablica dostępna wzrokiem.

Duże możliwości:
porównanie dwóch spostrzeżeń lub uzasadnienie opinii.

Obserwacja

Zapisz temat komentarza i naturalną odpowiedź partnera; nie oceniaj gustu ucznia. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 065: Komentuję to, co widzę – karta

Komentuję park

WIDZĘ	PODOBA MI SIĘ	NIE PODOBA MI SIĘ	CIEKAWE

PIES	DRZEWO	HUŚTAWKA
		

Dla partnera: odpowiadaj na treść komentarza. Uczeń może wskazać sam element sceny. Podmień symbole, jeśli używa innych.

Zajęcia 066: Mówię o upodobaniach — scenariusz

Cel

Uczeń wyraża własne upodobania i może je zmieniać.

Materiały

karty aktywności i pola opinii.

Przebieg

1. Pokaż czytanie, rysowanie, budowanie i spacer. Przypomnij doświadczenie każdej aktywności.
2. Modeluj własną opinię i zaznacz, że uczeń może mieć inną.
3. Zapytaj o wybraną aktywność. Przyjmij „lubię”, „nie lubię” i „nie wiem”; nie poprawiaj opinii.

Obserwacja

Zapisz aktywność i opinię bez oceniania. Oddziel upodobanie od aktualnej chęci uczestnictwa. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Dostosowania

- **Autyzm:** opinia bez konieczności ponownego próbowania aktywności.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jeden znany przedmiot reprezentujący aktywność.
- **Trudności ruchowe:** skanowanie trzech pól opinii.
- **Duże możliwości:** wyjaśnienie, od czego zależy upodobanie.

Zajęcia 066: Mówię o upodobaniach – karta

Moje upodobania

LUBIĘ

NIE LUBIĘ

NIE WIEM

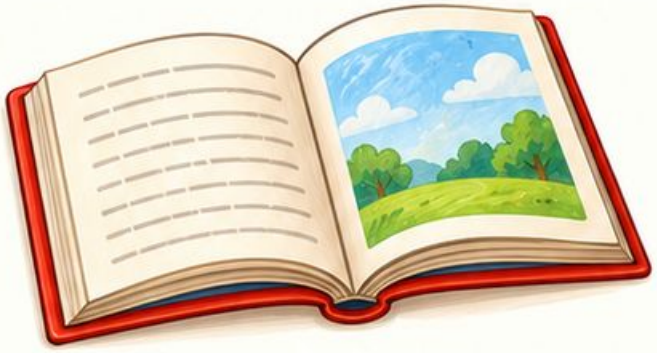

CZYTANIE

RYSOWANIE

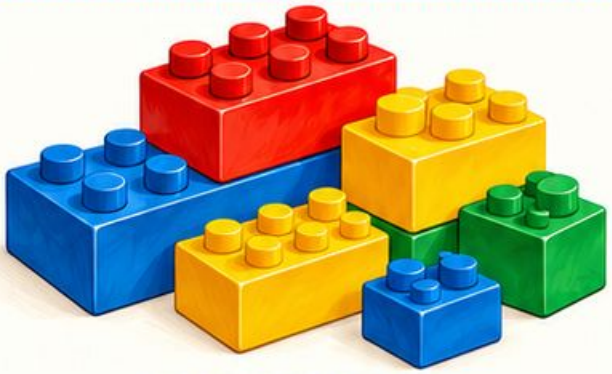

BUDOWANIE

SPACER

Moja opinia może się zmienić.

Dla partnera: wskaż aktywność i zapytaj o opinię.
Nie poprawiaj odpowiedzi. Użyj znanych symboli lub realnych przedmiotów.

Zajęcia 067: Informuję o dyskomforcie – scenariusz

Cel

Uczeń informuje o dyskomforcie i otrzymuje reakcję.

Materiały

dostępna tablica dyskomfortu.

Przebieg

1. Pokaż znaczenie pól w spokojnej chwili. Nie wywołuj bólu, hałasu ani ostrego światła.
2. Gdy pojawi się sygnał, przerwij wymaganie. Zapytaj krótko, co przeszkadza.
3. Ogranicz bodziec lub zmień pozycję za zgodą ucznia. Przy bólu uruchom szkolną procedurę pomocy.

Dostosowania

- **Autyzm:** tablica w stałym miejscu także poza zajęciami.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jeden znany sygnał „źle mi”.
- **Trudności ruchowe:** sygnał alarmowy dostępny bez sięgania.
- **Duże możliwości:** wskazanie nasilenia i potrzebnej zmiany.

Obserwacja

Zapisz sygnał, reakcję i zmianę komfortu; brak wskazania nie wyklucza dyskomfortu. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 067: Informuję o dyskomforcie — karta

Co mi przeszkadza?

BOLI

ZA GŁOŚNO

ZA JASNO

NIEWYGODNIE

NIE WIEM

Dla partnera: zareaguj od razu. Zmniejsz bodziec; przy bólu zapewnij odpowiednią pomoc. Nie wymagaj wskazania przyczyny przed udzieleniem wsparcia. Wstaw znane symbole.

Zajęcia 068: Opowiadam dwa zdarzenia – scenariusz

Cel

Uczeń przekazuje kolejność dwóch zdarzeń.

Obserwacja

Odbiorca odtworzył przekazaną kolejność; zapisz liczbę samodzielnie przekazanych zdarzeń. Do pięciu naturalnych okazji.

Materiały

pasek „najpierw–potem"; cztery pary obrazków.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Przebieg

1. Wybierz jedną parę zgodną z doświadczeniem ucznia. Opowiedz ją, wskazując kolejno pola.
2. Zaproś do własnej relacji. Dopuść zdjęcia, gest lub pojedyncze słowa.
3. Powtórz zrozumianą kolejność i poproś o potwierdzenie. Gdy jest inna niż obrazki, zapytaj o kontekst.

Dostosowania

- **Autyzm:** zdjęcia jednego znanego wydarzenia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwa realne ślady czynności, np. papier i rysunek.
- **Trudności ruchowe:** partner układa według wskazań ucznia.
- **Duże możliwości:** opowieść o alternatywnej kolejności z uzasadnieniem.

Zajęcia 068: Opowiadam dwa zdarzenia – karta

Dwa zdarzenia

NAJPIERW	POTEM

CZYTAM

WKŁADAM KURTKĘ

BIORĘ KARTKĘ

BUDUJĘ

WYCHODZĘ

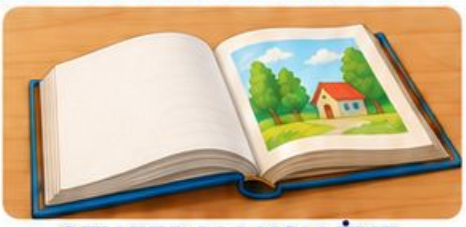

OTWIERAM KSIĄŻKĘ

BIORĘ KLOCKI

RYSUJĘ

Dla partnera: wybierz dwa obrazki albo wstaw własne zdjęcia.
Uczeń układa lub wskazuje kolejność. Potwierdź jego opowieść.

Zajęcia 069: Naprawiam nieporozumienie — scenariusz

Cel

Uczeń wybiera sposób doprecyzowania niezrozumianej wiadomości.

Materiały

karty sposobów wyjaśnienia; własny AAC.

Przebieg

1. Modeluj przy naturalnej niejasności: „Nie zrozumiałem. Możesz pokazać inaczej".
2. Pokaż możliwości: pokażę, wskażę, powtórzę, inaczej. Poczekaj bez zgadywania.
3. Sprawdź nowe rozumienie krótkim pytaniem. Jeśli nadal nie rozumiesz, przyznaj to i zaproponuj wsparcie.

Dostosowania

- **Autyzm:** spokojna prośba bez wielokrotnego ponaglania.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** dwie konkretne strategie: pokaż lub wskaż.
- **Trudności ruchowe:** dostępna tablica liter lub skanowanie.
- **Duże możliwości:** opisanie tego samego innymi słowami.

Obserwacja

Zapisz pierwszą wiadomość, sposób naprawy i to, czy partner zrozumiał. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 069: Naprawiam nieporozumienie – karta

Mogę wyjaśnić

POKAŻĘ

WSKAŻĘ

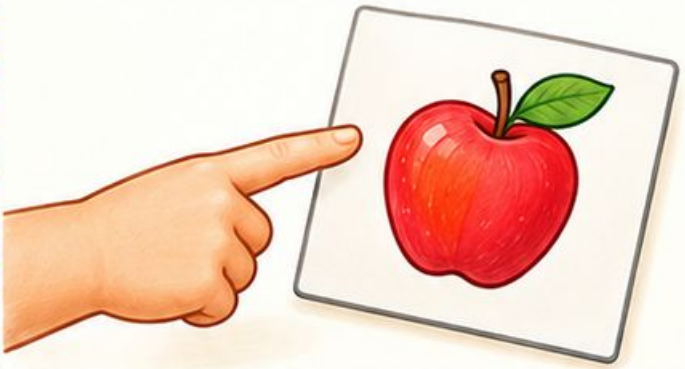

POWTÓRZĘ

INACZEJ

PRZERWA

Dla partnera: powiedz, czego nie zrozumiałeś. Daj czas. Nie udawaj pomyłek dla ćwiczenia i nie wymagaj kolejnych prób bez końca. Udostępnij znane symbole.

Zajęcia 070: Sprawdzam znaczenie komunikatu – scenariusz

Cel

Uczeń zgłasza potrzebę wyjaśnienia wiadomości partnera.

Materiały

karty „rozumiem", „powtórz", „pokaż inaczej".

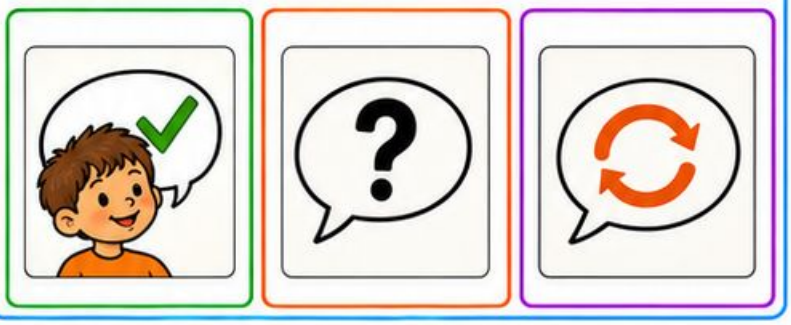

Przebieg

1. Przekaż krótką wiadomość związaną ze wspólną czynnością. Pokaż dostępne karty.
2. Zaproś do informacji, czy wiadomość jest zrozumiała. Nie traktuj milczenia jako potwierdzenia.
3. Po prośbie powtórz wolniej lub pokaż działanie. Sprawdź znaczenie w naturalnej czynności, bez egzaminowania.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Obserwacja

Odnotuj prośbę o wyjaśnienie i zmianę sposobu przekazu; sam znak „rozumiem" nie dowodzi rozumienia. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostosowania

- **Autyzm:** jedna informacja naraz w spokojnym otoczeniu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaz rzeczywistego działania zamiast długiego opisu.
- **Trudności ruchowe:** trzy pola dostępne w skanowaniu.
- **Duże możliwości:** wskazanie dokładnego fragmentu wymagającego wyjaśnienia.

Zajęcia 070: Sprawdzam znaczenie komunikatu — karta

Chcę zrozumieć

ROZUMIEM

POWTÓRZ

POKAŻ INACZEJ

Dla partnera: po prośbie zmień sposób przekazu. Użyj krótkiej wypowiedzi, gestu lub pokazu. Milczenie nie potwierdza rozumienia. Zastąp rysunki znanymi symbolami.

Zajęcia 071: Rozmawiam o wspólnym temacie — scenariusz

Cel

Uczeń wnosi własną treść do rozmowy.

Materiały

pasek rozmowy; wybrany przedmiot lub zdjęcie.

Przebieg

1. Wybierzcie wspólny temat, np. pociągi. Modeluj komentarz, potem zaczekaj.
2. Odpowiedz na wkład ucznia. Zaproponuj pytanie, komentarz lub słuchanie; nie wymagaj stałego schematu.
3. Pozwól zmienić temat i zakończyć. Podsumuj jedną rzecz, której dowiedziałeś się od ucznia.

Dostosowania

- **Autyzm:** rozmowa o zainteresowaniu bez wymogu kontaktu wzrokowego.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jeden konkretny przedmiot jako temat.
- **Trudności ruchowe:** własny AAC ustawiony w dogodnej pozycji.
- **Duże możliwości:** porównanie perspektyw i pytanie uzupełniające.

Obserwacja

Zapisz wkład ucznia i odpowiedź partnera; jakość rozmowy nie zależy od liczby wypowiedzi. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 071: Rozmawiam o wspólnym temacie — karta

Rozmawiamy

KOMENTUJĘ

ODPOWIADAM

PYTAM

SŁUCHAM

ZMIENIAM TEMAT

KOŃCZĘ

NASZ TEMAT

Dla partnera: wpisz lub wstaw zdjęcie tematu. Pasek podpowiada możliwości, nie narzuca kolejności. Daj czas na własny komunikat. Korzystaj ze znanych symboli.

Zajęcia 072: Moja karta komunikacyjna — scenariusz

Cel

Uczeń współtworzy informację o swoim sposobie komunikowania się.

Materiały

szablon; własne znaki i preferencje ucznia.

Przebieg

1. Zapytaj ucznia, jak chce pokazywać zgodę, odmowę i prośbę o pomoc.
2. Zapisz jego sygnały prostymi słowami lub rysunkiem. Sprawdź je wspólnie w naturalnej sytuacji.
3. Za zgodą ucznia pokaż kartę wybranemu partnerowi. Poproś go o odczytanie i respektowanie sygnałów.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapis indywidualnych oznak przeciążenia za zgodą ucznia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** jeden dobrze rozpoznany sygnał na początek.
- **Trudności ruchowe:** opis sygnałów wzrokowych i czasu odpowiedzi.
- **Duże możliwości:** samodzielne zredagowanie wskazówek dla partnera.

Obserwacja

Partner rozpoznał wskazane sygnały; uczeń mógł poprawić lub odrzucić zapis. Do pięciu naturalnych okazji.

Dostęp

Uzgodnij sygnał; udostępnij własny system AAC ucznia.

Zajęcia 072: Moja karta komunikacyjna – karta

Moja karta komunikacyjna

Tak się komunikuję:

Tak pokazuję zgodę:

Tak odmawiam:

Tak proszę o pomoc:

Tak proszę o przerwę:

Potrzebuję czasu:

Dla partnera: wpisz uzgodnione z uczniem sygnały. Potwierdzaj znaczenie; brak odpowiedzi nie oznacza zgody. Udostępniaj kartę za zgodą ucznia. Nie wpisuj diagnozy ani danych kontaktowych.

Moduł 4. Emocje i relacje

Wybierajcie temat według aktualnej potrzeby. Można mówić, wskazywać, używać AAC, odpowiadać „nie wiem”, „inaczej” albo odmówić. Nie wymagaj kontaktu wzrokowego ani ukrywania emocji.

24 tematy

73 Przyjemność • 74 Radość • 75 Smutek • 76 Złość

77 Zmiana • 78 Energia • 79 Ciało • 80 Odpoczynek

81 Wyrażanie złości • 82 Mój dotyk • 83 Cudze granice • 84 Dołączanie

85 Zapraszanie • 86 Czekanie • 87 Wspólny cel • 88 Różne wybory

89 Przegrana • 90 Błąd • 91 Spór • 92 Naprawa

93 Wsparcie • 94 Sukces • 95 Zmiana warunków • 96 Plan wsparcia

Zacznij od jednej sceny. Pokaż przykład na sobie. Zaproponuj do pięciu krótkich okazji, tylko za zgodą. Zapisuj komunikat, sytuację i pomoc; odmowa nie jest błędem. Nie odczytuj emocji wyłącznie z twarzy. Pytaj osobę.

Zajęcia 073: Przyjemnie i nieprzyjemnie – scenariusz

Zajęcia 073: Przyjemnie i nieprzyjemnie

Cel: przekazać własną ocenę sytuacji.
Materiały: dwa pola i sześć scen.

Kroki

1. Pokaż scenę czytania. Zapytaj, jak uczeń czułby się w tej sytuacji, zamiast zgadywać odczucia postaci.
2. Uczeń wybiera własne pole lub mówi „inaczej".
3. Porównajcie dwie różne odpowiedzi bez poprawiania.
4. Zapytaj, czy chce obejrzeć kolejną scenę.

Dostosowania

- **Autyzm:** uprzedź o scenie hałasu, bez odtwarzania dźwięku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokazuj jedną scenę i dwa pola.
- **Motoryka:** partner przesuwa kartę po potwierdzeniu.
- **Wysokie zdolności:** porównaj ocenę tej samej sytuacji w dwóch warunkach.

Obserwacja

W trzech dobrowolnych wyborach przekazuje własną ocenę. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

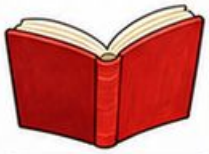

Zajęcia 073: Przyjemnie i nieprzyjemnie – karta

Zajęcia 073: Przyjemnie i nieprzyjemnie

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Przyjemnie dla mnie

Nieprzyjemnie dla mnie

Czytanie w ciszy

Głośna stołówka

Zabawa piaskiem

Śpiewanie w grupie

Samotny spacer

Rozmowa przy stole

Inaczej

Nie wiem

Przerwa

Zajęcia 074: Rozpoznaję sygnały radości — scenariusz

Zajęcia 074: Rozpoznaję sygnały radości

Cel: poznać różne sposoby wyrażania radości.
Materiały: cztery sceny z wypowiedziami.

Kroki

1. Przeczytaj wypowiedź postaci.
2. Wskaż opisane działanie: podskoki, słowa, ruch dłoni albo spokojne siedzenie.
3. Zapytaj, czy uczeń zna własny sposób.
4. Przyjmij „nie wiem” i zakończ na życzenie.

Dostosowania

- **Autyzm:** nie wymagaj naśladowania ruchów ani mimiki.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** czytaj jedną wypowiedź naraz.
- **Motoryka:** odpowiedź może wskazać partner.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj dwa różne wyjaśnienia spokojnego zachowania.

Obserwacja w dwóch scenach łączy wypowiedź z opisanym działaniem. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

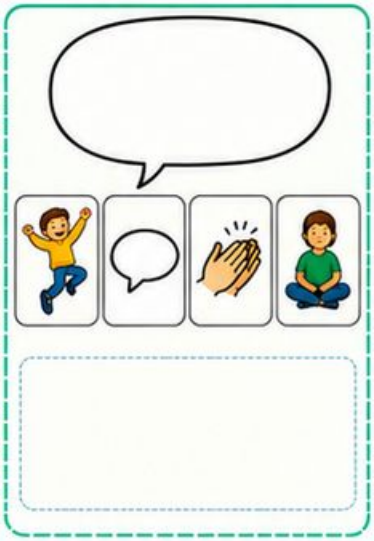

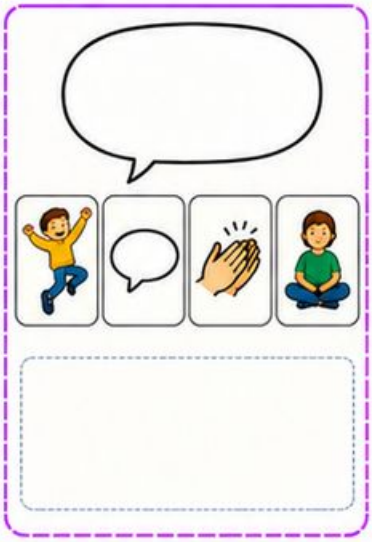

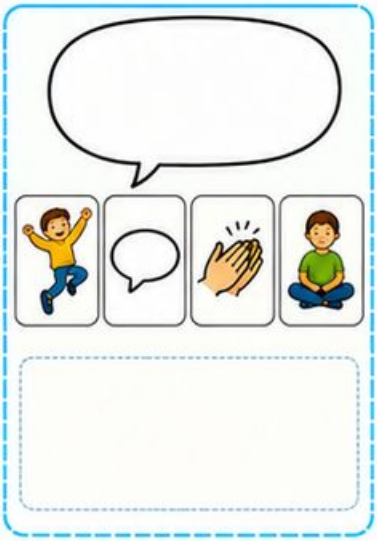

Zajęcia 074: Rozpoznaję sygnały radości – karta

Zajęcia 074: Rozpoznaję sygnały radości
Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Cieszę się i podskakuję!

Cieszę się i mówię: udało się!

Cieszę się i poruszam dłońmi!

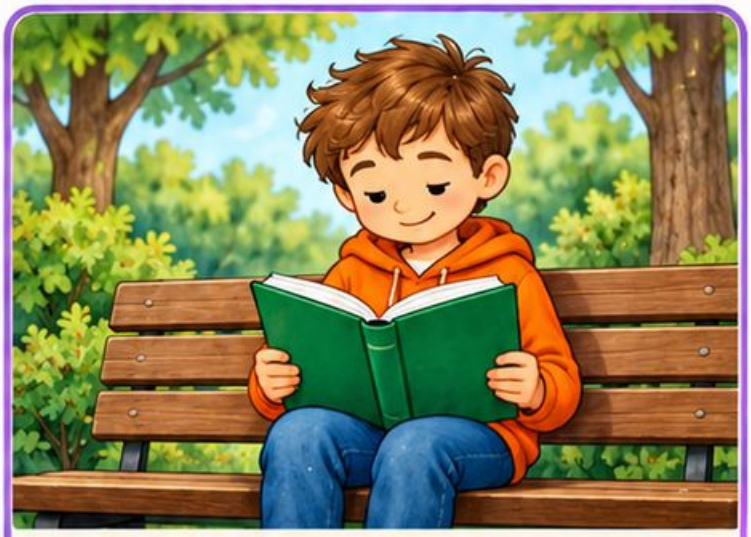

Cieszę się i spokojnie siedzę.

Każdy może okazywać radość inaczej.

Nie wiem

Przerwa

Zajęcia 075: Rozpoznaję sygnały smutku – scenariusz

Zajęcia 075: Rozpoznaję sygnały smutku

Cel: zapytać o potrzebną formę wsparcia.
Materiały: trzy sceny oraz trzy propozycje.

Kroki

1. Czytaj słowa postaci, nie oceniaj jej twarzy.

2. Pokaż trzy propozycje wsparcia.

3. Uczeń wybiera pytanie dla postaci.

4. Przećwicz uszanowanie odpowiedzi bez dotykania.

Obserwacja: w dwóch scenach proponuje pytanie i respektuje odpowiedź. Zapisz komunikat i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** nie inscenizuj osobistej straty.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** ogranicz wybór do dwóch propozycji.
- **Motoryka:** zapewnij dostęp do pytań przez AAC.
- **Wysokie zdolności:** porównaj pomoc oferowaną i narzuconą.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 075: Rozpoznaję sygnały smutku – karta

Zajęcia 075: Rozpoznaję sygnały smutku

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Ola: Smutno mi, bo zgubiłam rysunek.

Jan: Smutno mi po pożegnaniu kolegi.

Iga: Smutno mi, bo nasz piknik odwołano.

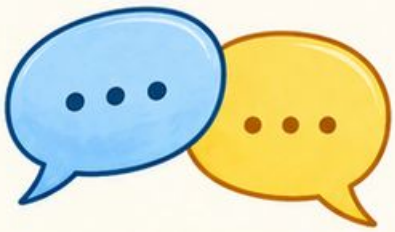

Chcesz, żebym został obok?

Chcesz porozmawiać?

Chcesz przestrzeni?

Nie wiem

Inaczej

Przerwa

Zajęcia 076: Kiedy pojawia się złość — scenariusz

Zajęcia 076: Kiedy pojawia się złość

Cel: połączyć opisaną sytuację, sygnał i możliwą potrzebę.

Materiały: łańcuch trzech pól i sześć kart.

KROKI

1. Przeczytaj historię: ktoś zabrał kredkę bez pytania.
2. Postać mówi o napięciu dłoni; nie odgaduj go z wyglądu.
3. Uczeń łączy sytuację, sygnał i prośbę.
4. Porozmawiajcie o innej możliwej potrzebie.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** użyj fikcyjnej historii zamiast osobistego konfliktu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** najpierw pokaż gotową parę sytuacja–prośba.
- **Motoryka:** nie wymagaj zaciskania dłoni.
- **Wysokie zdolności:** stwórz drugi łańcuch dla tej samej sytuacji.

Obserwacja: układa jeden spójny łańcuch i wskazuje prośbę. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 076: Kiedy pojawia się złość — karta

Zajęcia 076: Kiedy pojawia się złość

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Sytuacja	Sygnał	Potrzeba lub prośba

Czuję ciepło w policzkach.

Oddaj kredkę, proszę.

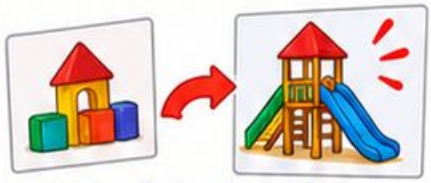

Zmienił się plan zabawy.

Czuję napięcie dłoni.

Powiedz, co będzie teraz.

Ktoś zabrał moją kredkę.

Nie wiem

Inaczej

Przerwa

Zajęcia 077: Niepewność przed zmianą — scenariusz

Zajęcia 077: Niepewność przed zmianą

Cel: zadać pytanie o brakującą informację.
Materiały: trzy nagłówki i sześć kart.

Kroki

1. Przeczytaj: jutro zajęcia odbędą się w bibliotece.
2. Oddzielcie wiadomości potwierdzone od niewiadomych.
3. Uczeń wybiera osobę, którą zapyta.
4. Zapiszcie odpowiedź dopiero po jej uzyskaniu.

Dostosowania

- **Autyzm:** pokaż zdjęcie nowego pomieszczenia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** czytaj po jednej informacji.
- **Motoryka:** partner zapisuje wybrane pytanie.
- **Wysokie zdolności:** odróżnij przypuszczenie od potwierdzenia.

Obserwacja: wskazuje jedną niewiadomą i adresata pytania. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 077: Niepewność przed zmianą — karta

Zajęcia 077: Niepewność przed zmianą

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Co wiem

Czego nie wiem

Kogo zapytam

Jutro zajęcia w bibliotece.

Zaczynamy o dziewiątej.

Gdzie usiądę?

Czy mogę zabrać słuchawki?

Nauczycielka

Bibliotekarz

Nie wiem

Przerwa

Zajęcia 078: Mój poziom energii — scenariusz

Zajęcia 078: Mój poziom energii

Cel: zakomunikować własny poziom energii.
Materiały: trzy poziomy i znacznik.

Kroki

1. Pokaż trzy równorzędne opisy.
2. Uczeń wybiera opis swojego doświadczenia albo „nie wiem”.
3. Zapytaj, czy potrzebuje zmiany działania.
4. Za zgodą wróćcie do skali później.

Dostosowania

- **Autyzm:** nie wnioskuj o energii z ruchliwości.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** połącz opis z konkretnym własnym przykładem.
- **Motoryka:** użyj dużego znacznika lub wskazania wzrokiem według ustalonego dostępu.
- **Wysokie zdolności:** porównaj energię do dwóch różnych zadań.

Obserwacja: przekazuje jeden opis energii lub niepewność. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 078: Mój poziom energii — karta

Zajęcia 078: Mój poziom energii

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Mało energii

W sam raz do mojego zadania

Dużo energii

Nie wiem

Chcę zmiany

Przerwa

Zajęcia 079: Sygnały mojego ciała — scenariusz

Zajęcia 079: Sygnały mojego ciała

Cel: wskazać zauważone odczucie bez przypisywania emocji.

Materiały:

neutralna sylwetka i sześć symboli.

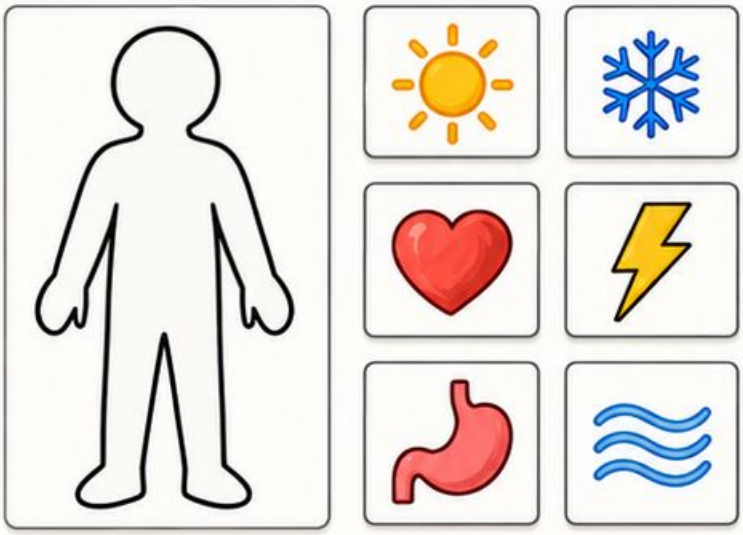

Kroki

1. Pokaż sylwetkę bez dotykania ucznia.
2. Nazwij symbole odczuć jako możliwości.
3. Uczeń wskazuje odczucie i miejsce, jeśli chce.
4. Zapytaj o potrzebę; nie ustalaj diagnozy.

Dostosowania

- **Autyzm:** pozwól korzystać z opisu bez patrzenia na ciało.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwa symbole naraz.
- **Motoryka:** partner umieszcza symbol po potwierdzeniu.
- **Wysokie zdolności:** odróżnij obserwację od interpretacji.

Obserwacja:

przekazuje odczucie, jego brak albo niepewność. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 079: Sygnały mojego ciała — karta

Zajęcia 079: Sygnały mojego ciała

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Moje ciało

Ciepło

Zimno

Napięcie

Mrowienie

Zmęczenie

Dyskomfort

Nie wiem

Nie chcę mówić

Potrzebuję pomocy

Przerwa

Zajęcia 080: Wybieram sposób odpoczynku – scenariusz

Cel: wybrać dostępną przerwę.

Materiały: menu czterech przerw.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** sprawdź tolerancję dźwięku i światła.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwie rzeczywiste możliwości.
- **Motoryka:** zapewnij dostępne miejsce bez przesiadania.
- **Wysokie zdolności:** zaprojektuj alternatywną przerwę i sprawdź jej dostępność.

Kroki

1. Przedstaw cztery dostępne możliwości.
2. Uczeń wybiera jedną albo żadną.
3. Ustalcie miejsce i sposób zakończenia przerwy.
4. Po przerwie zapytaj, czy potrzebuje czegoś innego.

Obserwacja: wybiera formę odpoczynku lub odrzuca menu. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 080: Wybieram sposób odpoczynku — karta

Zajęcia 080: Wybieram sposób odpoczynku

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Ciche siedzenie

Oglądanie książki

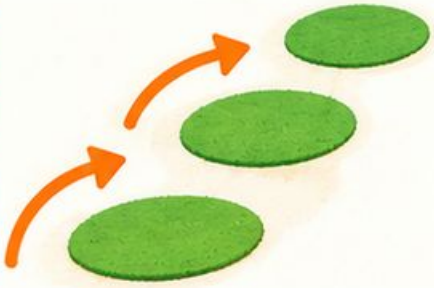

Spokojny ruch

Patrzenie przez okno

Żadna z tych

Chcę dłużej

Kończę przerwę

Zajęcia 081: Bezpiecznie wyrażam złość — scenariusz

Zajęcia 081: Bezpiecznie wyrażam złość

Cel: przekazać potrzebę bez krzywdzenia.
Materiały: cztery karty działania.

Kroki

1. Omów fikcyjny konflikt przy piłkarzykach.
2. Pokaż dostępne sposoby działania.
3. Uczeń wybiera komunikat lub własne rozwiązanie.
4. Partner reaguje na prośbę i zapewnia przestrzeń.

Dostosowania

- **Autyzm:** nie wywołuj frustracji dla ćwiczenia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** modeluj jeden krótki komunikat.
- **Motoryka:** udostępnij kartę „pomoc" bez sięgania.
- **Wysokie zdolności:** wyjaśnij różnicę między złością a krzywdzącym działaniem.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Obserwacja

W jednej scenie wybiera bezpieczne działanie.
Zapisz komunikat i pomoc.

Zajęcia 081: Bezpiecznie wyrażam złość – karta

Zajęcia 081: Bezpiecznie wyrażam złość

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Odchodzę w bezpieczne miejsce

Potrzebuję pomocy

Potrzebuję przerwy

Nie zgadzam się

Inaczej

Nie wiem

Zajęcia 082: Moja granica dotyku — scenariusz

Cel: wyrazić zgodę lub odmowę powitania.

Materiały: trzy sceny i trzy karty.

Kroki

1. Pokaż rysunki powitań bez wykonywania dotyku.
2. Zapytaj o wybór ucznia w każdej scenie.
3. Uszanuj „nie” i brak zgody.
4. Przećwicz zmianę decyzji na kartach.

Dostosowania

- **Autyzm:** zrezygnuj z odgrywania dotyku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jedną scenę i dwa komunikaty.
- **Motoryka:** ustal łatwy sygnał zatrzymania.
- **Wysokie zdolności:** porównaj zgodę teraz i zgodę w innej sytuacji.

Obserwacja: komunikuje wybór w dwóch scenach, także odmowę. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 082: Moja granica dotyku — karta

Zajęcia 082: Moja granica dotyku

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Machanie na powitanie

Propozycja przybicia piątki

Propozycja uścisku dłoni

Tak, zgadzam się

Nie

Zapytaj mnie

Zmieniam zdanie

Przerwa

Zajęcia 083: Granice drugiej osoby – scenariusz

Zajęcia 083: Granice drugiej osoby

Cel: uszanować cudzą odmowę.

Materiały: trzy sceny odmowy i alternatywy.

Kroki:

1. Przeczytaj wyraźną odmowę postaci.
2. Zatrzymaj przedstawione działanie.
3. Uczeń wybiera alternatywę bez nacisku.
4. Omów, że odmowa nie wymaga uzasadnienia.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** stosuj dosłowne komunikaty zamiast aluzji.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zestaw odmowę z jedną alternatywą.
- **Motoryka:** pozwól odpowiedzieć ustalonym sygnałem.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj alternatywę bez ponawiania nacisku.

Obserwacja: w dwóch scenach wybiera działanie respektujące odmowę. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 083: Granice drugiej osoby — karta

Zajęcia 083: Granice drugiej osoby

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Nie chcę się przytulać.

Nie pożyczam teraz flamastra.

Nie chcę zdjęcia.

Pomachajmy.

Wezmę własny flamaster.

Schowam aparat.

Przerwa

Zajęcia 084: Proszę o dołączenie — scenariusz

Zajęcia 084: Proszę o dołączenie

Cel: zapytać i przyjąć odpowiedź partnera.

Materiały: pasek pytanie–odpowiedź–decyzja.

Dostosowania

- **Autyzm:** przedstaw zasady toru i liczbę miejsc.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** modeluj krótko „mogę?".
- **Motoryka:** zapewnij dostęp do zabawy na odpowiedniej wysokości.
- **Wysokie zdolności:** wymyśl zaproszenie z jasnym opisem roli.

Kroki

1. **Pokaż grupę** budującą tor dla aut.

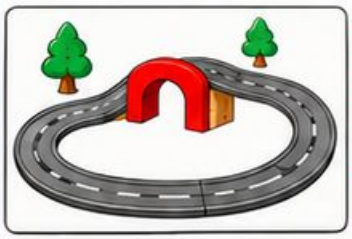

2. Uczeń wybiera pytanie o dołączenie.

3. Partner odpowiada zgodnie ze swoim wyborem.

4. Uczeń wybiera dalsze działanie bez przymusu uczestnictwa.

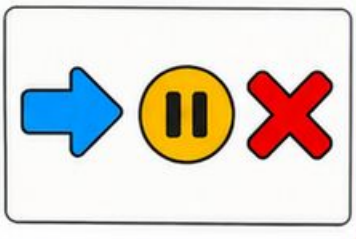

Obserwacja: zadaje pytanie i dobiera dalsze działanie do odpowiedzi. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 084: Proszę o dołączenie — karta

Zajęcia 084: Proszę o dołączenie

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Pytanie

Mogę dołączyć?

Odpowiedź

Tak

Teraz nie

Decyzja

Dołączam

Wybieram inną zabawę

Pytam o później

Przerwa

Przerwa

Zajęcia 085: Zapraszam do współpracy – scenariusz

Zajęcia 085: Zapraszam do współpracy

Cel: zaproponować współpracę z prawem odmowy.

Materiały: trzy karty i papierowy plakat.

Kroki

1. Pokaż zadanie przygotowania plakatu.
2. Uczeń proponuje wspólną pracę.
3. Partner wybiera wspólnie, osobno albo odmowę.
4. Ustalcie role dopiero po zgodzie.

Dostosowania

- **Autyzm:** opisz role przed zaproszeniem.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** podaj dwa gotowe początki zdania.
- **Motoryka:** zaoferuj rolę dyktowania lub wybierania.
- **Wysokie zdolności:** uzgodnij zakres samodzielnych decyzji każdej osoby.

Obserwacja: formułuje jedno zaproszenie i respektuje wybór. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 085: Zapraszam do współpracy – karta

Zajęcia 085: Zapraszam do współpracy

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Zrobimy razem plakat?

Wybierzmy role.

Możemy pracować osobno.

Tak

Nie

Chcę inną rolę

Przerwa

Zajęcia 086: Czekanie z pomocą — scenariusz

Zajęcia 086: Czekanie z pomocą

Cel: wybrać wsparcie podczas krótkiego oczekiwania.

Materiały: pasek kolejki i menu.

Kroki

1. Pokaż fikcyjną kolejkę do wypożyczenia gry.
2. Wyjaśnij, co wiadomo o kolejności.
3. Uczeń wybiera zajęcie albo pomoc.
4. Sprawdź, czy oczekiwanie nadal jest możliwe.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapowiedz zmianę kolejności, gdy nastąpi.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż tylko „teraz” i „potem”.
- **Motoryka:** udostępnij miejsce do oczekiwania bez stania.
- **Wysokie zdolności:** porównaj przewidywalność dwóch systemów kolejki.

Obserwacja: wskazuje kolejność i wybiera wsparcie. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

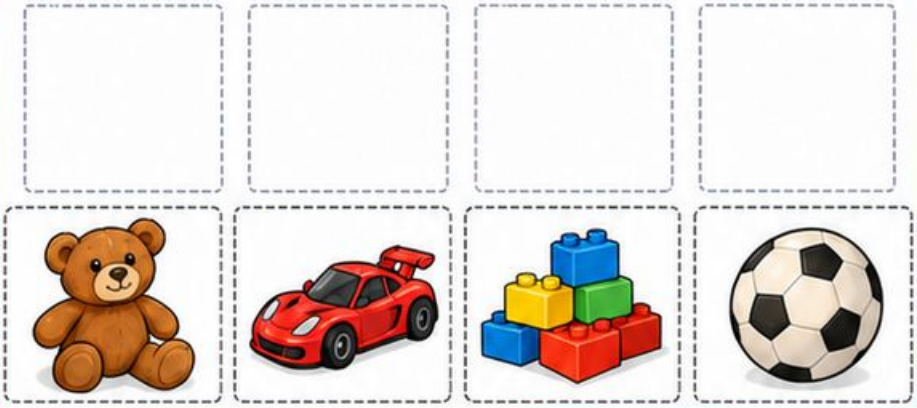

Zajęcia 086: Czekanie z pomocą – karta

Zajęcia 086: Czekanie z pomocą

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Teraz: Ola

Potem: ja

Oglądam książkę

Rysuję

Siedzę w ciszy

Proszę o informację

Potrzebuję innego rozwiązania

Przerwa

Zajęcia 087: Wspólny cel w parze – scenariusz

Zajęcia 087: Wspólny cel w parze

Cel: uzgodnić role przy wspólnej układance.

Materiały: cztery części obrazka i dwie role.

Kroki

1. Pokaż wzór domku z czterech części.
2. Zapytaj o zgodę na pracę w parze.
3. Uzgodnijcie role i ułóżcie obrazek.
4. Pozwól zmienić role lub zakończyć współpracę.

Dostosowania

- **Autyzm:** pokaż kolejność pracy na kartach.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch części.
- **Motoryka:** partner układa element wybrany przez ucznia.
- **Wysokie zdolności:** zaprojektuj drugi podział ról.

Obserwacja: uzgadnia rolę i wykonuje jeden wspólny etap. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 087: Wspólny cel w parze – karta

Zajęcia 087: Wspólny cel w parze

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Nasz cel: domek

Wybieram element

Układam element

Zamiana ról

Pracuję osobno

Przerwa

Zajęcia 088: Każdy może wybrać inaczej — scenariusz

Zajęcia 088: Każdy może wybrać inaczej

Cel: porównać preferencje bez oceniania.
Materiały: dwie ścieżki i cztery propozycje.

Kroki

1. Pokaż propozycje czasu wolnego.
2. Każda osoba wybiera niezależnie.
3. Porównajcie wybory bez ustalania zwycięzcy.
4. Uzgodnijcie, czy działać razem, czy osobno.

Obserwacja: wskazuje dwa wybory jako równoprawne. Zapisz komunikat i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** pozwól najpierw wybrać bez obserwacji partnera.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwie propozycje.
- **Motoryka:** zapisz wybór poprzez dostępne AAC.
- **Wysokie zdolności:** znajdź rozwiązanie przy częściowo wspólnych preferencjach.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 088: Każdy może wybrać inaczej – karta

Zajęcia 088: Każdy może wybrać inaczej

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Rysowanie

Klocki

Czytanie

Spacer

Inaczej

Razem

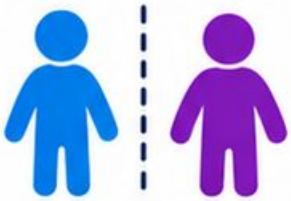

Osobno

Przerwa

Zajęcia 089: Gdy przegrywam w grze – scenariusz

Zajęcia 089: Gdy przegrywam w grze

Cel: wybrać następny krok po wyniku gry.

Obserwacja: przekazuje decyzję po jednej fikcyjnej rundzie. Zapisz komunikat i pomoc.

Materiały: cztery komunikaty i fikcyjny wynik.

Kroki

1. Pokaż wynik wymyślonej gry, bez celowego przegrywania ucznia.
2. Nazwij możliwe emocje jako możliwości.
3. Uczeń wybiera dalszy krok.
4. Partner respektuje przerwę lub koniec.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapowiedz, że wynik nie ocenia osoby.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwa komunikaty decyzyjne.
- **Motoryka:** nie wymagaj gestu gratulacji.
- **Wysokie zdolności:** wymyśl grę ze wspólnym celem.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 089: Gdy przegrywam w grze — karta

Zajęcia 089: Gdy przegrywam w grze

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Przykład fikcyjny: Ola — 2 punkty; Jan — 3 punkty.

Ola przegrała tę rundę.

Ola wybiera własną reakcję.

Gratuluję, jeśli chcę

Przerwa

Jeszcze raz

Koniec

Nie wiem

Czuję inaczej

Zajęcia 090: Gdy popełniam błąd — scenariusz

Zajęcia 090: Gdy popełniam błąd

Cel: wybrać poprawę albo pomoc.

Materiały: pasek działań i bilet z pomyłką.

Kroki

1. Pokaż fikcyjny bilet: sala 12 zamiast 21.
2. Porównaj z informacją „spotkanie w sali 21”.
3. Uczeń wybiera poprawę albo prośbę o pomoc.
4. Sprawdźcie nowy zapis.

Dostosowania

- **Autyzm:** uprzedź, że błąd jest celowo na przykładzie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** porównaj tylko dwa numery.
- **Motoryka:** partner poprawia zapis według wskazania.
- **Wysokie zdolności:** wskaż sposób sprawdzenia bez znajomości odpowiedzi.

Obserwacja: odnajduje różnicę i wybiera następny krok. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

1.

2.

3.

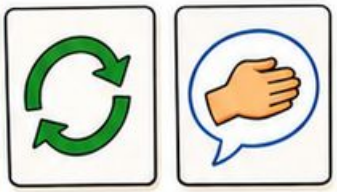

4.

Zajęcia 090: Gdy popełniam błąd – karta

Zajęcia 090: Gdy popełniam błąd

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Zauważam

Sprawdzam

Poprawiam

Proszę o pomoc

Bilet: sala 12

Informacja: sala 21

Przerwa

Zajęcia 091: Rozwiązujemy drobny spór – scenariusz

Zajęcia 091: Rozwiązujemy drobny spór

Cel: zaproponować rozwiązanie i zapytać o zgodę.

Materiały: trzy propozycje przy wspólnym przedmiocie.

Kroki

1. Pokaż dwie postacie potrzebujące tej samej lupy.

2. Nazwij potrzeby obu osób.

3. Uczeń proponuje tury, zamianę albo wspólne użycie.

4. Sprawdź zgodę obu stron; przy braku zgody poszukaj pomocy.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapisz kolejność tur przed działaniem.

- **Niepełnosprawność intelektualna:** modeluj jedną propozycję na raz.

- **Motoryka:** wybierz przedmiot dostępny bez chwytania.

- **Wysokie zdolności:** porównaj ograniczenia trzech rozwiązań.

Obserwacja:

proponuje rozwiązanie i sprawdza zgodę partnera. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 091: Rozwiązujemy drobny spór – karta

Zajęcia 091: Rozwiązujemy drobny spór

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Jedna lupa, dwie osoby

Tury

Zamiana przedmiotu

Wspólne użycie

Zgadzam się

Nie zgadzam się

Prosimy o pomoc

Przerwa

Zajęcia 092: Przeprosiny i naprawienie szkody — scenariusz

Zajęcia 092: Przeprosiny i naprawienie szkody
Cel: dobrać możliwą naprawę do szkody.
Materiały: cztery pary szkoda–naprawa.

Kroki

1. Przeczytaj fikcyjną sytuację bez odgrywania szkody.
2. Uczeń dobiera możliwą naprawę.
3. Zapytaj osobę poszkodowaną, czy zgadza się na pomoc.
4. Omów, że nie musi od razu wybaczać.

Dostosowania

- **Autyzm:** opisz fakty bez oceniania charakteru.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pracuj na jednej parze.
- **Motoryka:** naprawa może polegać na wezwaniu pomocy.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj naprawę, gdy przedmiotu nie da się odzyskać.

Obserwacja: dobiera dwie możliwe naprawy i pyta o zgodę. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 092: Przeprosiny i naprawienie szkody — karta

Zajęcia 092: Przeprosiny i naprawienie szkody

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Propozycja sklejenia

Rozlana woda

Zabrudzony stół

Zebranie za zgodą

Rozsypane kredki

Podarta wspólna mapa

Propozycja umycia

Wytarcie za zgodą

Czy mogę pomóc?

Nie teraz

Przerwa

Zajęcia 093: Kto może mnie wesprzeć – scenariusz

Zajęcia 093: Kto może mnie wesprzeć

Cel: wskazać dostępną osobę i sposób kontaktu.

Materiały: trzy obszary wsparcia.

Kroki

1. Pokaż obszary dom, szkoła i inne miejsca.
2. Uczeń wpisuje lub dyktuje wybrane osoby; może pominąć obszar.
3. Wybierzcie jedną osobę i sposób dotarcia.
4. Przećwicz prośbę bez ujawniania prywatnych danych.

Dostosowania

- **Autyzm:** użyj znanej nazwy osoby zamiast ogólnej roli.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednej dostępnej osoby.
- **Motoryka:** zapewnij komunikat przywołania pomocy.
- **Wysokie zdolności:** opracuj drugą drogę, gdy osoba jest nieobecna.

Obserwacja: wskazuje jedną osobę i realny sposób kontaktu. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 093: Kto może mnie wesprzeć – karta

Zajęcia 093: Kto może mnie wesprzeć
Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Dom

Szkoła

Inne miejsca

Moja wybrana osoba

Jak się z nią skontaktuję?

Potrzebuję pomocy.

Nie chcę wpisywać.

Nie wiem

Przerwa

Zajęcia 094: Mówię o sukcesie – scenariusz

Zajęcia 094: Mówię o sukcesie

Cel: opisać własną zmianę i pomoc.

Materiały:

trzy pola i przykład.

Kroki

1. Przeczytaj przykład układania puzzli.
2. Uczeń wybiera własny mały sukces albo pomija osobisty przykład.
3. Porównajcie wcześniej i teraz.
4. Nazwijcie pomoc bez porównywania z innymi.

Dostosowania

- **Autyzm:** przyjmij sukces niewidoczny dla obserwatora.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwa zdjęcia etapów jednej czynności.
- **Motoryka:** partner zapisuje dyktowany opis.
- **Wysokie zdolności:** odróżnij wynik od wysiłku i sprzyjających warunków.

Obserwacja

Obserwacja: opisuje zmianę i jeden pomocny warunek. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 094: Mówię o sukcesie — karta

Zajęcia 094: Mówię o sukcesie

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Wcześniej

Teraz

Co pomogło?

Wcześniej szukałem brzegów.

Teraz układam ramkę.

Pomógł mi obrazek wzoru.

Mój przykład, jeśli chcę

Nie wiem

Przerwa

Zajęcia 095: Mam prawo poprosić o zmianę — scenariusz

Zajęcia 095: Mam prawo poprosić o zmianę

Cel: przekazać prośbę o zmianę warunków.
Materiały: cztery komunikaty.

Kroki

1. Pokaż fikcyjną sytuację instrukcji w hałaśliwej sali.
2. Uczeń wybiera prośbę albo własny komunikat.
3. Dorosły wprowadza możliwą zmianę lub wyjaśnia ograniczenie.
4. Zapytaj, czy zmiana pomaga.

Dostosowania

- **Autyzm:** nie odtwarzaj hałasu jako testu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jeden komunikat z przykładem.
- **Motoryka:** umieść prośby w stałym dostępnym miejscu.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj alternatywę przy ograniczeniu możliwości.

Obserwacja: przekazuje prośbę i ocenia zmianę lub niepewność. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 095: Mam prawo poprosić o zmianę — karta

Zajęcia 095: Mam prawo poprosić o zmianę

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Ciszej, proszę

Wolniej, proszę

Pokaż, proszę

Potrzebuję przerwy

To pomaga

To nie pomaga

Nie wiem

Inaczej

Zajęcia 096: Mój plan wsparcia emocjonalnego — scenariusz

Zajęcia 096: Mój plan wsparcia emocjonalnego

Cel: uzgodnić osobisty sygnał, prośbę i reakcję partnera.
Materiały: trzy pola planu i przykład.

KROKI

1. Przeczytaj przykład bez przypisywania go uczniowi.
2. Uczeń wybiera własny sygnał lub pomija opis ciała.
3. Uzgodnijcie prośbę i realną reakcję partnera.
4. Sprawdźcie plan za zgodą; można go zmienić.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zapisz przewidywalną kolejność reakcji partnera.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednej znanej prośby.
- **Motoryka:** zapewnij sygnał dostępny także przy zmęczeniu.
- **Wysokie zdolności:** dodaj wariant na nieobecność wybranej osoby.

Obserwacja: przekazuje prośbę, a partner potwierdza uzgodnioną reakcję. Zapisz komunikat i pomoc.

Każdy może odmówić, poprosić o przerwę lub użyć AAC.

Zajęcia 096: Mój plan wsparcia emocjonalnego — karta

Zajęcia 096: Mój plan wsparcia emocjonalnego

Wskaż, przekaż kartę albo użyj własnego sposobu komunikacji.

Mój sygnał

Przykład: trudno mi słuchać.

Moja prośba

Proszę o spokojniejsze miejsce.

Pomoc partnera

Partner pokazuje dostępne miejsce.

Mój plan, jeśli chcę

Zmieniam plan

Nie wiem

Przerwa

Moduł 5. Samodzielność i sprawczość

Sprawczość oznacza wpływ na własne działanie, także wybór pomocy. Nie trzeba robić wszystkiego samemu.

24 tematy

97 Plan	98 Miejsce pracy	99 Odkładanie	100 Pakowanie	101 Ręce	102 Chusteczka
103 Napój	104 Przekąska	105 Nakrywanie	106 Sprzątanie	107 Ubranie	108 Zapięcia
109 Godzina	110 Przejścia	111 Cel	112 Dostosowania	113 Sala	114 Trasa
115 Sklepik	116 Własne rzeczy	117 Prywatność	118 Pomoc dorosłego	119 Sprawdzanie	120 Plan sprawczości

Wybierzcie jeden potrzebny temat.
Ustalcie dostęp: mowa, gest, wskazanie lub AAC. Pokaż przykład; zaproponuj do pięciu krótkich okazji za zgodą. Zapisuj wykonany etap, pomoc i warunki. Przerwa, odmowa oraz zatrzymanie i prośba o pomoc są ważnymi decyzjami.

Dorosły nadzoruje czynności wymagające bezpieczeństwa.
Higienę ćwiczcie dyskretnie. Korzystajcie wyłącznie z fikcyjnych danych i rysunków; nie zbierajcie danych ani zdjęć dzieci.

Zajęcia 097: Mój plan zajęć – scenariusz

Zajęcia 097: Mój plan zajęć

Cel: ułożyć trzy kolejne aktywności.

Materiały: trzy pola planu, trzy karty i kieszeń gotowe.

Kroki

1. Pokaż plan: czytanie, rysowanie, przerwa.
2. Uzgodnij kolejność i możliwość zmiany.
3. Po krótkiej aktywności uczeń oznacza ją jako gotową.
4. Zapytaj o następny etap lub potrzebę pomocy.

Obserwacja: wskazuje bieżący etap i oznacza jeden zakończony. Zapisz etap i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapowiedz zmianę przed przesunięciem karty.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch aktywności.
- **Motoryka:** partner przesuwa wskazaną kartę.
- **Wysokie zdolności:** porównaj dwa uzasadnione porządki planu.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

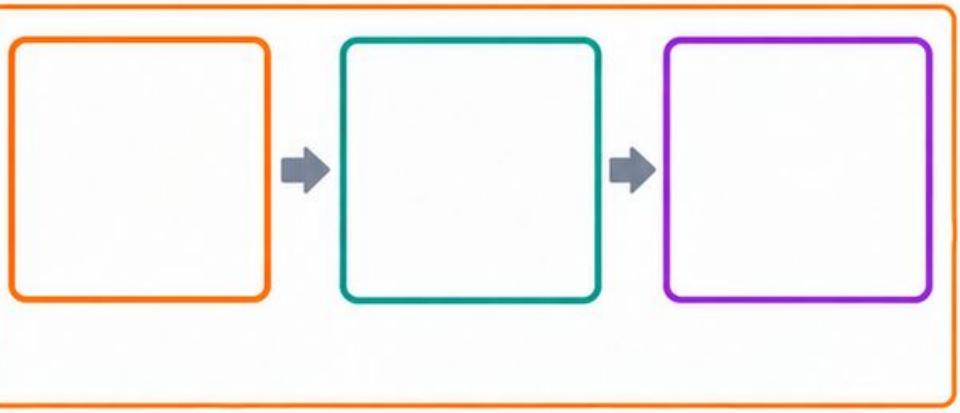

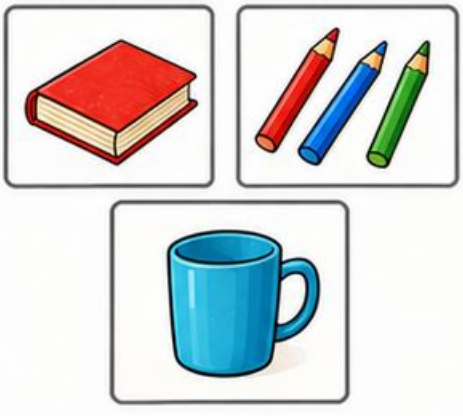

Zajęcia 097: Mój plan zajęć – karta

Zajęcia 097: Mój plan zajęć

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Teraz	Potem	Na końcu

Gotowe

Czytanie

Rysowanie

Przerwa

Zmieniam plan

Pomoc

Zajęcia 098: Przygotowuję miejsce pracy — scenariusz

Zajęcia 098: Przygotowuję miejsce pracy

Cel: wybrać przybory do rysowania.

Materiały: lista trzech przyborów i obrazek stanowiska.

Kroki

1. Obejrzyjcie dostępność miejsca i wygodę pozycji.
2. Przeczytaj listę: kartka, ołówek, gumka.
3. Uczeń wybiera rzeczy lub prosi o podanie.
4. Porównajcie stanowisko z listą.

Dostosowania

- **Autyzm:** ogranicz zbędne przedmioty i sprawdź światło.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** podawaj nazwy pojedynczo.
- **Motoryka:** zapewnij blat na dostępnej wysokości.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj ulepszenie miejsca i wyjaśnij jego funkcję.

Obserwacja: wybiera trzy przybory lub zleca ich podanie. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 098: Przygotowuję miejsce pracy — karta

Zajęcia 098: Przygotowuję miejsce pracy

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

 Moje miejsce		
 Kartka		
 Ołówek		
 Gumka		
 Sprawdzam z listą		
 Proszę podać		
 Przerwa		

Zajęcia 099: Odkładam na miejsce – scenariusz

Zajęcia 099: Odkładam na miejsce

Cel: dopasować przedmiot do oznaczonego pojemnika.

Materiały: cztery etykiety i cztery karty przedmiotów.

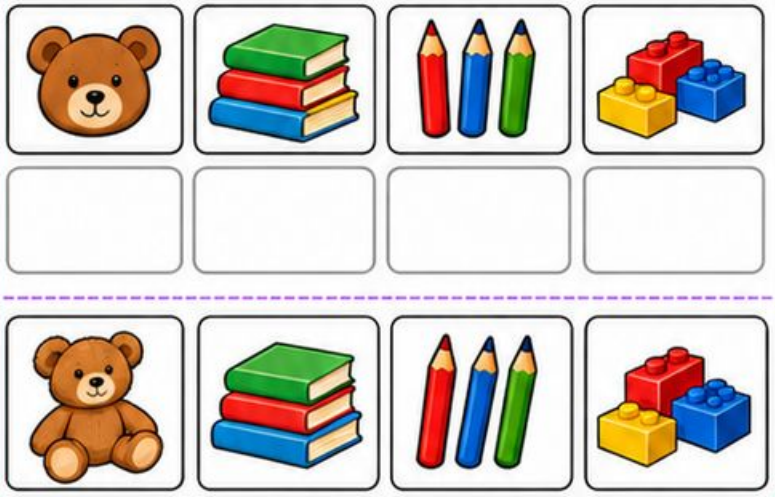

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** zachowaj stałe oznaczenia pojemników.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pracuj najpierw z dwiema kategoriami.
- **Motoryka:** ustaw pojemniki w zasięgu lub przyjmij wskazanie.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj kategorię dla nowego przedmiotu.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Kroki

1. Ustalcie znaczenie etykiet pojemników.

2. Pokaż jedną kartę przedmiotu.

3. Uczeń wskazuje pojemnik albo zleca odłożenie.

4. Sprawdźcie zgodność symbolu i przedmiotu.

Obserwacja: dobiera trzy z czterech przedmiotów z dostępną pomocą. Zapisz etap i pomoc.

Zajęcia 099: Odkładam na miejsce — karta

Zajęcia 099: Odkładam na miejsce

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Pojemnik: kredki

Pojemnik: klocki

Pojemnik: piłki

Pojemnik: książki

Książka

Piłka

Kredka

Klocek

Pomoc

Przerwa

Zajęcia 100: Pakuję potrzebne rzeczy — scenariusz

Cel: wybrać rzeczy według listy.

Materiały: lista na zajęcia plastyczne, trzy potrzebne rzeczy i cztery dodatki.

Kroki

1. Przeczytaj listę: zeszyt, piórnik, fartuszek.
2. Uczeń porównuje siedem kart z listą.
3. Pakuje lub wskazuje trzy potrzebne rzeczy.
4. Sprawdźcie listę; brakujący przedmiot zgłoście dorosłemu.

Dostosowania

- **Autyzm:** pokaż pusty plecak i przewidywaną kolejność.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** odsłaniaj jedną pozycję listy.
- **Motoryka:** partner pakuje wskazane rzeczy.
- **Wysokie zdolności:** wyjaśnij, kiedy dodatkowa rzecz mogłaby być potrzebna.

Obserwacja: wybiena trzy rzeczy zgodne z listą lub prosi o sprawdzenie. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 100: Pakuję potrzebne rzeczy – karta

Zajęcia 100: Pakuję potrzebne rzeczy
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Lista na zajęcia plastyczne

Zeszyt

Piórnik

Fartuszek

Piłka

Łopatka

Miś

Lupa

Spakowane

Czegoś brakuje

Pomoc

Przerwa

Zajęcia 101: Mycie rąk krok po kroku – scenariusz

Zajęcia 101: Mycie rąk krok po kroku

Cel: rozpoznać kolejne etapy mycia rąk.
Materiały: sześć etapów i karta pomocy.

Kroki

1. Dorosły sprawdza dostęp do umywalki i komfort wody.
2. Pokaż sześć etapów; uczeń wskazuje kolejny.
3. Za zgodą wykonujcie czynność z potrzebną pomocą.
4. Sprawdźcie osuszenie i możliwość zakręcenia wody.

Dostosowania

- **Autyzm:** uprzedź o szumie wody i fakturze ręcznika.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż tylko bieżący i następny etap.
- **Motoryka:** zastosuj dostępny dozownik i stabilne ustawienie.
- **Wysokie zdolności:** wyjaśnij rolę mydła bez narzucania tempa.

Obserwacja

wskazuje kolejny etap lub prosi o pomoc przy nim. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub **poprosić o przerwę** i pomoc.

Zajęcia 101: Mycie rąk krok po kroku — karta

Zajęcia 101: Mycie rąk krok po kroku

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Zwilż dłonie

Nałóż mydło

Umyj dłonie, także między palcami

Spłucz

Zakręć wodę

Osusz dłonie

Pomoc

Przerwa

Zajęcia 102: Korzystam z chusteczki – scenariusz

Zajęcia 102: Korzystam z chusteczki

Cel: wskazać etapy użycia jednorazowej chusteczki.

Materiały: czteroelementowy pasek i pudełko chusteczek.

Kroki

1. Pokaż nową chusteczkę na modelu.
2. Omów użycie do delikatnego wytarcia nosa, bez przymusu.
3. Uczeń wskazuje wyrzucenie do kosza.
4. Przypomnij mycie rąk; pomoc jest dostępna.

Dostosowania

- **Autyzm:** zaoferuj chusteczkę o akceptowanej fakturze.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** czytaj po jednym czasowniku.
- **Motoryka:** umieść pudełko i kosz w zasięgu.
- **Wysokie zdolności:** wyjaśnij, dlaczego użyta chusteczka nie wraca do pudełka.

Obserwacja: porządkuje cztery etapy lub wskazuje potrzebną pomoc. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 102: Korzystam z chusteczki – karta

Zajęcia 102: Korzystam z chusteczki

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Weź nową chusteczkę

Użyj do wytarcia nosa

Wyrzuć do kosza

Umyj ręce

Potrzebuję pomocy

Nie teraz

Zajęcia 103: Przygotowuję napój z pomocą — scenariusz

Zajęcia 103: Przygotowuję napój z pomocą

Cel: wybrać potrzebną pomoc przy nalewaniu wody.

Materiały: lekki dzbanek, stabilny kubek i pasek.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** ustal akceptowany kubek bez niespodzianek sensorycznych.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż linię wybranego poziomu.
- **Motoryka:** użyj lekkiego naczynia i maty antypoślizgowej.
- **Wysokie zdolności:** porównaj wygodę dwóch bezpiecznych naczyń.

Kroki

1. Dorosły przygotowuje wodę o temperaturze pokojowej.

2. Uczeń wybiera nalewanie, wspólne działanie albo pomoc.

3. Nalejcie niewielką ilość i sprawdźcie kubek.

4. Odstawcie dzbanek; rozlanie zgłoście bez pośpiechu.

Obserwacja: wykonuje lub zleca jeden etap i sprawdza stabilność kubka. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 103: Przygotowuję napój z pomocą — karta

Zajęcia 103: Przygotowuję napój z pomocą

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Woda o temperaturze pokojowej

Nalej

Sprawdź kubek

Odstaw dzbanek

Razem

Proszę nalać

Rozlana woda: pomoc

Stop

Zajęcia 104: Wybieram przekąskę – scenariusz

Zajęcia 104: Wybieram przekąskę

Cel: przekazać własny wybór albo odmowę.

Materiały: dwie zatwierdzone opcje i karta odmowy.

Kroki

1. Dorosły sprawdza zgodność opcji z indywidualnymi potrzebami żywienia.
2. Przedstaw dwie rzeczywiście dostępne opcje.
3. Uczeń wybiera, odmawia lub pyta.
4. Dorosły zapewnia uzgodnioną pomoc; nie wymaga próbowania.

Obserwacja

Komunikuje jeden wybór lub odmowę. Zapisz etap i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** opisz znaną konsystencję bez wymuszania kontaktu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż jedną opcję, potem drugą.
- **Motoryka:** umożliwiaj wybór bez chwytania jedzenia.
- **Wysokie zdolności:** porównaj dostępność opcji bez oceniania gustu.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

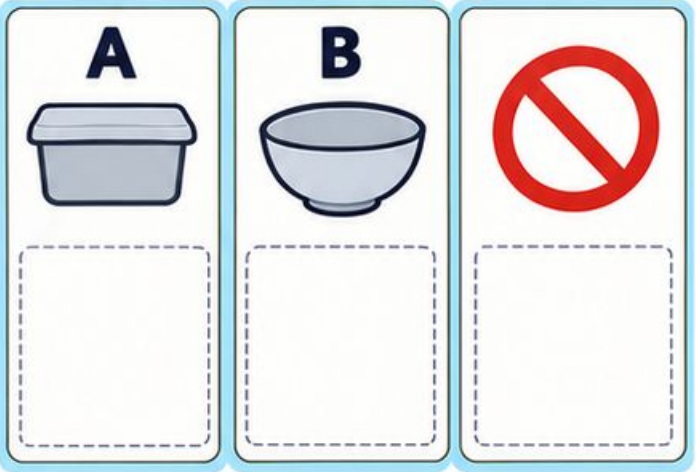

Zajęcia 104: Wybieram przekąskę – karta

Zajęcia 104: Wybieram przekąskę

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Opcja A: zatwierdzona przekąska

Opcja B: zatwierdzona przekąska

Wybieram A

Wybieram B

Nie chcę

Chcę zapytać

Pomoc

Zajęcia 105: Nakrywam swoje miejsce – scenariusz

Zajęcia 105: Nakrywam swoje miejsce

Cel: dopasować trzy naczynia do schematu.

Materiały: mata konturów, talerz, kubek i łyżka.

Kroki

1. Pokaż matę jako przykład, nie obowiązkowy układ.

2. Uczeń porównuje trzy przedmioty z konturami.

3. Układa je lub prosi o ustawienie.

4. Sprawdźcie wygodę i zmieńcie położenie według potrzeb.

Dostosowania

- **Autyzm:** pozwól zachować znane naczynia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zestaw jeden przedmiot z konturem.
- **Motoryka:** ułóż matę w zasięgu i zapewnij stabilność.
- **Wysokie zdolności:** zaprojektuj alternatywny wygodny układ.

Obserwacja: dopasowuje trzy przedmioty lub kieruje ustawieniem. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 105: Nakrywam swoje miejsce — karta

Zajęcia 105: Nakrywam swoje miejsce

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Talerz

Kubek

Łyżka

Proszę ustawić

Zmieniam układ

Gotowe

Przerwa

Zajęcia 106: Sprzątam po aktywności — scenariusz

Zajęcia 106: Sprzątam po aktywności

Cel: ustalić i wykonać jeden etap porządkowania.
Materiały: pasek trzech działań i pojemniki.

Obserwacja: realizuje wybrany etap albo prosi o jego wykonanie. Zapisz etap i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapowiedz zakończenie przed sprzątaniem.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** wybierz jeden rodzaj przedmiotów.
- **Motoryka:** zapewnij pojemnik w zasięgu.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj sposób ograniczenia bałaganu.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Kroki

1. Obejrzyjcie stolik po pracy z papierem.

2. Ustalcie, co zachować, a co odłożyć.

3. Uczeń wykonuje etap lub kieruje pomocą.

4. Sprawdźcie wolną przestrzeń; dorosły usuwa niebezpieczne odpady.

Zajęcia 106: Sprzątam po aktywności – karta

Zajęcia 106: Sprzątam po aktywności

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Odłóż przybory

Uporządkuj papier

Sprawdź miejsce

Zachowuję pracę

Pomoc

Przerwa

Zajęcia 107: Dobieram ubranie do pogody — scenariusz

Zajęcia 107: Dobieram ubranie do pogody

Cel: zaproponować ubranie do opisanych warunków.

Materiały: cztery sceny pogody i osiem kart ubrań.

Kroki

1. Przeczytaj opis pogody i planowanej aktywności.
2. Uczeń wybiera ubrania lub proponuje inne.
3. Zapytaj o własny komfort i potrzebną pomoc.
4. Dorosły sprawdza odpowiedniość przed wyjściem.

Obserwacja: uzasadnia jeden wybór warunkami lub komfortem. Zapisz etap i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** uwzględnij akceptowane tkaniny.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** porównaj dwa ubrania dla jednej sceny.
- **Motoryka:** przyjmij wskazanie zamiast przymierzania.
- **Wysokie zdolności:** porównaj ubiór przy ruchu i odpoczynku.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 107: Dobieram ubranie do pogody — karta

Zajęcia 107: Dobieram ubranie do pogody

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Deszcz	Śnieg i chłód	Ciepło i słońce	Chłodny wiatr
			

Kurtka przeciwdeszczowa

Kalosze

Ciepła kurtka

Czapka zimowa

Lekka koszulka

Kapelusz

Bluza

Długie spodnie

Inaczej

Pomoc

Zajęcia 108: Ćwiczę zapięcie po swojemu – scenariusz

Zajęcia 108: Ćwiczę zapięcie po swojemu

Cel: wybrać zapięcie i dostępny sposób działania.

Materiały: rzep, duży suwak i duży guzik na próbkach.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** pozwól najpierw obejrzeć fakturę bez dotyku.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** modeluj jeden ruch na próbce.
- **Motoryka:** ustabilizuj próbkę i dodaj uchwyt suwaka.
- **Wysokie zdolności:** porównaj zapięcia pod kątem dostępności.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Kroki

1. Pokaż trzy próbki poza ubraniem na ciele.

2. Uczeń wybiera próbkę i sposób pomocy.
3. Za zgodą wykonuje jeden ruch albo zleca go.
4. Sprawdźcie wygodę; można zmienić zapięcie.

Obserwacja: wybiera dostępne zapięcie i komunikuje pomoc. Zapisz etap i pomoc.

Zajęcia 108: Ćwiczę zapięcie po swojemu – karta

Zajęcia 108: Ćwiczę zapięcie po swojemu
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Rzep

Duży suwak

Duży guzik

Tu stabilizuję próbkę

Robię etap

Razem

Proszę zapiąć

Stop

Zajęcia 109: Sprawdzam godzinę przerwy — scenariusz

Zajęcia 109: Sprawdzam godzinę przerwy

Cel: odczytać godzinę przerwy z przykładowego planu.

Materiały: dwa wydarzenia i zegar cyfrowy.

Dostosowania

- **Autyzm:** pokaż jedną stałą formę zapisu czasu.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zestaw dwa identyczne zapisy 10:15.
- **Motoryka:** umożliwiaj wskazanie bez przestawiania wskazówek.
- **Wysokie zdolności:** oblicz różnicę między wydarzeniami, jeśli chce.

Kroki

1. Pokaż przykładowy plan zajęć.

2. Porównaj zapis przerwy z zegarem cyfrowym.

3. Uczeń wskazuje godzinę lub pyta o nią.
4. Przypomnij, że potrzebną przerwę można zgłosić wcześniej.

Obserwacja: wskazuje 10:15 jako godzinę z przykładowego planu lub pyta. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 109: Sprawdzam godzinę przerwy – karta

Zajęcia 109: Sprawdzam godzinę przerwy

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Plan przykładowy

10:00 Czytanie

10:15 Przerwa

Zegar: 10:15

O której przerwa?

Potrzebuję przerwy teraz

Pomoc

Zajęcia 110: Kończę i przechodzę dalej – scenariusz

Cel: zakomunikować gotowość lub potrzebę czasu.

Materiały: pasek teraz-potem-gotowe.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapewnij przewidywalną zapowiedź bez nagłego sygnału.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pokaż dwa kolejne obrazki.
- **Motoryka:** partner przenosi materiały za zgodą.
- **Wysokie zdolności:** zaplanuj przejście z niedokończonym projektem.

Kroki

1. Zapowiedz przejście od modeliny do książki.
2. Pokaż następny etap i miejsce zachowania pracy.
3. Uczeń oznacza gotowość lub prosi o czas.
4. Uzgodnijcie zakończenie bez zabierania pracy nagle.

Obserwacja: przekazuje gotowość albo prośbę o zmianę przejścia. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 110: Kończę i przechodzę dalej — karta

Zajęcia 110: Kończę i przechodzę dalej
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Teraz: modelina

Potem: książka

Gotowe

Potrzebuję czasu

Zachowajmy pracę

Pomoc

Przerwa

Zajęcia 111: Wybieram cel na dziś – scenariusz

Zajęcia 111: Wybieram cel na dziś

Cel: wybrać mały cel i sposób sprawdzenia.
Materiały: trzy pola z przykładem celu.

Kroki

1. Pokaż przykład: wybiorę książkę do oglądania.
2. Uczeń wybiera własny cel albo korzysta z przykładu.
3. Uzgodnijcie potrzebną pomoc i spróbujcie.
4. Sprawdźcie, co się wydarzyło; cel można zmienić.

Obserwacja: wybiera cel i wskazuje wynik lub potrzebną zmianę. Zapisz etap i pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** określ konkretny początek i koniec.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zaoferuj dwa krótkie cele.
- **Motoryka:** cel może polegać na kierowaniu pomocą.
- **Wysokie zdolności:** rozbij złożony cel na dwa sprawdzalne etapy.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 111: Wybieram cel na dziś – karta

Zajęcia 111: Wybieram cel na dziś

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Wybieram	Próbuję	Sprawdzam
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Przykład: wybiorę książkę.	Potrzebuję pomocy	Zmieniam cel	Nie teraz
			

Zajęcia 112: Proszę o potrzebne dostosowanie — scenariusz

Zajęcia 112: Proszę o potrzebne dostosowanie

Cel: wybrać pomoc ułatwiającą zadanie.

Materiały: menu czterech dostosowań.

Kroki

1. Pokaż przykładową kartę z drobnym drukiem.

2. Uczeń wybiera większy druk, wskaźnik, czas lub pomoc.

3. Dorosły wprowadza zmianę albo proponuje dostępną alternatywę.

4. Uczeń ocenia przydatność bez obowiązku ukończenia.

Obserwacja: przekazuje prośbę i informację o skutku. Zapisz etap i pomoc:

Dostosowania

- **Autyzm:** zmniejsz dodatkowe bodźce na karcie.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** przedstaw jedną pomoc z demonstracją.
- **Motoryka:** dobierz wskaźnik do ustalonego dostępu.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj własną modyfikację i kryterium jej oceny.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 112: Proszę o potrzebne dostosowanie – karta

Zajęcia 112: Proszę o potrzebne dostosowanie
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Większy druk

Wskaźnik

Więcej czasu

Pomoc

To pomaga

To nie pomaga

Inaczej

Przerwa

Zajęcia 113: Bezpiecznie w sali – scenariusz

Zajęcia 113: Bezpiecznie w sali

Cel: rozpoznać potrzebę zatrzymania i pomocy.
Materiały: cztery sceny sali.

Kroki

1. Dorosły przedstawia rysunki, nie tworzy zagrożeń.
2. Uczeń wskazuje przeszkodę, wodę, uszkodzenie albo wolną drogę.
3. Przy zagrożeniu wybiera zatrzymanie i wezwanie dorosłego.
4. Dorosły zabezpiecza miejsce; uczeń nie naprawia uszkodzeń.

Dostosowania

- **Autyzm:** opisz zagrożenie dosłownie bez alarmujących efektów.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** porównaj wolną drogę z jedną przeszkodą.
- **Motoryka:** stosuj rysunki zamiast pokonywania przeszkód.
- **Wysokie zdolności:** wyjaśnij, dlaczego nie usuwa się samodzielnie uszkodzeń.

Obserwacja: w dwóch scenach zagrożenia wskazuje stop i pomoc. Zapisz etap i pomoc.

	
	
	
	

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 113: Bezpiecznie w sali – karta

Zajęcia 113: Bezpiecznie w sali

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Plecak na przejściu

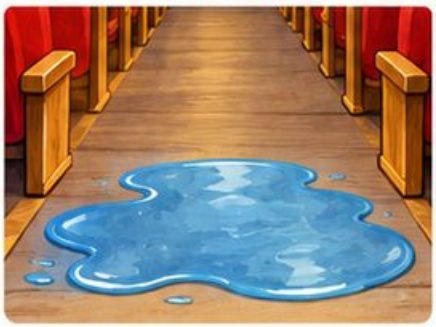

Rozlana woda

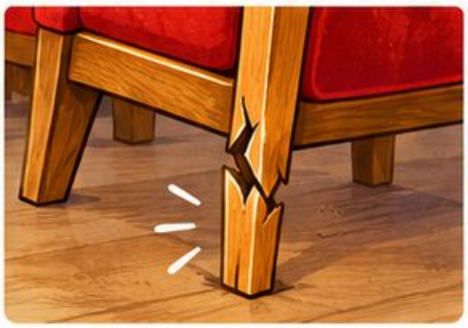

Pęknięta noga krzesła

Wolna droga

Stop

Wołam dorosłego

Nie dotykam uszkodzenia

Pomoc

Zajęcia 114: Idę ustaloną trasą — scenariusz

Zajęcia 114: Idę ustaloną trasą

Cel: wskazać trzy punkty przykładowej trasy.

Materiały: trzy rysunki punktów trasy.

Kroki

1. Dorosły pokazuje fikcyjną trasę wewnątrz szkoły.
2. Uczeń ustala kolejność trzech punktów.
3. Na rysunku wskazuje drogę i miejsce zatrzymania.
4. W rzeczywistości trasę sprawdza i nadzoruje dorosły; niepewność oznacza prośbę o pomoc.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapowiedz zmiany wyglądu punktów.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** ćwicz najpierw dwa sąsiednie punkty.
- **Motoryka:** uwzględnij dostępny przejazd zamiast schodów.
- **Wysokie zdolności:** wskaż, jak zmiana punktu wpływa na plan.

Obserwacja: porządkuje trzy punkty lub zatrzymuje się i pyta. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 114: Idę ustaloną trasą – karta

Zajęcia 114: Idę ustaloną trasą

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Przykładowa trasa

Sala

Korytarz z ławką

Biblioteka

Stop: nie wiem, gdzie dalej

Proszę o pomoc

Zajęcia 115: Zakupy w klasowym sklepiku — scenariusz

Zajęcia 115: Zakupy w klasowym sklepiku

Cel: wybrać produkt i odliczyć umowne żetony.

Materiały: trzy produkty i sześć żetonów.

Kroki

1. Wyjaśnij, że to zabawa bez prawdziwych pieniędzy.
2. Uczeń wybiera produkt lub rezygnuje.
3. Odlicza żetony z pomocą według ceny.
4. Sprawdźcie zgodność liczby; brak żetonów oznacza zmianę lub pytanie.

Dostosowania

- **Autyzm:** zapisz stały przebieg wymiany.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od produktu za jeden żeton.
- **Motoryka:** partner przenosi żetony po wskazaniu.
- **Wysokie zdolności:** porównaj dwa zakupy mieszczące się w sześciu żetonach.

Obserwacja: dobiera liczbę żetonów do jednej ceny albo prosi o pomoc. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 115: Zakupy w klasowym sklepiku – karta

Zajęcia 115: Zakupy w klasowym sklepiku
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Ołówek: 1 żeton

Zeszyt: 2 żetony

Zakładka: 3 żetony

Rezygnuję

Proszę o pomoc

Żeton

Żeton

Żeton

Żeton

Żeton

Żeton

Zajęcia 116: Rozpoznaję swoje rzeczy – scenariusz

Zajęcia 116: Rozpppznaję swoje rzeczy
Cel: dopasować fikcyjną etykietę do przedmiotu.
Materiały: trzy symbole i trzy rzeczy fikcyjnych postaci.

KROKI

1. Pokaż legendę oznaczeń wymyśllonych bohaterów.
2. Uczeń porównuje symbol na przedmiocie z legendą.
3. Wskazuje właściciela w zabawie.
4. Przypomnij, że podobny wygląd nie upoważnia do zabierania cudzej rzeczy.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** utrzymuj identyczny kształt symbolu w obu miejscach.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od dwóch mocno różnych symboli.
- **Motoryka:** przyjmij odpowiedź bez podnoszenia przedmiotów.
- **Wysokie zdolności:** zaproponuj oznaczenie czytelne bez rozróżniania kolorów.

Obserwacja: dopasowuje trzy symbole albo prosi o sprawdzenie. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 116: Rozpoznaję swoje rzeczy – karta

Zajęcia 116: Rozpoznaję swoje rzeczy
Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Dane fikcyjne

Ola: gwiazda

Jan: koło

Iga: trójkąt

Piórnik z gwiazdą

Worek z kołem

Bidon z trójkątem

Czy to twoje?

Pomoc

Zajęcia 117: Moje dane są prywatne – scenariusz

Zajęcia 117: Moje dane są prywatne

Cel: zatrzymać się przed udostępnieniem informacji.
Materiały: karty z fikcyjnymi przykładami.

Kroki

1. Wyjaśnij, że wszystkie przykłady są wymyślone.
2. Przeczytaj prośbę o adres, hasło lub zdjęcie.
3. Uczeń wybiera zatrzymanie i rozmowę z zaufanym dorosłym.
4. Nie wpisujcie własnych danych ani prawdziwych haseł.

Dostosowania

- **Autyzm:** przedstaw dosłowną zasadę bez straszenia.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** pracuj na jednej prośbie naraz.
- **Motoryka:** udostępnij komunikat zatrzymania w AAC.
- **Wysokie zdolności:** rozróżnij potrzebę uzasadnioną od przypadkowej prośby.

Obserwacja: w jednej scenie wybiera nieudostępnianie i pomoc. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 117: Moje dane są prywatne — karta

Zajęcia 117: Moje dane są prywatne

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

WYŁĄCZNIE DANE FIKCYJNE

Postać: Lena z Bajkowa

Adres: ulica Chmurowa, dom 0

Hasło przykładowe: NIE-UŻYWAJ

Prośba: podaj adres.

Prośba: podaj hasło.

Prośba: wyślij zdjęcie.

Stop: nie wysyłam

Pytam zaufanego dorosłego

Zajęcia 118: Kiedy proszę dorosłego o pomoc — scenariusz

Zajęcia 118: Kiedy proszę dorosłego o pomoc

Cel: przywołać dorosłego w trudnej sytuacji.

Materiały: trzy sceny i trzy sposoby komunikacji.

KROKI

1. Przeczytaj sceny bez ich odgrywania w rzeczywistości.
2. Uczeń wybiera zatrzymanie i potrzebną pomoc.
3. Wskaż dostępnego dorosłego i sposób przywołania.
4. Przećwicz komunikat w bezpiecznym miejscu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** ustal konkretną osobę i plan na jej nieobecność.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** powtarzaj jeden krótki komunikat.
- **Motoryka:** sygnał pomocy musi działać bez przemieszczania.
- **Wysokie zdolności:** opracuj drugi sposób kontaktu przy braku odpowiedzi.

Obserwacja: w dwóch scenach wybiera pomoc zamiast ryzykownego działania. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 118: Kiedy proszę dorosłego o pomoc — karta

Zajęcia 118: Kiedy proszę dorosłego o pomoc

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Nie mogę otworzyć drzwi.

Widzę uszkodzony przedmiot.

Nie wiem, gdzie jest moja grupa.

Zatrzymuję się bezpiecznie

Wołam dorosłego

Wskazuję kartę pomocy

Używam AAC

Potrzebuję pomocy

Zajęcia 119: Sprawdzam wykonanie zadania – scenariusz

Zajęcia 119: Sprawdzam wykonanie zadania
Cel: porównać wynik z krótką listą.

Materiały: lista trzech elementów papierowego ogrodu.

DOSTOSOWANIA

- **Autyzm:** użyj tego samego wzoru podczas sprawdzania.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** odsłaniaj po jednej pozycji.
- **Motoryka:** partner zaznacza po potwierdzeniu.
- **Wysokie zdolności:** dodaj własne kryterium i uzasadnij je.

KROKI

1. Pokaż wzór: doniczka, łodyga, kwiat.
2. Uczeń ogląda własny lub fikcyjny przykład.
3. Porównuje po jednym elemencie i oznacza sprawdzenie.
4. Wybiera poprawę, pomoc albo zakończenie.

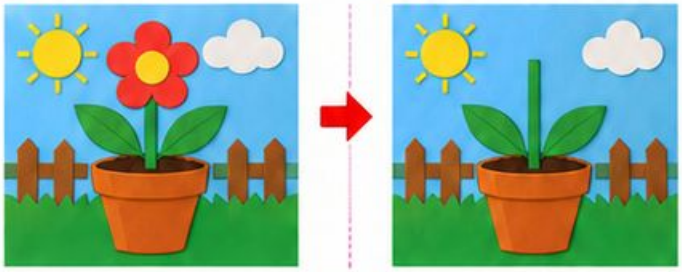

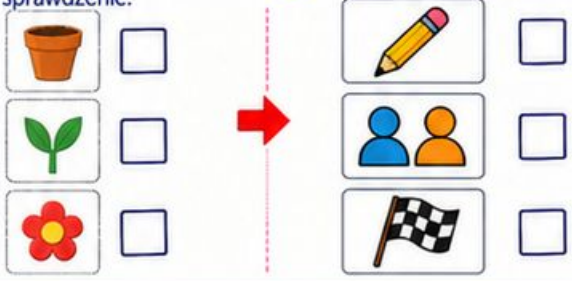

Obserwacja: sprawdza trzy elementy lub wskazuje miejsce niepewności. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 119: Sprawdzam wykonanie zadania — karta

Zajęcia 119: Sprawdzam wykonanie zadania

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.
Lista: doniczka, łodyga, kwiat

Doniczka

Łodyga

Kwiat

Zrobiłem

Sprawdziłem

Potrzebuję pomocy

Chcę poprawić

Kończę

Zajęcia 120: Mój plan większej samodzielności – scenariusz

Zajęcia 120: Mój plan większej samodzielności

Cel: wybrać zakres działania i potrzebne wsparcie.
Materiały: trzy równorzędne sposoby pracy.

Kroki

1. Uczeń wybiera potrzebną czynność, np. przygotowanie książki.
2. Wskazuje: z pomocą, wspólnie lub samodzielnie.
3. Ustalcie jeden etap i bezpieczne warunki.
4. Po próbie uczeń ocenia wsparcie i może je zwiększyć.

Dostosowania

- **Autyzm:** opisz dokładnie, co zrobi partner.
- **Niepełnosprawność intelektualna:** zacznij od jednego znanego etapu.
- **Motoryka:** samodzielna decyzja może kierować cudzym wykonaniem.
- **Wysokie zdolności:** zaplanuj dwa warianty zależne od energii.

Obserwacja: wybiera zakres działania oraz pomoc po próbie. Zapisz etap i pomoc.

Można odmówić, użyć AAC lub poprosić o przerwę i pomoc.

Zajęcia 120: Mój plan większej samodzielności — karta

Zajęcia 120: Mój plan większej samodzielności

Wskaż, użyj karty lub swojego sposobu komunikacji.

Mój plan

Przykład: przygotuję książkę.

Z pomocą	Wspólnie	Samodzielnie, jeśli chcę

Mój jeden etap

Potrzebna pomoc

Chcę więcej pomocy

Zmieniam plan

Przerwa

Źródła

Podstawy i granice materiału

[1] Dziennik Ustaw 2020, poz. 1309.

Warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki. Podstawa struktury IPET i współpracy zespołu.

eli.gov.pl/eli/DU/2020/1309/ogl

[2] Piotr Mazur, Bożena Solecka. ORE, 2020.

Koncepcja nakładek uwzględniających specjalne potrzeby edukacyjne w programach nauczania oraz scenariuszach zajęć.

ore.edu.pl

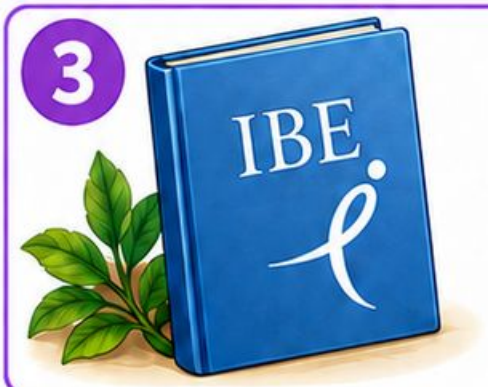

[3] IBE. Do czego AI nie służy.

Materiały o ograniczeniach generatywnej AI, etyce i ochronie danych. Wskazówki do ostrożnego przygotowywania dokumentacji.

ibe.edu.pl

[4] NICE, CG170.

Autism spectrum disorder in under 19s: support and management. Indywidualne potrzeby, komunikacja i dostosowanie otoczenia.

nice.org.uk/guidance/cg170

Scenariusze i karty są autorskimi propozycjami edukacyjnymi. Źródła nie potwierdzają skuteczności każdej pojedynczej aktywności.

Stan sprawdzenia źródeł: 27.10.2026.

Źródła
Komunikacja i dostosowania

[5] Zintegrowana Platforma Edukacyjna.

Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie edukacji włączającej. Współpraca i organizacja wsparcia.

zpe.gov.pl/a/DKbkiMSPI

[6] ASHA i National Joint Committee.

Augmentative and Alternative Communication. Indywidualny dobór komunikacji i brak sztywnych warunków wstępnych.

asha.org/NJC/AAC/

[7] Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych wobec uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
ISBN 978-83-66830-36-3.

ore.edu.pl

[8] ASHA Practice Portal.

Augmentative and Alternative Communication. Dobór dostępu, partnerzy komunikacyjni i personalizacja wsparcia.

asha.org/practice-portal/

ZASTOSOWANIE

Wskazówki ogólne trzeba odnieść do potrzeb, zaleceń i warunków udziału konkretnego ucznia. Dokumentację opracowuje i sprawdza odpowiedzialny zespół.

Nie przepisuj diagnozy na zestaw ćwiczeń. Obserwuj, co pomaga uczniowi uczestniczyć i komunikować wybór.

Wsparcie | Ostoja
wsparcie@ostoja.online